STRATEGIA ROZWOJU **POWIATU OTWOCKIEGO**

na lata 2022-2030

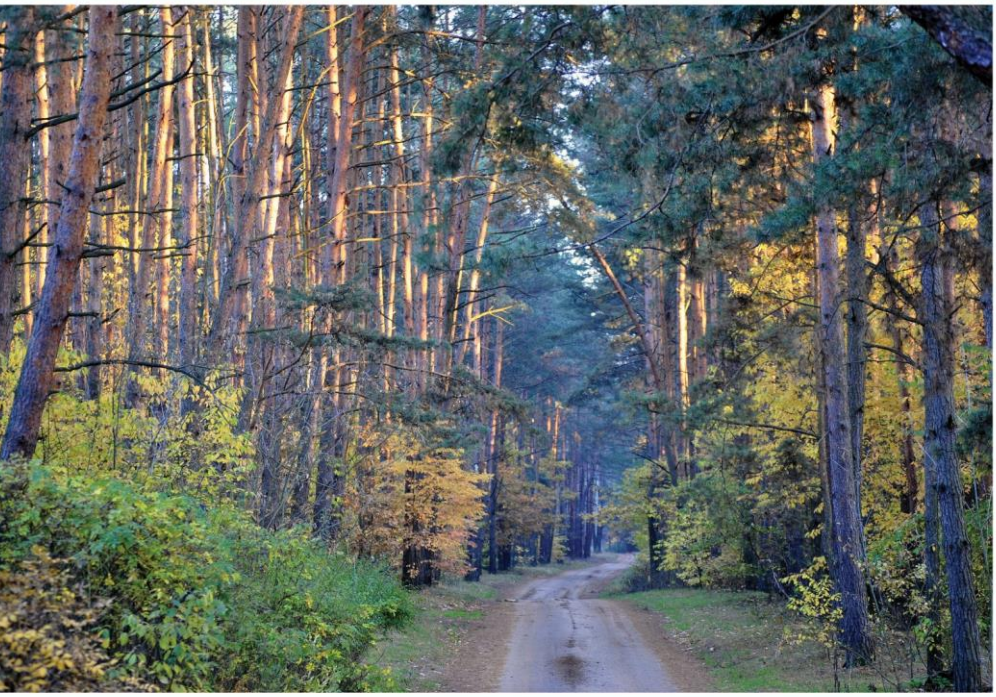

POWIAT OTWOCKI

Starostwo Powiatowe w Otwocku
ul. Górna 13
05-400 Otwock
tel. 22 7781 300
e-mail: kancelaria@powiat-otwocki.pl
www.powiat-otwocki.pl

Opracowanie, nadzór merytoryczny:
dr hab. Andrzej Raszkowski, prof. UEW
e-mail: andrzej.raszkowski@ue.wroc.pl
tel. 606 262 335

Academia.edu
https://ue-wroc.academia.edu/AndrzejRaszkowski
ResearchGate
https://www.researchgate.net/profile/Andrzej_Raszkowski

LinkedIn
https://www.linkedin.com/in/andrzej-raszkowski/

Spis treści

Wprowadzenie 4

1. Analiza społeczno-ekonomiczna powiatu 6

1.1. Sfera społeczna 6

1.2. Sfera gospodarcza 20

1.3. Sfera przestrzenno-środowiskowa 28

2. Analiza sytuacji powiatu otwockiego na tle innych mazowieckich powiatów 45

3. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców powiatu 55

3.1. Ocena sfery społecznej 55

3.2. Ocena sfery przestrzennej oraz infrastrukturalnej 63

3.3. Ocena sfery ekonomicznej oraz instytucjonalnej 67

3.4. Ocena sfery środowiskowej 74

3.5. Pytania dotyczące rozwoju Powiatu Otwockiego 77

3.6. Charakterystyka respondentów 82

4. Analiza SWOT 84

5. Misja i wizja powiatu otwockiego 87

6. Cel horyzontalny, cele strategiczne i operacyjne, zadania 88

7. Zbieżność założeń dokumentu z kluczowymi opracowaniami strategicznymi 90

8. Proces wdrażania, monitoringu i ewaluacji 96

9. Podsumowanie i rekomendacje 101

10. Literatura pomocnicza 103

11. Spis wykresów 105

12. Spis tabel 108

13. Spis map 108

14. Załącznik nr 1: Kwestionariusz ankietowy 108

Wprowadzenie

Powiat Otwocki współtworzący Obszar Metropolitalny Warszawy oraz aglomerację warszawską ma naturalne, mocne podstawy do przyspieszonego rozwoju w najbliższych latach. Mając na uwadze korzyści wynikające z bliskości Warszawy władze lokalne poszukują własnej tożsamości, szans rozwojowych i na nich chcą także budować zrównoważony rozwój Powiatu Otwockiego.

Główne **kierunki rozwojowe** określone na bazie prowadzonych analiz oraz posiadanych potencjałów endogenicznych to **poprawa jakości świadczenia usług publicznych** oraz **rozwój sektora turystycznego**, w tym turystyki biznesowej i weekendowej. Finalnym efektem implementacji strategii ma być wyższa **jakość życia mieszkańców powiatu**. Założenia przyjęte w opracowaniu, z uwagi na pełną zgodność z innymi, najważniejszymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na funkcjonowanie samorządów, usprawnią proces pozyskiwania **funduszy Unii Europejskiej** w trwającym okresie programowania do roku 2027.

Bardzo ważnym elementem procesu powstawania dokumentu były pogłębione **warsztaty strategiczne**, w których aktywnie uczestniczyli lokalni liderzy, przedstawiciele lokalnych społeczności oraz samorządowcy.

Cel horyzontalny określony w strategii to **zrównoważony rozwój Powiatu Otwockiego**, ze szczególnym uwzględnieniem jakości administracji publicznej oraz turystyki. Jako najistotniejsze z perspektywy zrównoważonego rozwoju powiatu wskazano poniższe **cele strategiczne**:

- Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego oraz pomocy społecznej,
- Cel strategiczny 2. Rozwój turystyki, w tym biznesowej i weekendowej,
- Cel strategiczny 3. Poprawa jakości administracji publicznej,
- Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,
- Cel strategiczny 5. Kompleksowa promocja powiatu.

W strategii wykorzystano dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Statystyczne Vademecum Samorządowca (Urząd Statystyczny w Warszawie). W odniesieniu analiz desk research wykorzystano literaturę przedmiotu oraz materiały przekazane przez Starostwo Powiatowe w Otwocku.

Ponadto w okresie sierpień-wrzesień 2021 r. przy pomocy techniki CAWI (Computer-Assisted Web Interview) przeprowadzono **badania ankietowe**, których wyniki zamieszczono w postaci raportu stanowiącego integralną część strategii. Wśród przesłanek prowadzonych badań wymienić można potrzebę poznania **opinii mieszkańców** Powiatu Otwockiego w zakresie oceny procesów rozwojowych, przy uwzględnieniu lokalnej specyfiki.

Wszyscy pracownicy Starostwa Powiatowego w Otwocku wykazali się znaczącym zaangażowaniem oraz profesjonalizmem we wspieraniu powstania dokumentu. Kluczowe znaczenie miał wkład pracowników samorządowych oraz lokalnych liderów w odniesieniu do wskazania celów strategicznych oraz przyporządkowanych im zadań.

Andrzej Raszkowski

1. Analiza społeczno-ekonomiczna powiatu

1.1. Sfera społeczna

Powiat Otwocki zlokalizowany jest w centralnej części województwa mazowieckiego, w bezpośrednim sąsiedztwie Warszawy, z którą graniczy od północy. Od wschodu powiat sąsiaduje z powiatem mińskim, od południa z powiatem garwolińskim, od zachodu z powiatami piaseczyńskim i grójeckim. W skład powiatu wchodzi 8 gmin, tj.: Otwock i Józefów (gminy miejskie), Karczew (gmina miejsko-wiejska) oraz Celestynów, Kołbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory, Wiązowna (gminy wiejskie). Dane dotyczące zamieszczonej poniżej diagnozy pozyskane zostały z Głównego Urzędu Statystycznego. Analizy zasadniczo dotyczą lat 2014-2020. W niektórych przypadkach, z uwagi na dostępność danych, prezentowany jest krótszy przedział czasowy. Należy zaznaczyć, że diagnoza dotyczy powiatu w ujęciu całościowym, bez podziału na poszczególne gminy. W takim wypadku otrzymujemy wyniki dotyczące spójnej jednostki samorządu terytorialnego, mające równocześnie walor porównywalności z innymi powiatami, co też zostało przedstawione w dalszej części opracowania.

Mapa 1. Powiat Otwocki

Źródło: www.osp.org.pl

W odniesieniu do liczby ludności powiatu sytuacja przedstawia się stosunkowo korzystnie. W badanym okresie liczba mieszkańców powiększała się o 1,1%. W świetle zjawiska ogólnopolskiej depopulacji wynik można uznać za dobry, stabilny i dający podstawy do wdrażania kolejnych projektów rozwojowych bazujących na kapitale ludzkim. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w relacji do liczby ludności ogółem również cechuje się stabilnością. Nastąpił wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, ale również przedprodukcyjnym. Długotrwale bezrobotni mieszkańcy (powyżej roku) stanowią obecnie trochę większą grupę w odniesieniu do bezrobotnych ogółem (wzrost z 31,3% do 37,2%). Z drugiej strony bardzo wyraźnie spadła liczba zarejestrowanych bezrobotnych, o 36% w analizowanych latach. W 2020 r. najliczniejszą grupę ludzi bez pracy stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym oraz poniżej, przyjmując nomenklaturę statystyki publicznej. Najmniej liczną, osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. W nawiązaniu do wieku bezrobotnych, najwięcej z nich mieściło się w przedziale 35-44. W takim przypadku należy wdrażać kolejne programy aktywizujące najbardziej produktywne grupy wiekowe. Stopa bezrobocia spadła w badanych latach z 8,2% do 4,8%, co jest jednoznacznie pozytywnym zjawiskiem. Utrzymuje się ona obecnie poniżej średniej krajowej.

W powiecie zarysowuje się spadkowy trend w odniesieniu do zawieranych małżeństw (spadek o 26%), ale również rozwodów (spadek o 31%). Można więc przyjąć, że sytuacja w tym obszarze jest stabilna i dość przewidywalna. Saldo migracji jest wyraźnie dodatnie we wszystkich analizowanych latach, ulega jednak pewnemu wyhamowaniu (spadek wartości salda o 22%). Tym niemniej można stwierdzić, że kapitał ludzki jest raczej mocną stroną powiatu. Wskaźniki obciążenia demograficznego oraz współczynnik feminizacji (w 2020 r. wynosił 109) nie uległy fluktuacjom i potwierdzają wcześniej zdiagnozowane trendy. Podobnie, nie odnotowano większych zmian w obszarze wskaźników skolaryzacji. W tym miejscu należy wyjaśnić, że współczynnik skolaryzacji brutto to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji netto to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W badanych latach zwiększała się liczba uczniów na poziomie

ponadgimnazjalnym, wzrost o 10%. Przyrost naturalny, pominąwszy pandemiczny rok 2020, cały czas utrzymywał się na dodatnich poziomach. W relacji do ogólnopolskich trendów wskazujących na ujemne wartości w najbliższych latach jest to wynik akceptowalny. Korzystne wiadomości przynosi analiza liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, odnotowano spadek o 38%. Jest to przesłanka do stwierdzenia, że na terenie powiatu nie zwiększają się obszary biedy oraz problemów społecznych. Potwierdza to analiza odsetka osób korzystających ze wspomnianej pomocy, zmniejszenie z 4,8% do 2,9%. Spadła również liczba rodzin zastępczych z 69 do 64. Z drugiej strony zwiększyła się liczba mieszkańców oraz dostępność placówek stacjonarnej pomocy społecznej. Wśród najczęstszych przyczyny, na podstawie których przyznano rodzinom pomoc społeczną od lat zdecydowany prym wiedzie ubóstwo, w dalszej kolejności długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie. Na przestrzeni badanych lat wyraźnie spadła (24%) kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych ogółem, co potwierdza wcześniej wskazane pozytywne trendy w powiecie. Zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych wzrosły, w roku 2018 wyniosły 18412 PLN.

Pozytywny zjawiskiem jest wzrost w latach 2014-2020 liczby lekarzy (15%) oraz lekarzy dentystów (blisko 21%), prowadzących praktykę na terenie powiatu. Pośrednio powinno to wpłynąć na jakość usług służby zdrowia. Zwiększyła się także liczba udzielonych porad lekarskich, zarówno w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, jak i podstawowej. Liczba odnotowanych przestępstw, po okresowym spadku, utrzymuje się na zbliżonym poziomie (wzrost o 1,6%) w analizowanym okresie. Poprawił się wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw ogółem, wzrost z 60,1% do 78,5%. Wyraźny wzrost (19%) ćwiczących w klubach sportowych jest pozytywną przesłanką na drodze do zdrowego stylu życia społeczności lokalnej.

W obszarze kultury niepokojący jest spadek liczby wypożyczeń, przy lekkim wzroście wolumenu księgozbioru. Potwierdza to spadająca (16%) liczba czytelników w skali roku. Z jednej strony może być to wynikiem przechodzenia mieszkańców na cyfrowe nośniki treści, z drugiej z pewnością warto promować czytelnictwo, które wzbogaca wielowymiarowo zasoby kapitału społecznego. Liczba uczestników imprez organizowanych w powiecie miała tendencję wzrostową, natomiast duży spadek przyniósł pandemiczny rok 2020. W przypadku

zwiedzających muzea mamy do czynienia ze spadkiem o blisko 18% w analizowanych latach, co wymaga działań promujących tę ważną część sektora kultury.

Wykres 1. Liczba ludności Powiatu Otwockiego

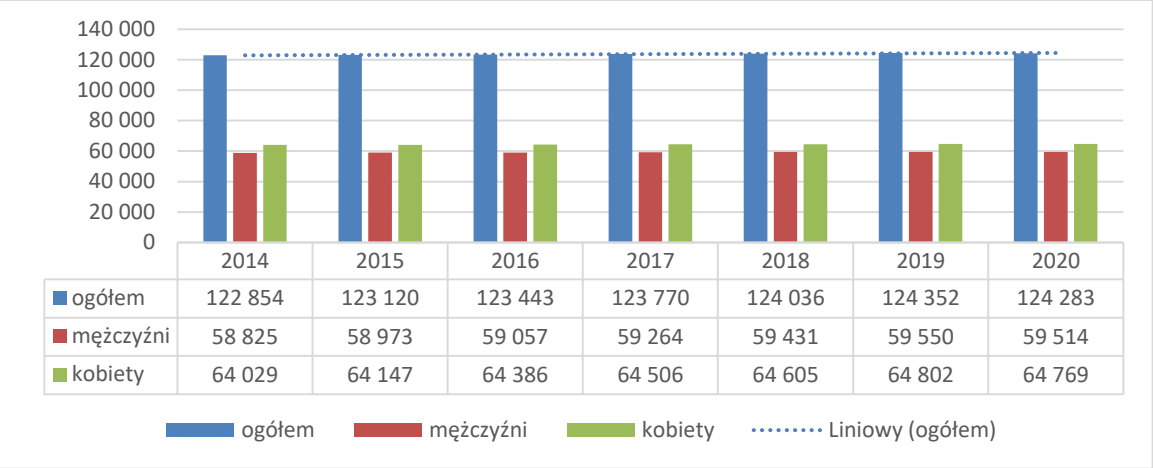

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	122 854	123 120	123 443	123 770	124 036	124 352	124 283
mężczyźni	58 825	58 973	59 057	59 264	59 431	59 550	59 514
kobiety	64 029	64 147	64 386	64 506	64 605	64 802	64 769

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

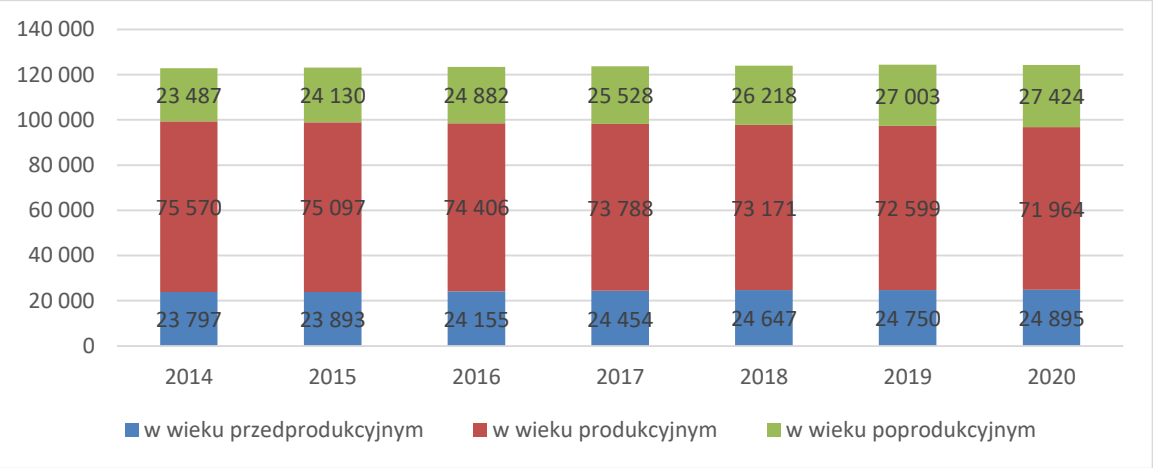

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 3. Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż rok (%)

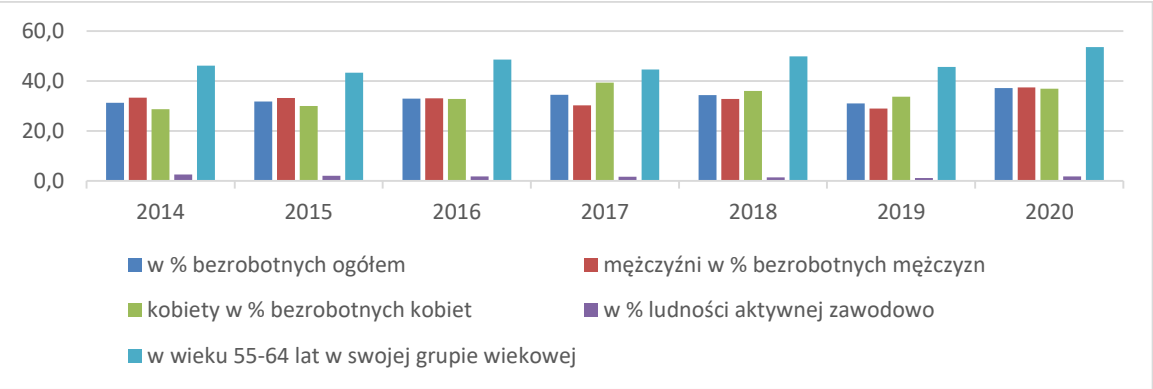

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 4. Bezrobotni zarejestrowani

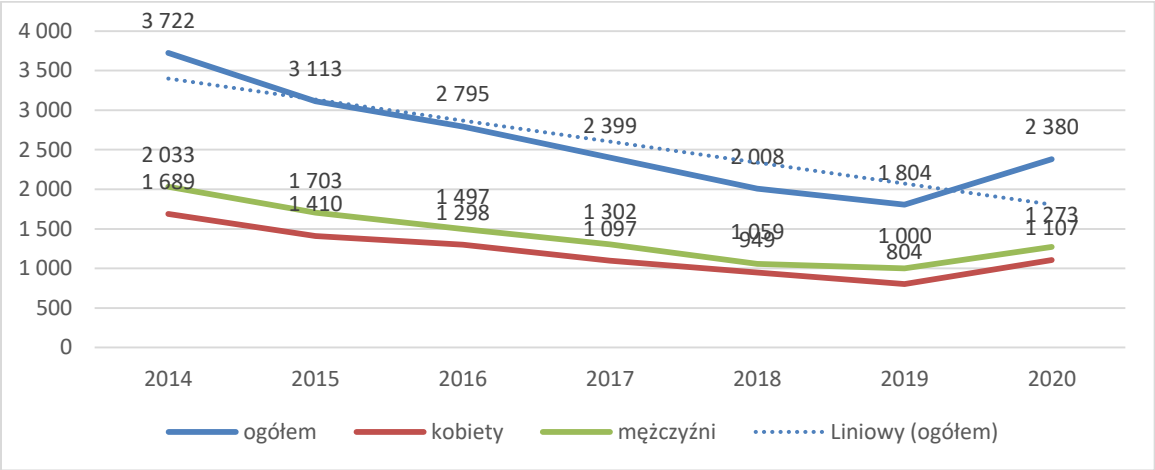

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 5. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia

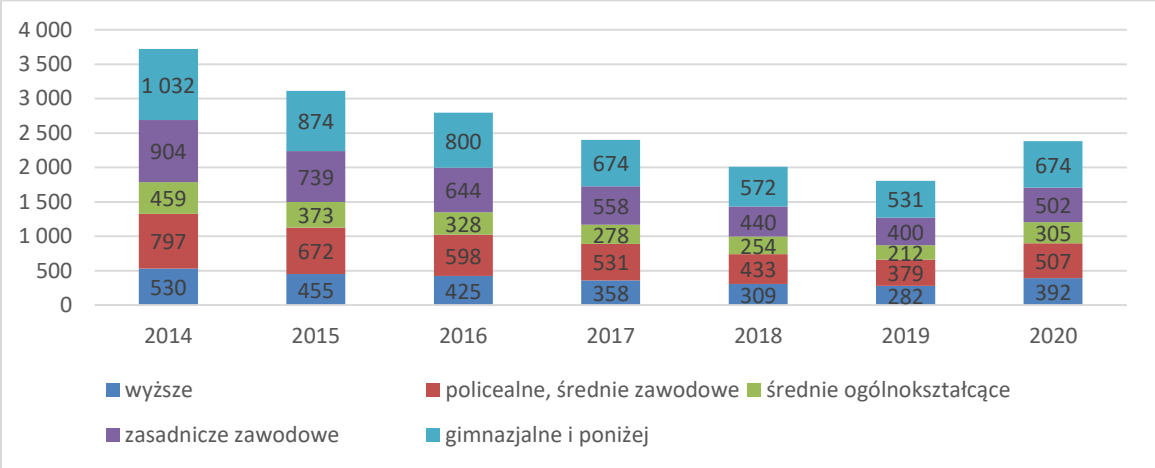

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 6. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku

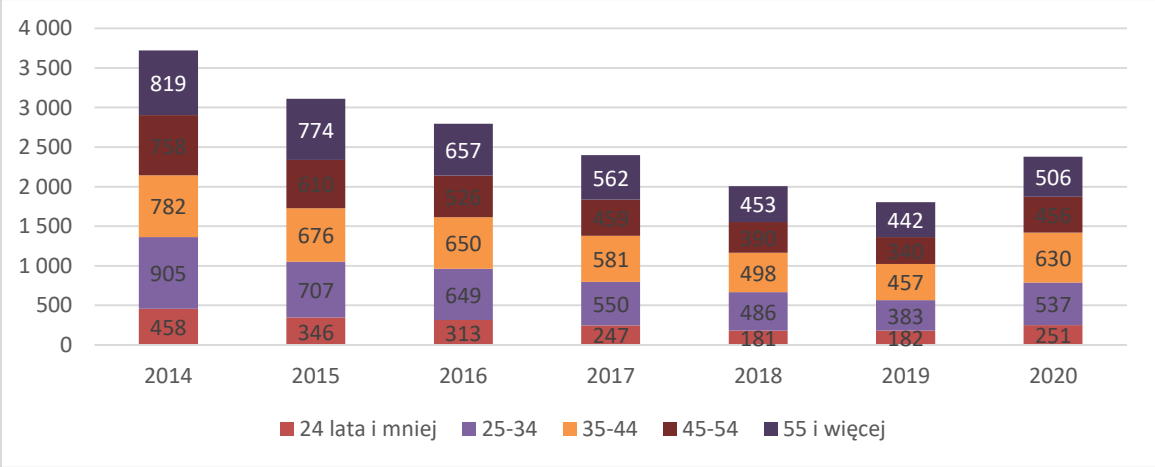

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 7. Stopa bezrobocia rejestrowanego i stopa napływu bezrobotnych zarejestrowanych

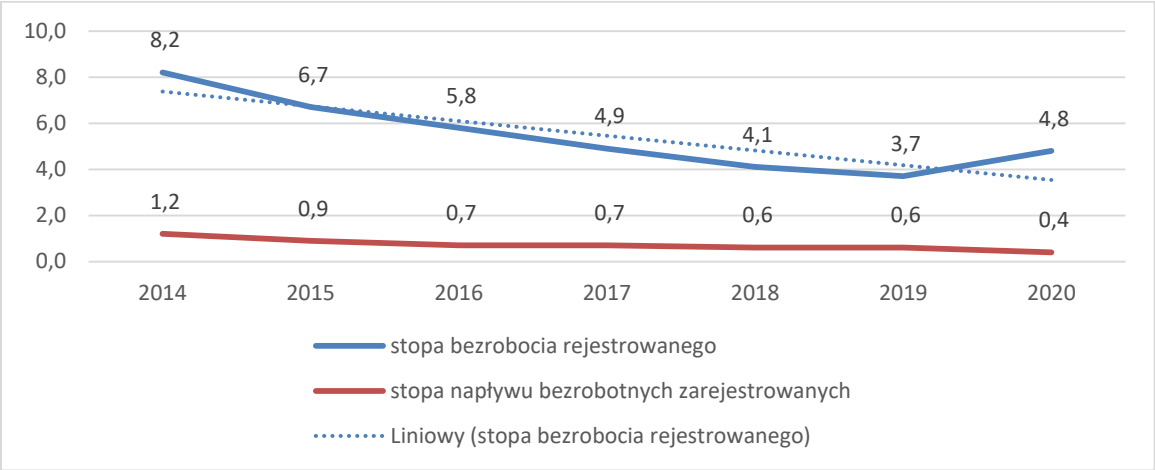

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 8. Liczba małżeństw i rozwodów

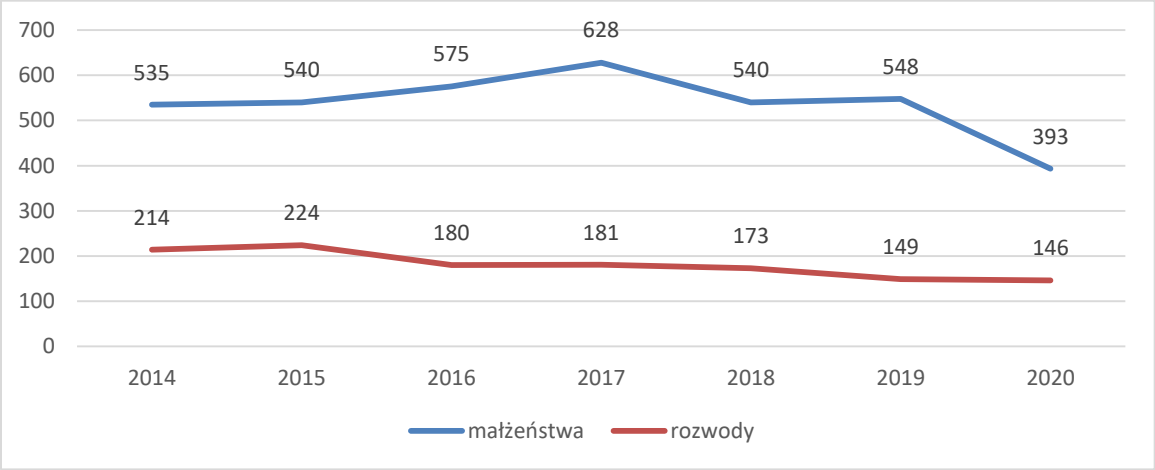

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 9. Zameldowania i wymeldowania ogółem (osoby)

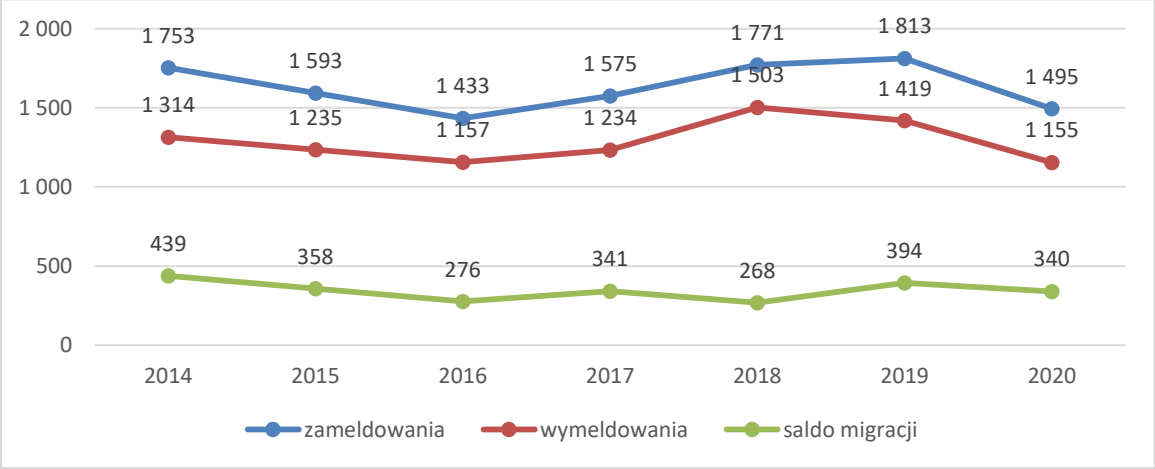

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 10. Wskaźniki obciążenia demograficznego i współczynnik feminizacji (osoby)

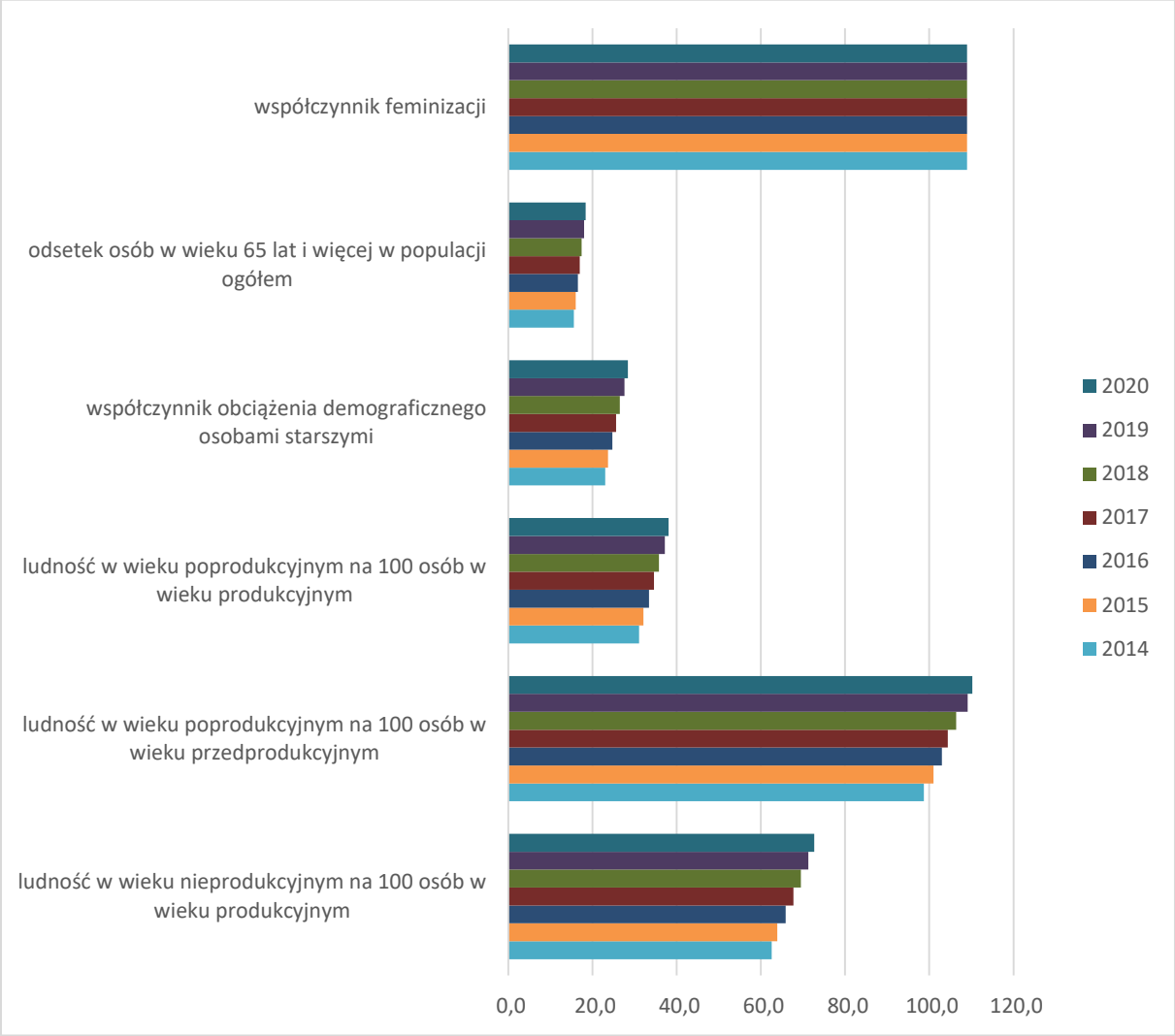

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 11. Współczynniki skolaryzacji (%)

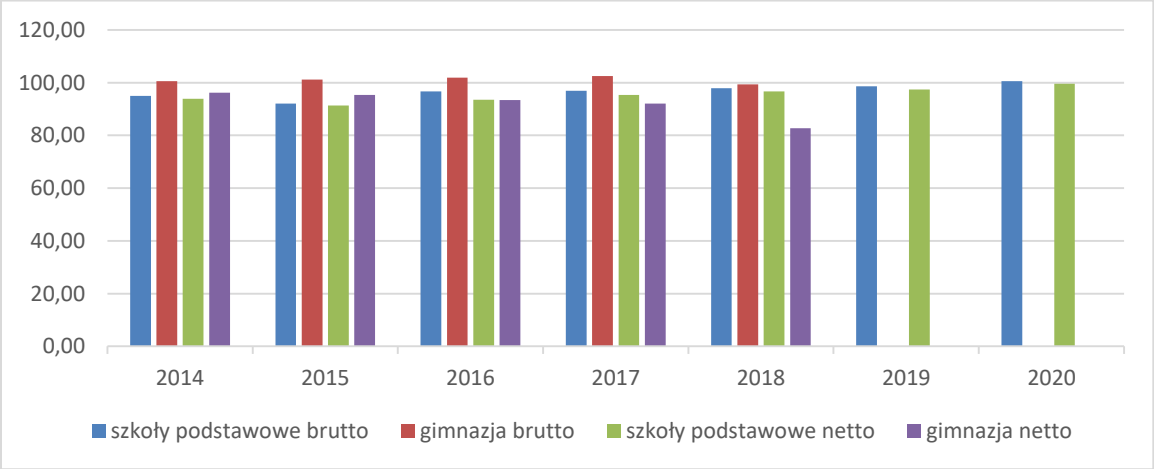

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 12. Szkoły ponadgimnazjalne z policealnymi

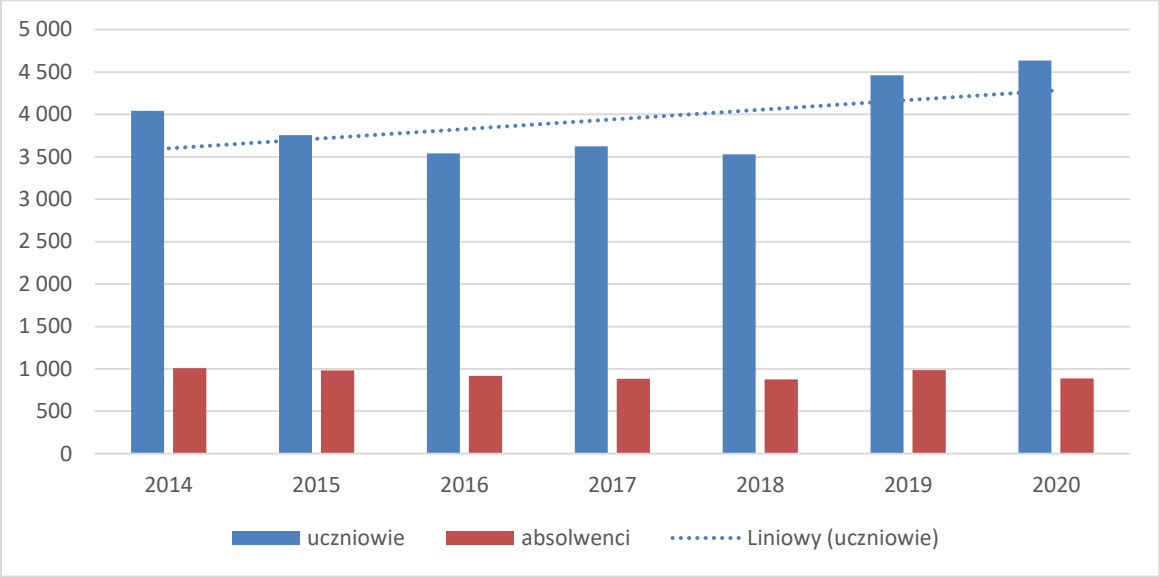

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 13. Przyrost naturalny na 1000 ludności wg miejsca zamieszkania

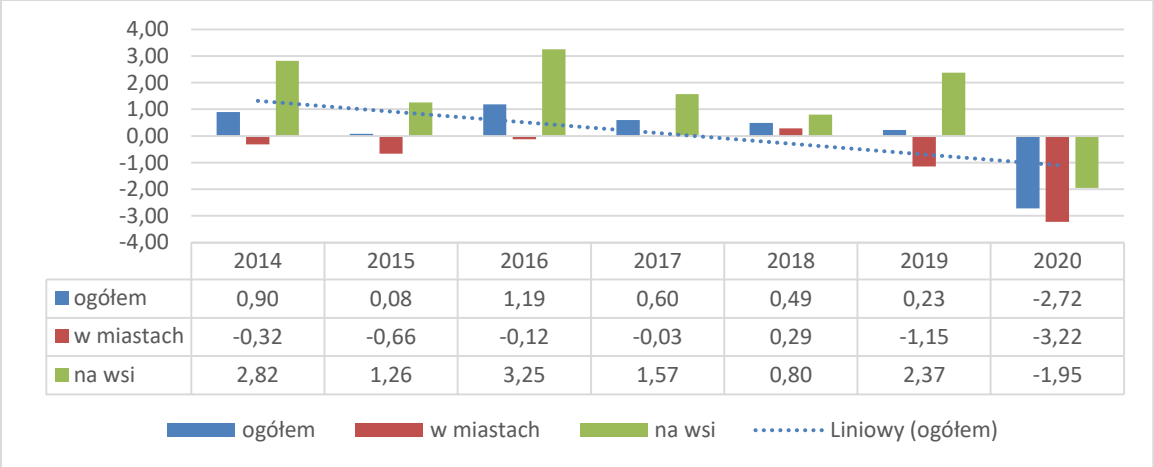

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	0,90	0,08	1,19	0,60	0,49	0,23	-2,72
w miastach	-0,32	-0,66	-0,12	-0,03	0,29	-1,15	-3,22
na wsi	2,82	1,26	3,25	1,57	0,80	2,37	-1,95

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 14. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (ogółem i grupy wiekowe)

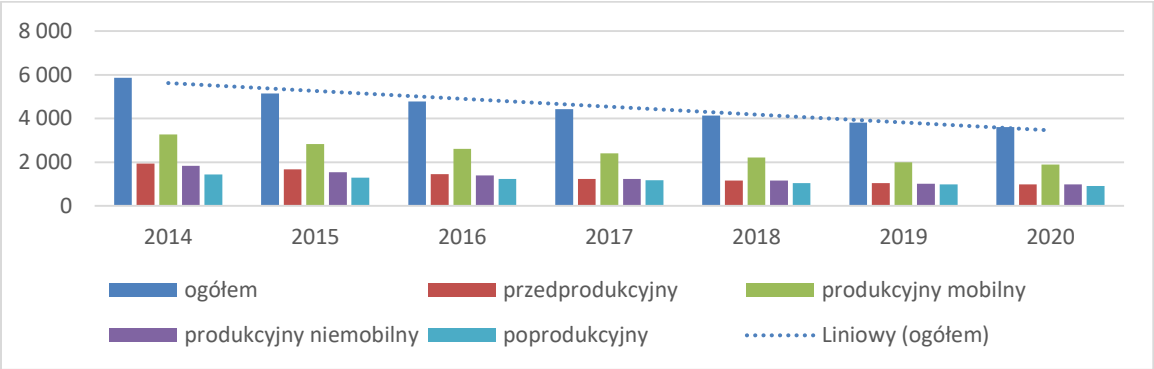

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 15. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w %

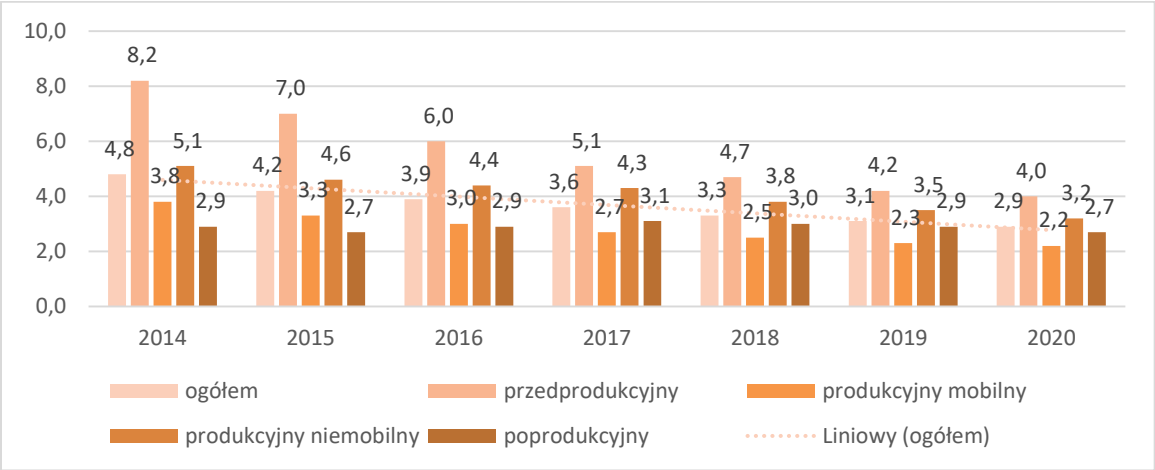

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 16. Rodziny zastępcze

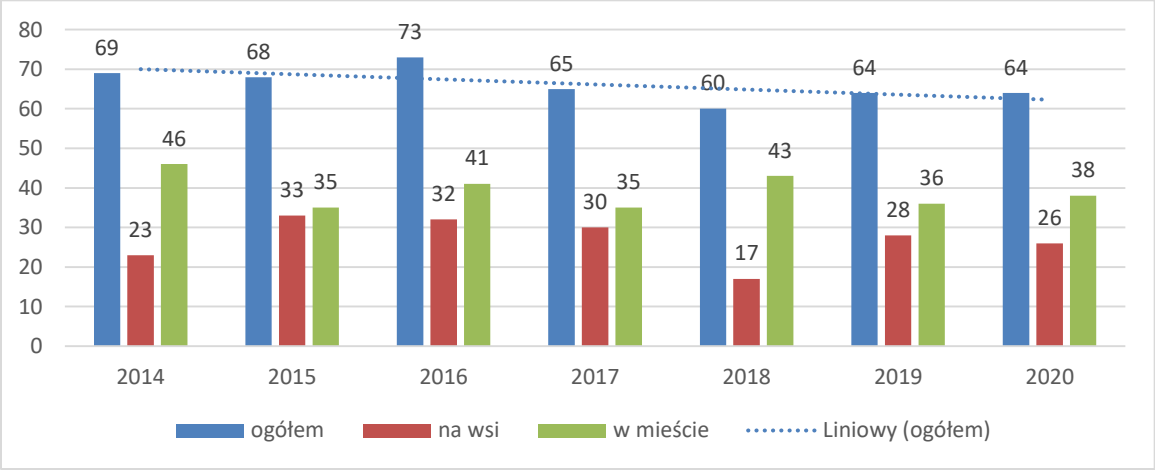

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 17. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej, miejsca i mieszkańcy

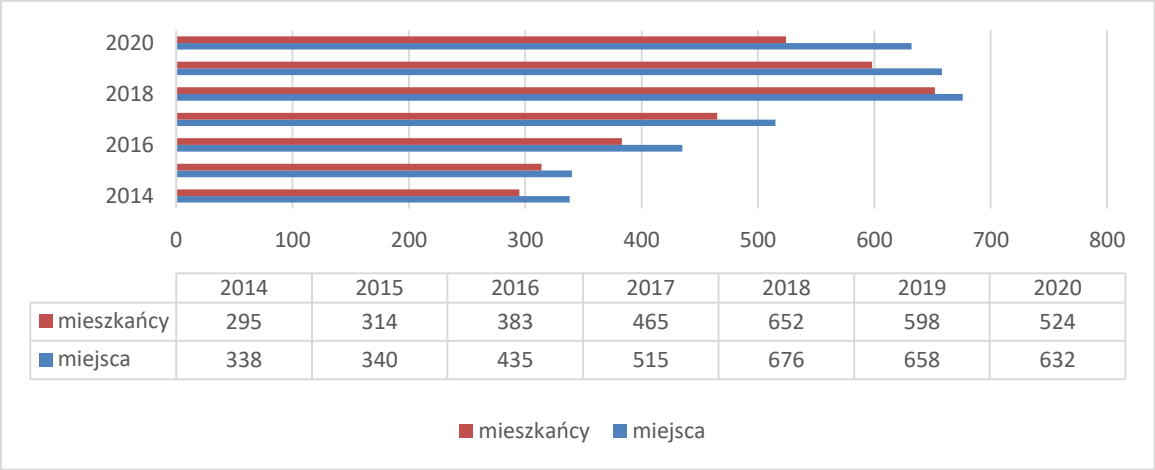

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
mieszkańcy	295	314	383	465	652	598	524
miejsca	338	340	435	515	676	658	632

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 18. Najczęstsze przyczyny, na podstawie których przyznano rodzinom pomoc społeczną

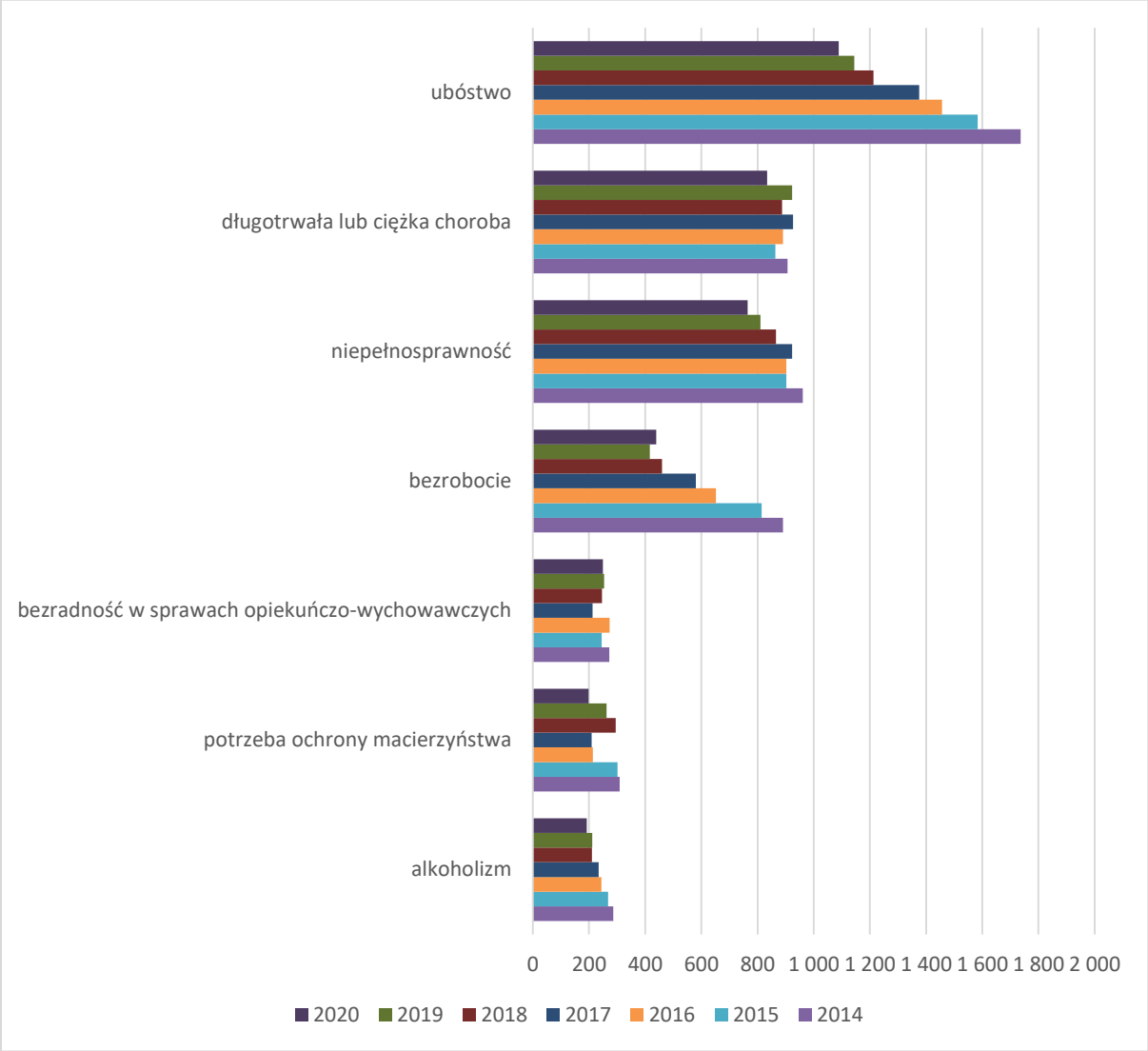

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 19. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych ogółem (PLN)

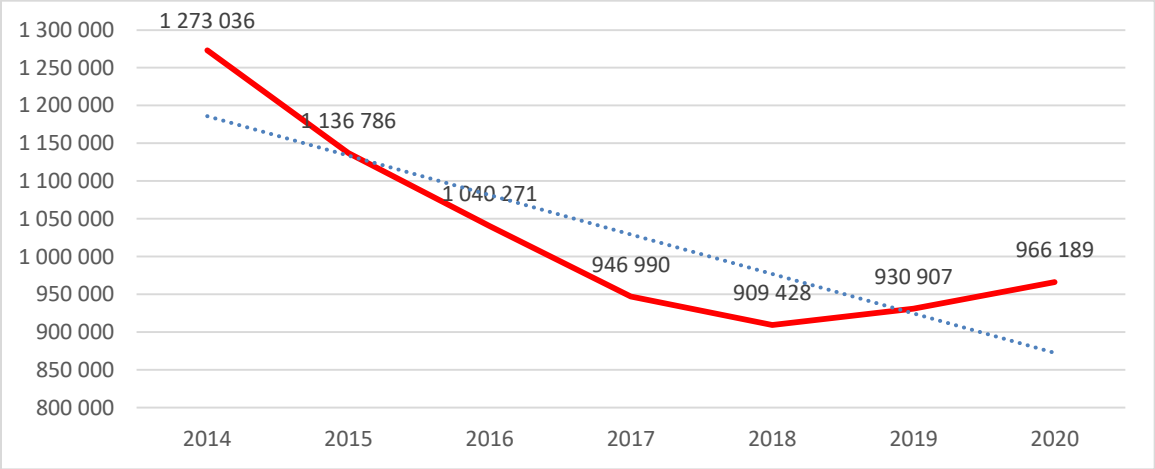

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 20. Zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych (PLN)

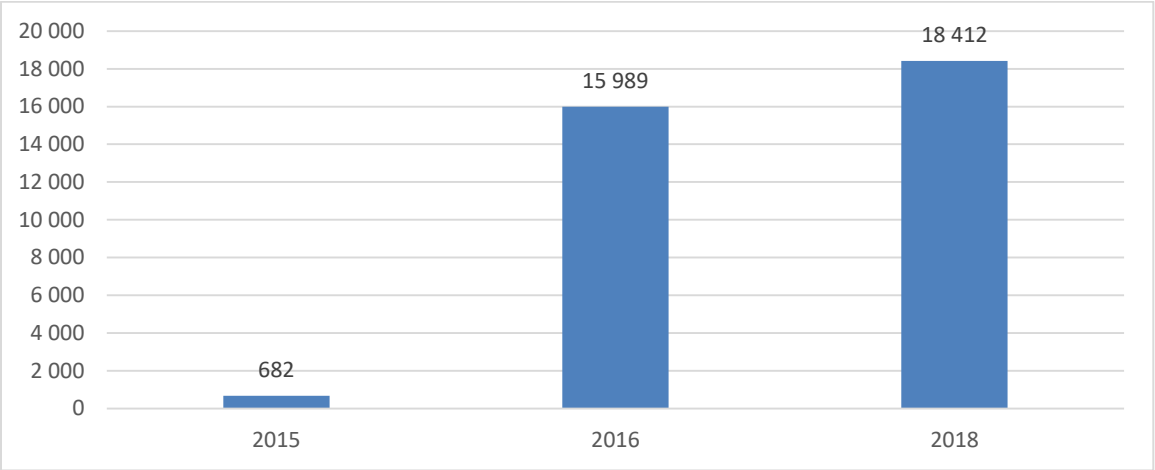

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 21. Kadra medyczna, lekarze i lekarze dentyści

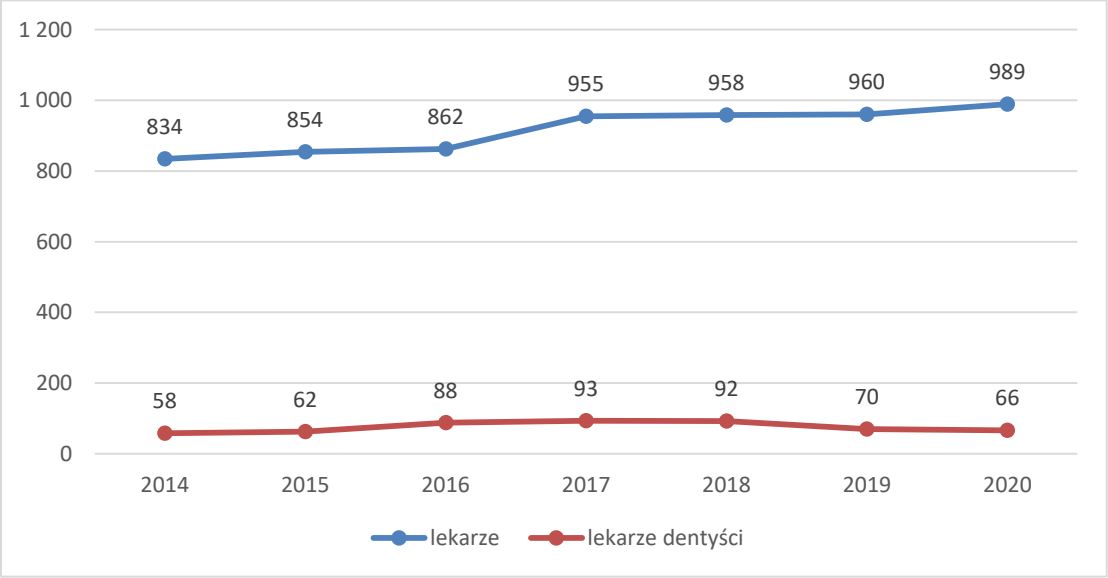

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 22. Porady lekarskie ogółem

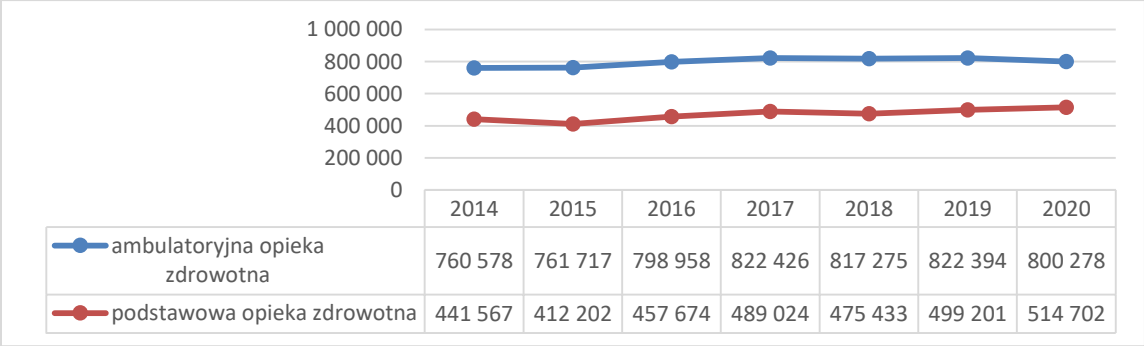

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ambulatoryjna opieka zdrowotna	760 578	761 717	798 958	822 426	817 275	822 394	800 278
podstawowa opieka zdrowotna	441 567	412 202	457 674	489 024	475 433	499 201	514 702

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 23. Liczba przestępstw ogółem

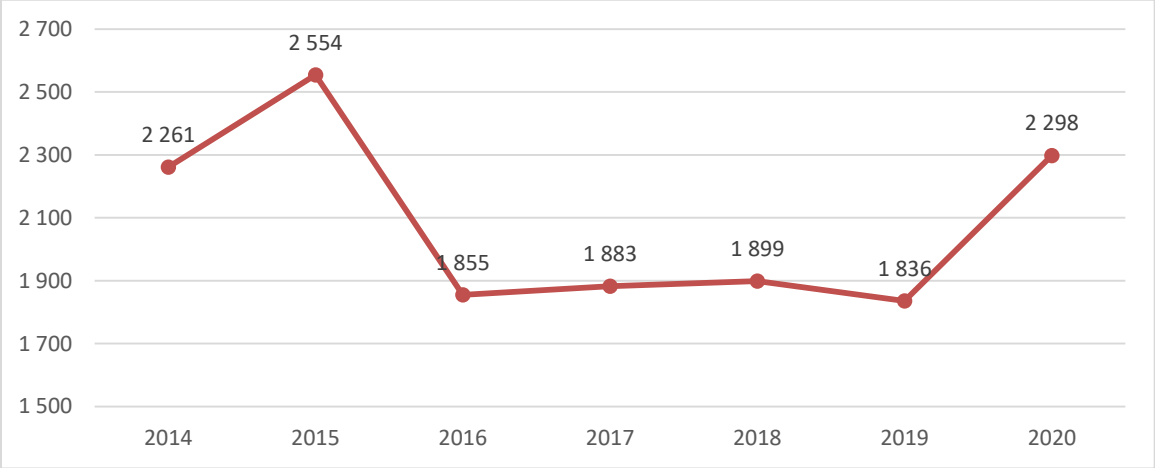

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 24. Wybrane wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w %

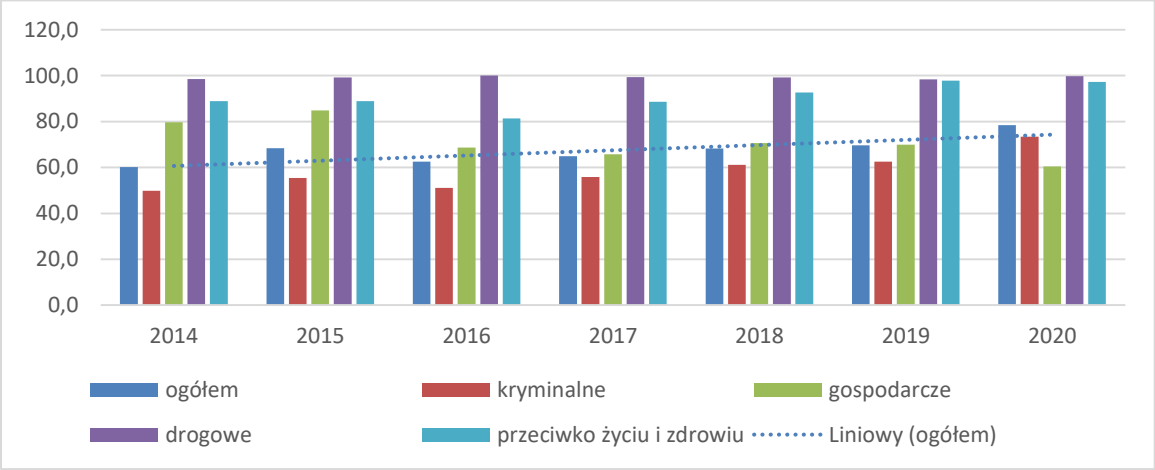

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 25. Członkowie i ćwiczący w klubach sportowych

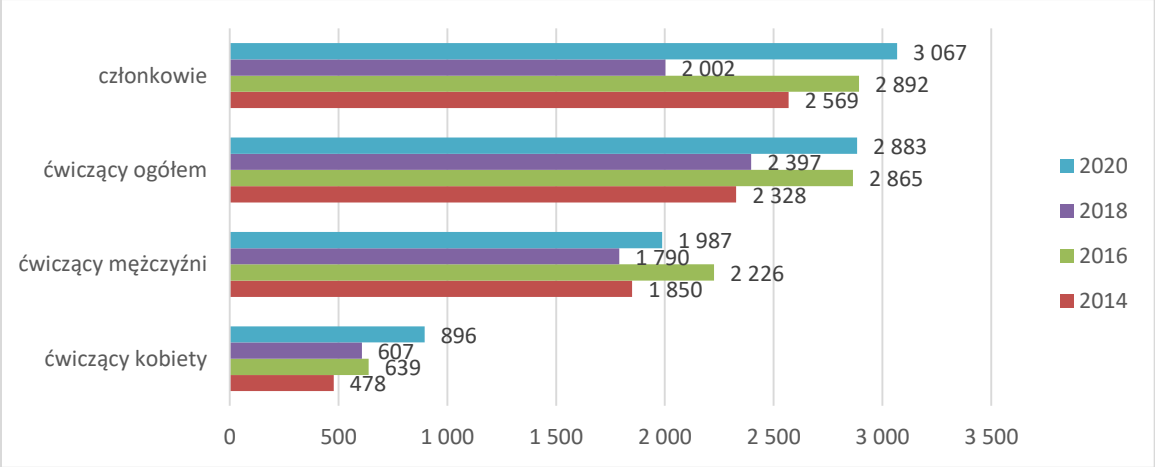

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 26. Biblioteki publiczne, księgozbiór i wypożyczenia

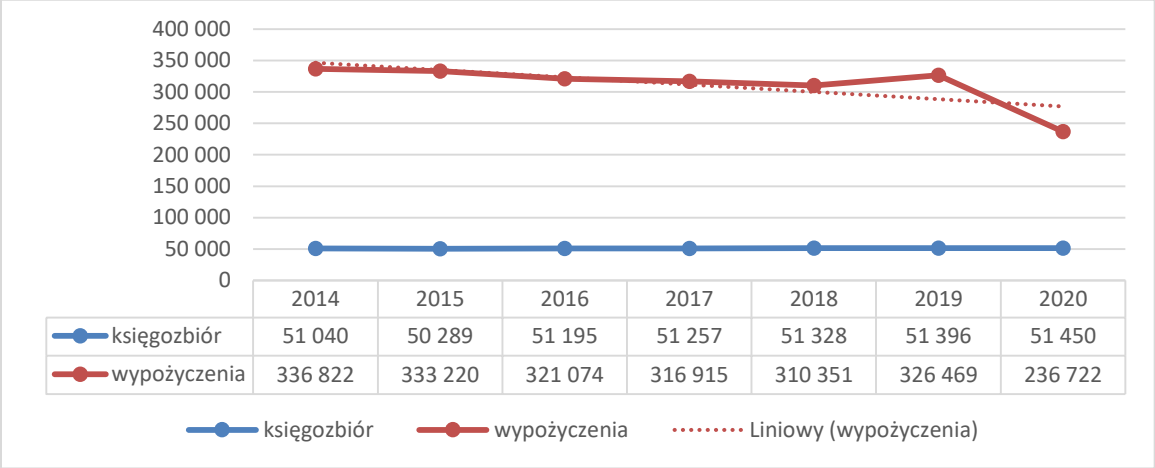

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 27. Biblioteki publiczne, czytelnictwo

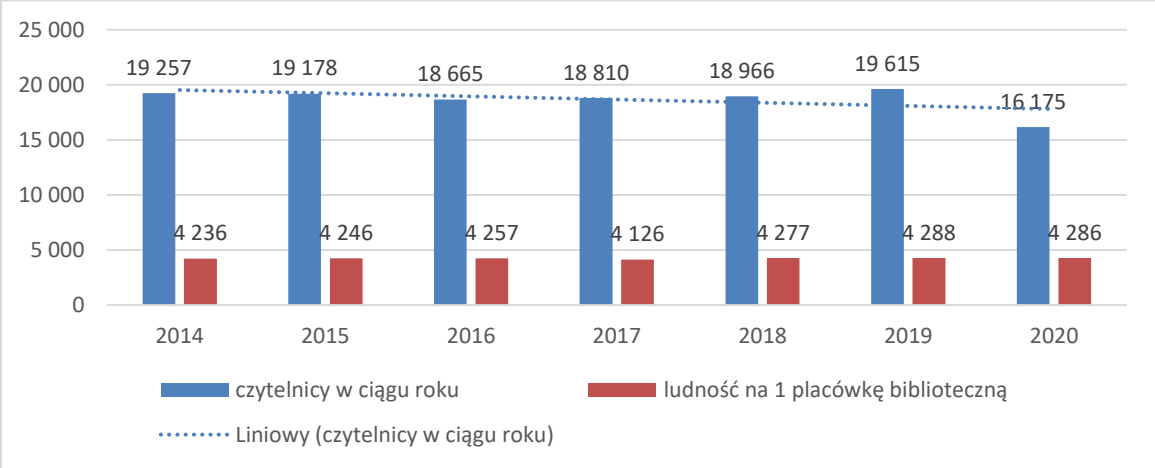

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 28. Liczba imprez organizowanych w powiecie ogółem

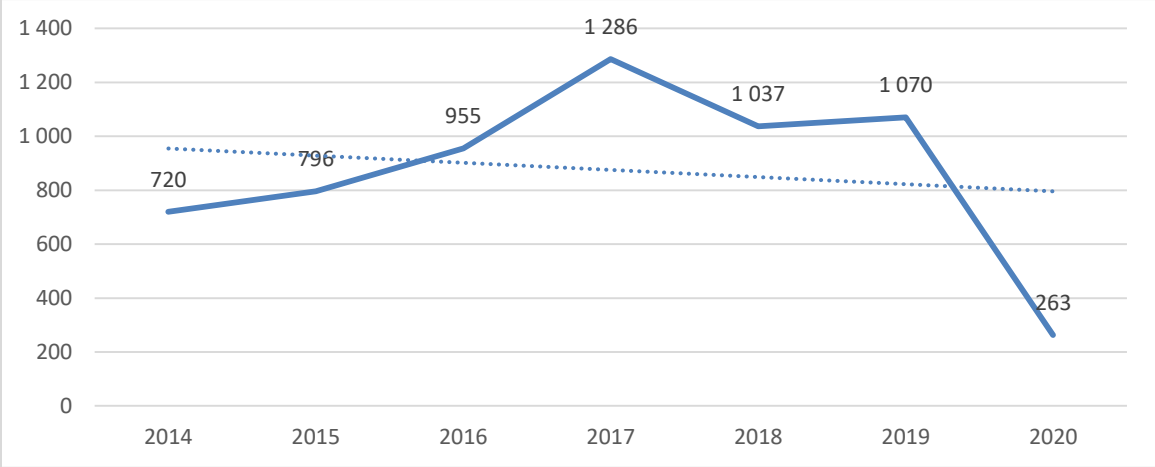

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 29. Liczba uczestników imprez organizowanych w powiecie

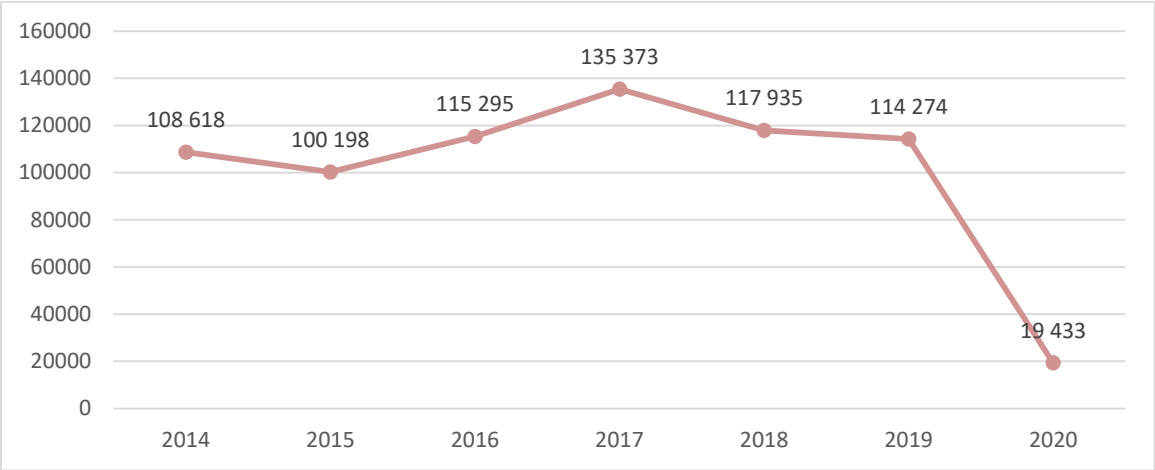

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 30. Zwiedzający muzeum

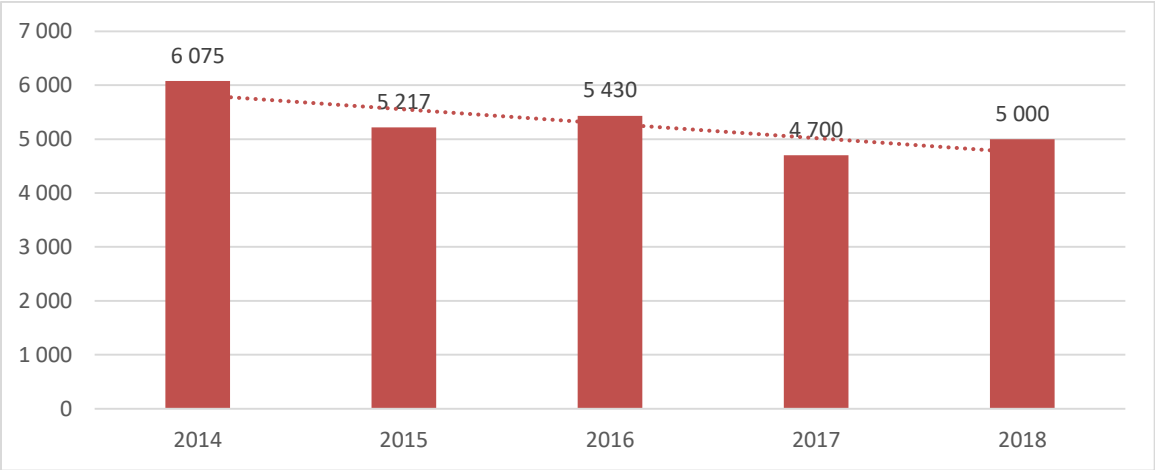

*GUS za rok 2019 i 2020 podaje liczbę „0", co spowodowane jest najprawdopodobniej czasowym zamknięciem Muzeum Ziemi Otwockiej oraz epidemią COVID-19 i wynikającymi z niej obostrzeniami.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

1.2. Sfera gospodarcza

W odniesieniu do sfery gospodarczej Powiatu Otwockiego należy odnotować, że dochody i wydatki ulegały zwiększeniu w badanych latach, odpowiednio 53,8% oraz 57,2%. Dochody przeważają nad wydatkami, co w kontekście planowanych inwestycji powiatowych jest korzystne, stwarza bazę do realizacji projektów w latach 2022-2027, w tym współfinansowanych ze środków europejskich. W analizowanym okresie rosła wartość umów o dofinansowanie projektów ze wspomnianych środków. Zdecydowanie najczęściej podpisywano umowy na dofinansowanie z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. W dalszej kolejności z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego. Liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w powiecie na przestrzeni analizowanych lat kształtuje się na zbliżonym poziomie. Nowe podmioty głównie rejestrują się w sektorze usług, później w sektorach przemysłu i budownictwa oraz rolnictwa. Należy również odnotować ogólny wzrost (prawie 11%) liczby podmiotów gospodarki narodowej na terenie powiatu.

Rośnie kluczowy „wskaźnik przedsiębiorczości", czyli w tym przypadku liczba podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców wpisanych do rejestru REGON, wzrost o blisko 10%. Waga tego wskaźnika jest znacząca, ponieważ pokazuje ogólny poziom przedsiębiorczości na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego. Ponadto nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach wykazują trend wzrostowy, w badanych latach zwiększyły się o ponad 67%. Daje to przesłanki do optymistycznych prognoz gospodarczych, przy jednoczesnym założeniu efektywnego wykorzystywania zewnętrznych środków finansowych przez powiat otwocki. Wyraźnie (blisko 50%) wzrosła wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach, co pośrednio wskazuje na stosunkowo korzystną kondycję ekonomiczną wspomnianych podmiotów. Mocno (ponad 57%) wzrosła także produkcja sprzedana przemysłu na mieszkańca, zwiększyła się liczba sklepów oraz targowisk na terenie powiatu. Sytuacja ekonomiczna przedstawia się zatem relatywnie korzystnie.

Zwiększyła się liczba dostępnych w powiecie miejsc noclegowych ogółem, z 718 do 952. Spadł natomiast stopień ich wykorzystania z 31,9% do 21,6%. Przesłanką tej sytuacji może być baza noclegowa, której standard w wybranych obiektach nie odpowiada turystom i wymagane

są inwestycje infrastrukturalne. W roku 2019 najwięcej turystów przyjechało z Niemiec, w dalszej kolejności z Ukrainy i Wielkiej Brytanii. Do czasu pandemii w 2020 r. na terenie powiatu rosła liczba noclegów udzielonych turystom krajowym i zagranicznym, co jest pozytywną przesłanką na przyszłość w kontekście rozwoju sektora turystycznego. Na terenie powiatu wyraźnie (ponad 34%) wzrosło przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, w roku 2019 osiągnęło poziom blisko 5000 PLN. Potwierdza to częściowo wcześniej zdiagnozowany rozwój ekonomiczny powiatu. W odniesieniu do rynku nieruchomości na przestrzeni badanych lat zauważalny jest wzrost ich wartości, co wpisuje się w ogólnopolski oraz regionalny trend. Mediana ceny za m2 lokalu mieszkalnego sprzedawanego w ramach transakcji rynkowych wzrosła z 4617 PLN (2015 r.) do 5222 PLN (2020 r.), czyli o 13% w ciągu 5 lat.

Wykres 31. Dochody i wydatki Powiatu Otwockiego ogółem (PLN)

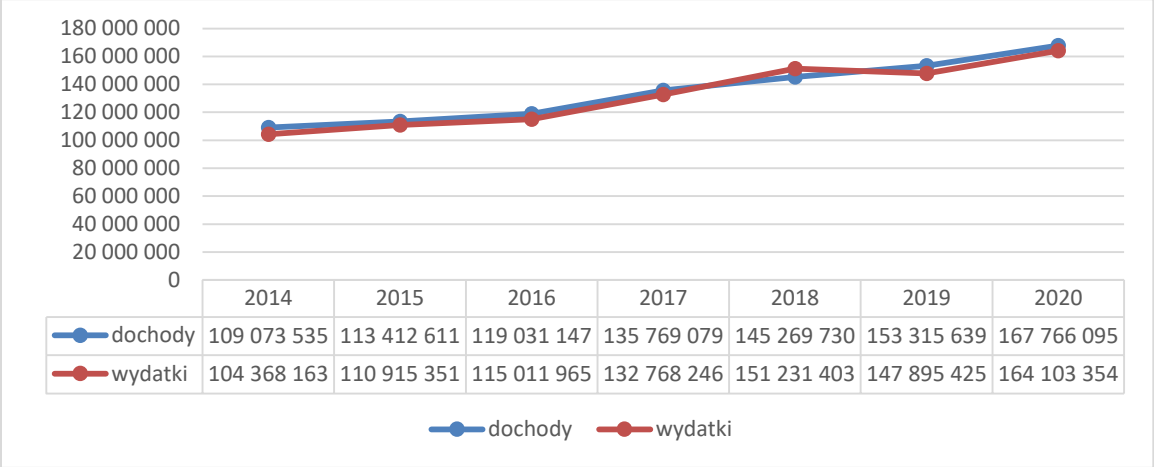

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
dochody	109 073 535	113 412 611	119 031 147	135 769 079	145 269 730	153 315 639	167 766 095
wydatki	104 368 163	110 915 351	115 011 965	132 768 246	151 231 403	147 895 425	164 103 354

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 32. Dochody i wydatki na mieszkańca ogółem (PLN)

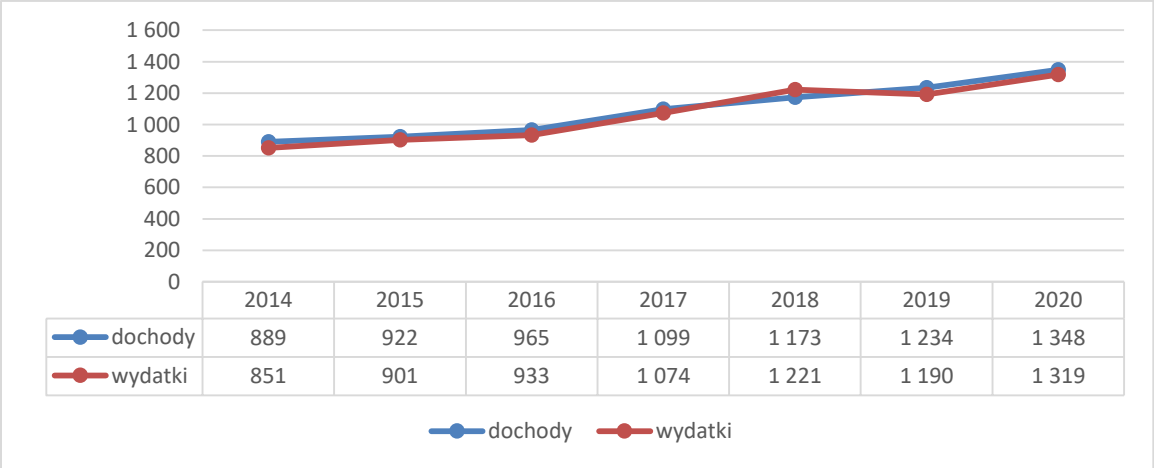

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
dochody	889	922	965	1 099	1 173	1 234	1 348
wydatki	851	901	933	1 074	1 221	1 190	1 319

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 33. Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków europejskich (PLN)

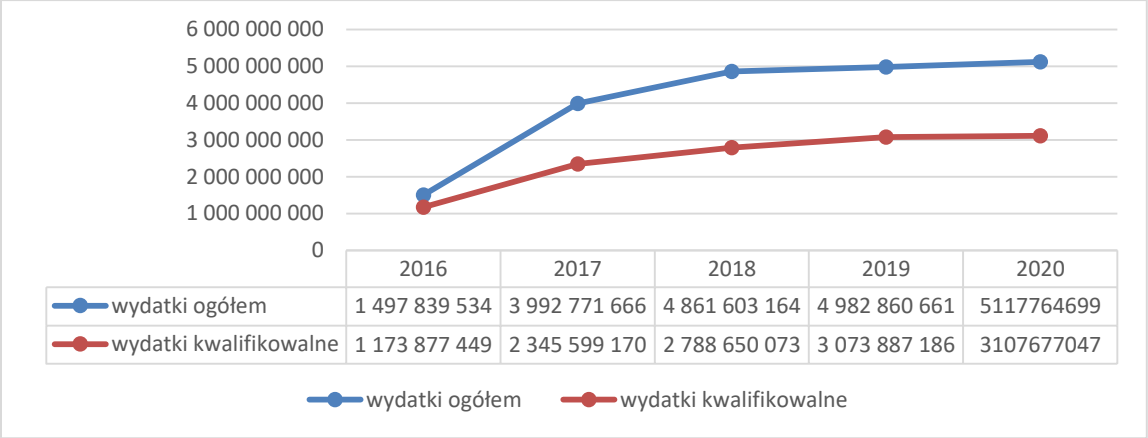

	2016	2017	2018	2019	2020
wydatki ogółem	1 497 839 534	3 992 771 666	4 861 603 164	4 982 860 661	5117764699
wydatki kwalifikowalne	1 173 877 449	2 345 599 170	2 788 650 073	3 073 887 186	3107677047

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 34. Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków europejskich w podziale na programy operacyjne, wydatki ogółem (PLN)

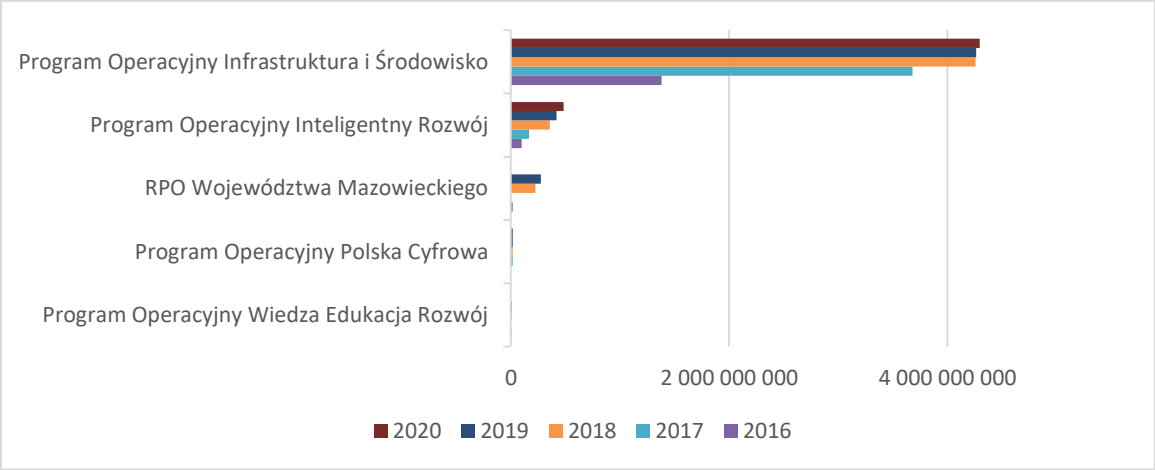

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 35. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane wg grup sekcji PKD 2007

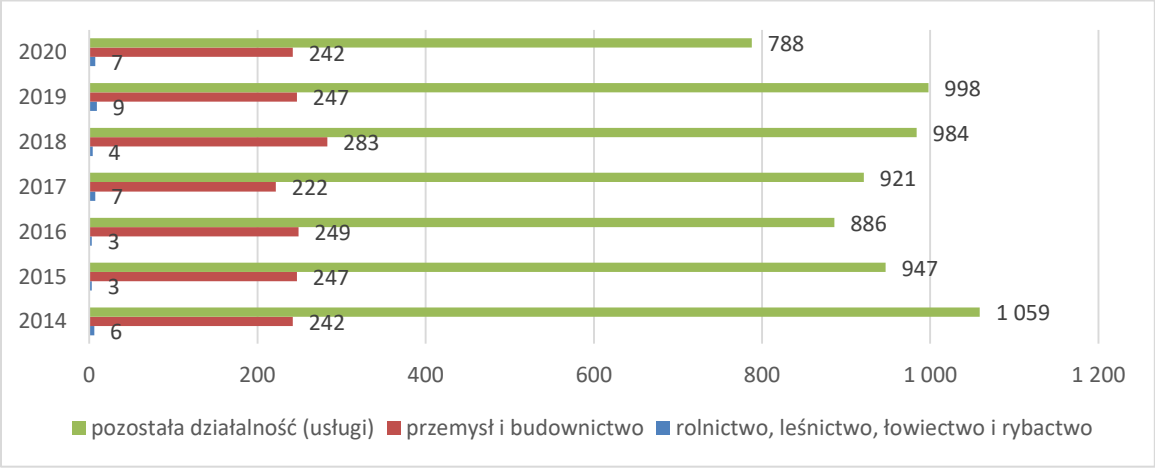

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 36. Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych

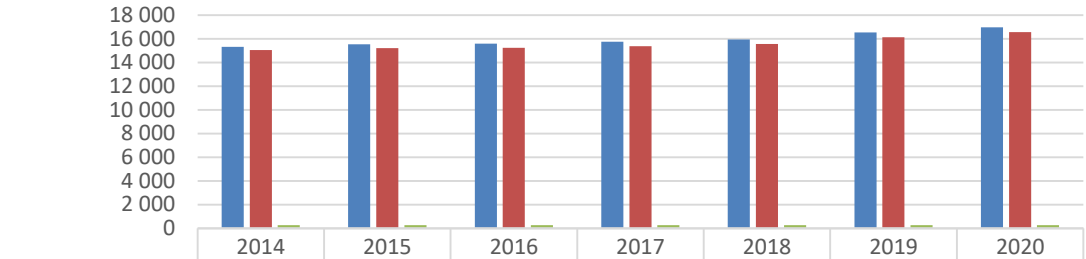

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	15 310	15 525	15 585	15 745	15 941	16 521	16 965
sektor prywatny	15 045	15 200	15 233	15 368	15 555	16 126	16 553
sektor publiczny	263	263	265	253	253	249	248

ogółem sektor prywatny sektor publiczny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 37. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców

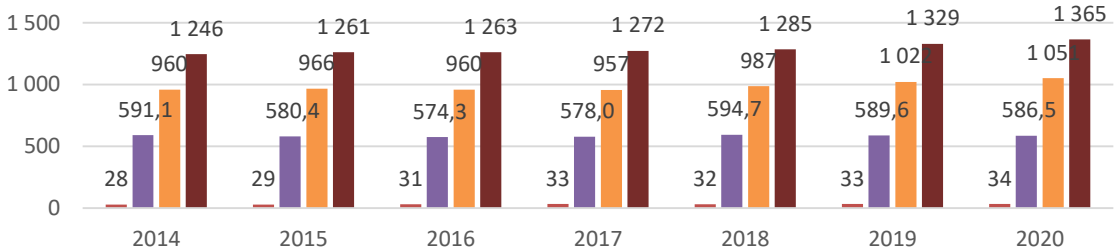

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 38. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (tys. PLN)

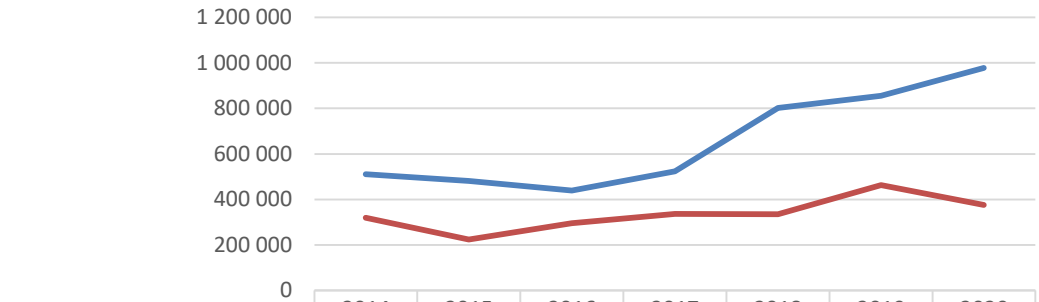

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	510 845	480 625	439 396	523 904	801 869	855 521	977650
przemysł i budownictwo	319 286	223 021	295 171	336 216	334 704	462 318	376310

ogółem przemysł i budownictwo

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 39. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (tys. PLN)

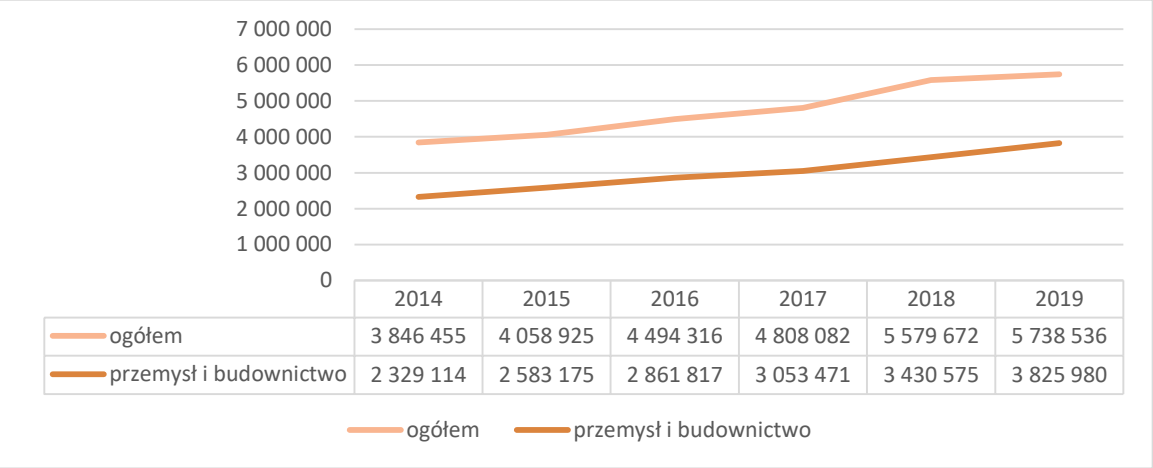

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	3 846 455	4 058 925	4 494 316	4 808 082	5 579 672	5 738 536
przemysł i budownictwo	2 329 114	2 583 175	2 861 817	3 053 471	3 430 575	3 825 980

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 40. Produkcja sprzedana przemysłu na mieszkańca (PLN)

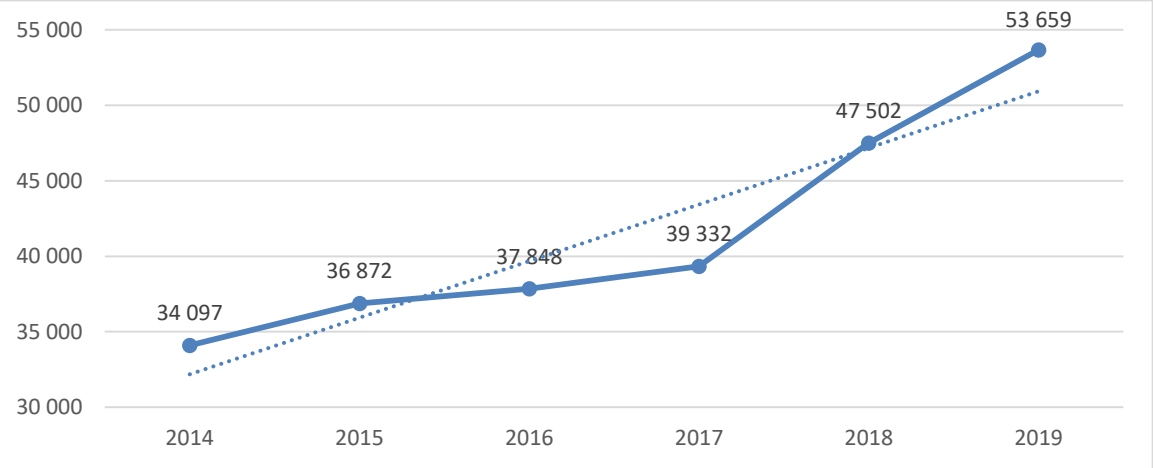

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 41. Sklepy i targowiska (liczba obiektów)

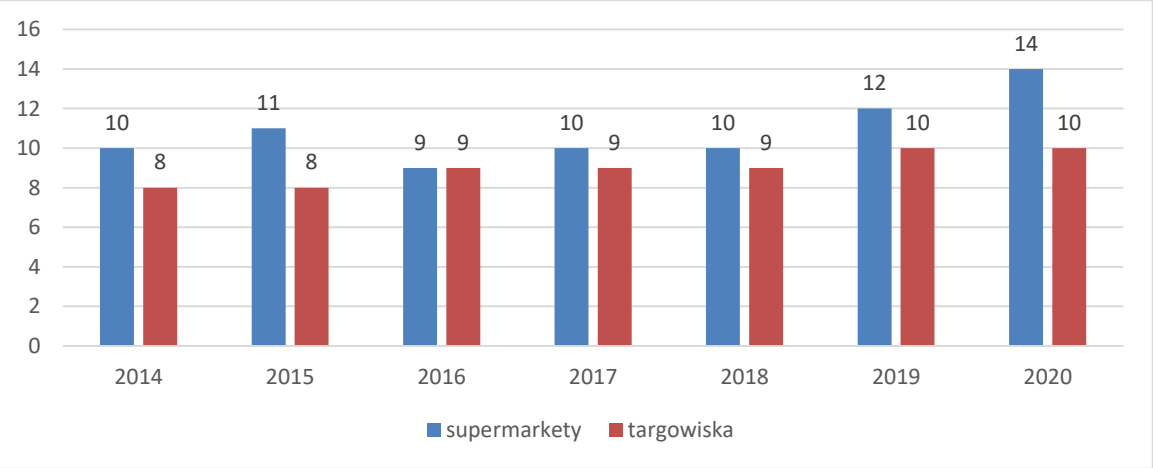

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 42. Miejsca noclegowe

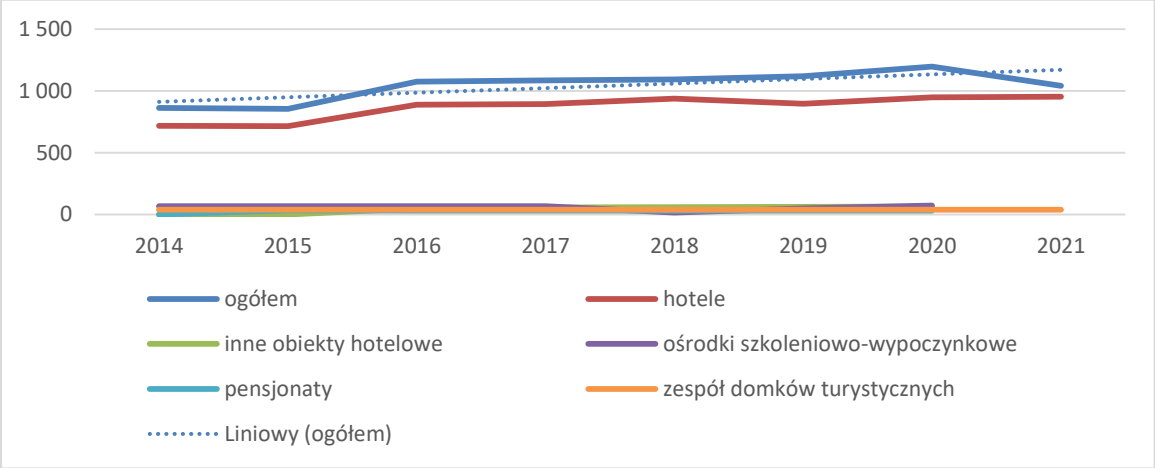

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 43. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych ogółem (%)

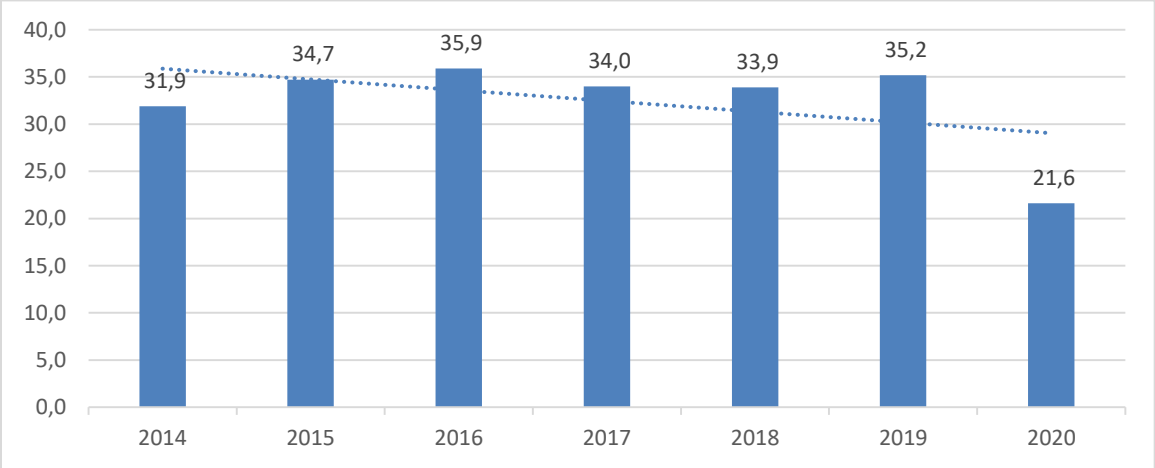

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 44. Turyści zagraniczni w 2019 r. (wybrane kraje)

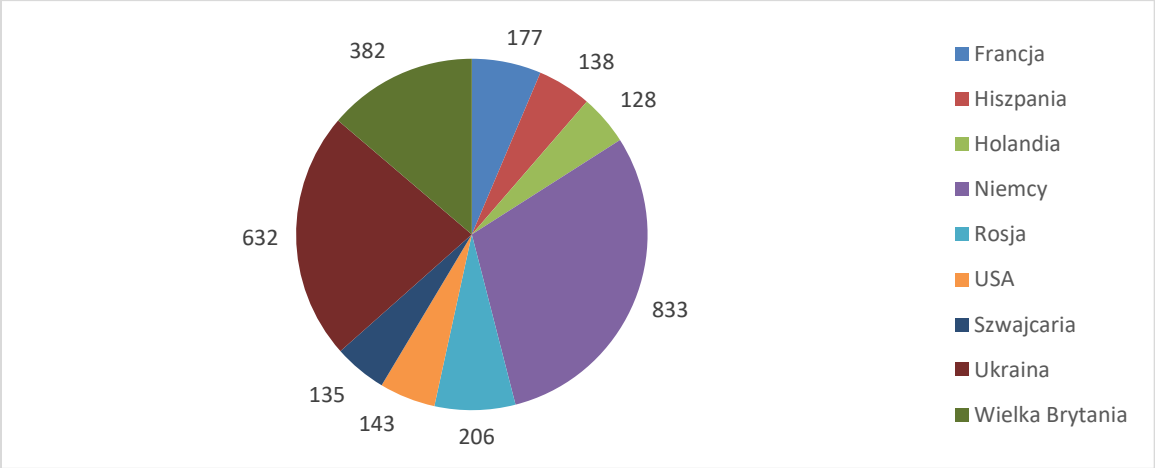

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 45. Noclegi udzielone turystom krajowym i zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców

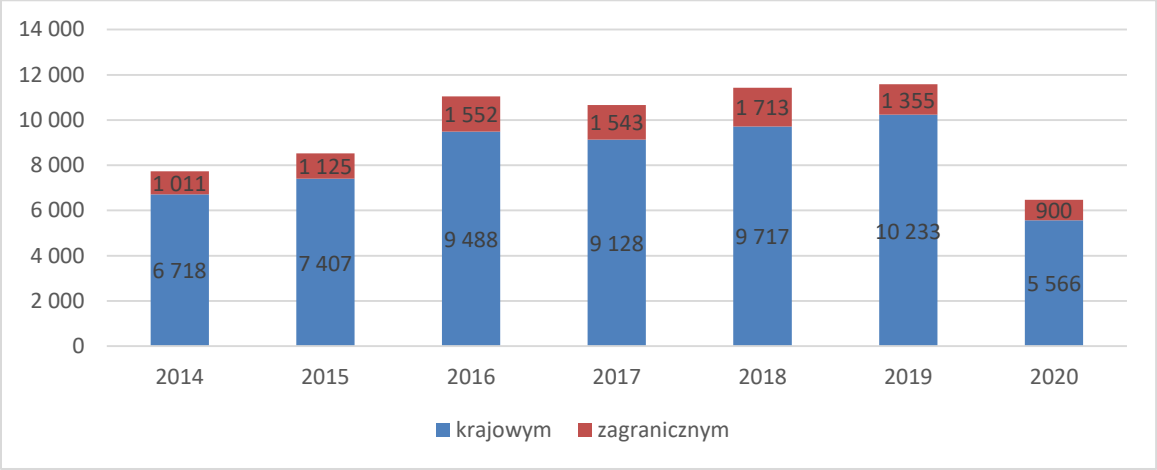

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 46. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN)

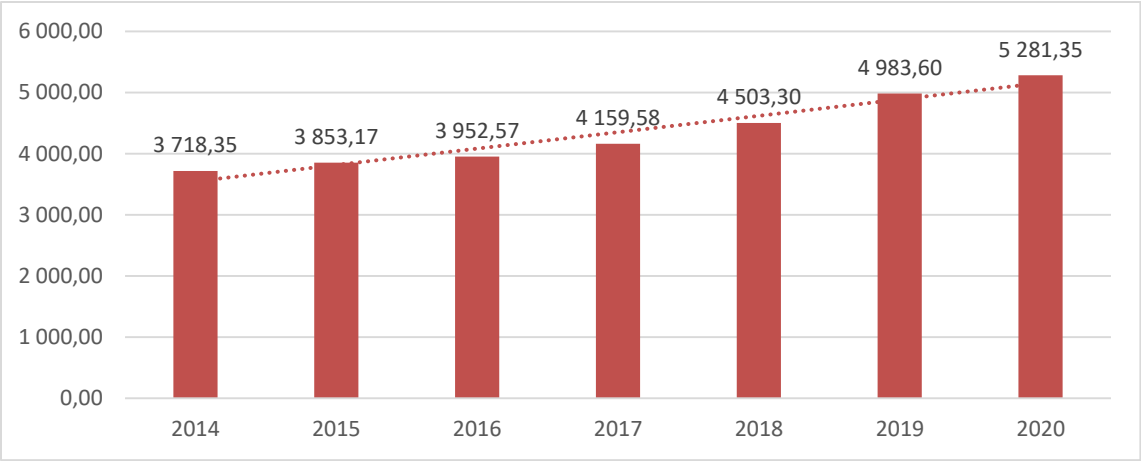

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 47. Mediana cen za m2 lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych (rynek pierwotny i wtórny) (PLN)

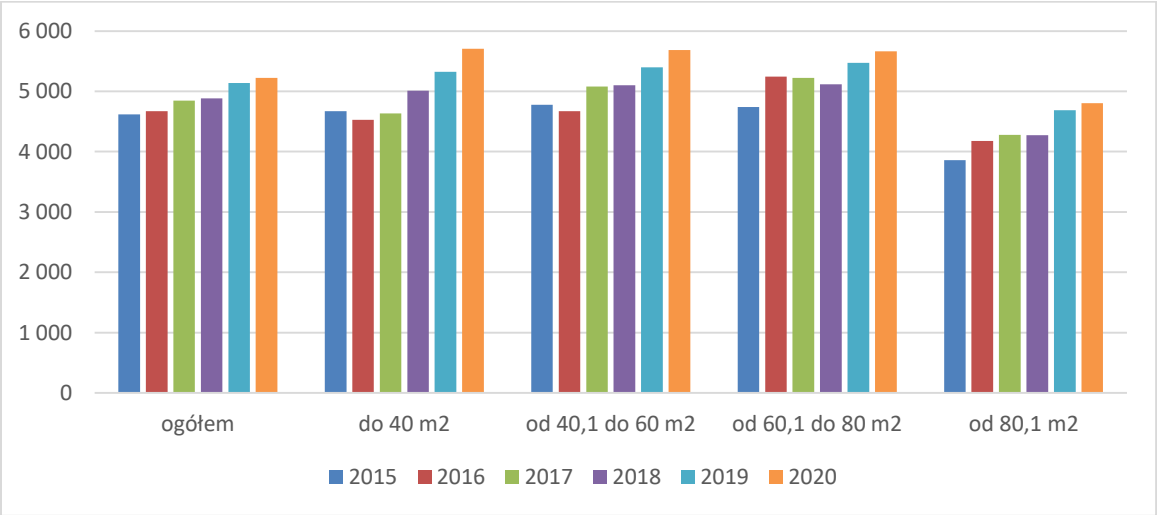

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 48. Średnia cena lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych (rynek pierwotny i wtórny) (PLN)

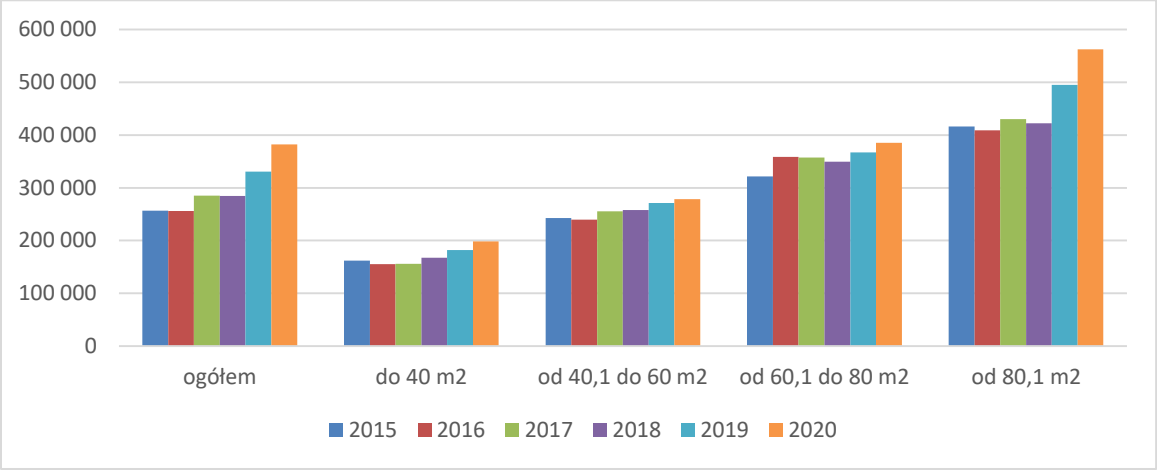

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

1.3. Sfera przestrzenno-środowiskowa

Analizując stan infrastruktury technicznej na terenie powiatu można odnotować, że zarówno długość sieci cieplnej, jak i długość przyłączy do budynków uległy nieznacznemu zmniejszeniu. Wyraźnie (prawie 30%) spadła kubatura budynków ogrzewanych centralnie. Sytuacja wymaga głębszych analiz w kontekście rozwiązań służących ochronie środowiska. Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku, po okresowych wzrostach, utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Zwiększył się odsetek budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągów, wzrost z 70,4% do 70,9%, co stanowi pozytywne informacje. Gorzej wygląda sytuacja w zakresie odsetka budynków mieszkalnych podłączonych do kanalizacji, ale także tutaj nastąpiła poprawa, wzrost z 45,1% do 50,8%. Rośnie zużycie energii elektrycznej ogółem (ponad 9% w badanym okresie). W zakresie odsetka mieszkańców powiatu korzystających z poszczególnych instalacji wszędzie nastąpiła poprawa i sytuacja aktualnie (2020 r.) przedstawia się następująco: wodociąg (78,6%), kanalizacja (60,2%), gaz (71,1%). Generalne trendy w zakresie powiatowej infrastruktury technicznej określić można mianem pozytywnych, choć w niektórych aspektach, np. dostępność kanalizacji, wymagana jest poprawa.

Wyraźnie (50%) zwiększyła się liczba odbiorców gazu w powiecie, wzrosło zużycie gazu ogółem oraz z przeznaczeniem na ogrzewanie mieszkań, co jest akurat korzystnym zjawiskiem w kontekście ochrony środowiska i czystego powietrza. Zwiększała się gęstość sieci rozdzielczej wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na mieszkańca wzrosło o ponad 16% na przestrzeni badanych lat. W odniesieniu do odsetka mieszkań wyposażonych w poszczególne instalacje (wodociąg, łazienka, centralne ogrzewanie) wszędzie nastąpił lekki progres. Zauważone, zwiększone zużycie mediów powiązane jest częściowo ze zdiagnozowanym wcześniej rozwojem społeczno-ekonomicznym powiatu.

W zakresie zasobów mieszkaniowych powiatu zwiększyły się one o 5% (liczba mieszkań). Podobnie zwiększyła się powierzchnia użytkowa wszystkich mieszkań (7,8%). Podstawowe wskaźniki odnoszące się do zasobów mieszkaniowych pozostały bez większych zmian. Zwiększyła się przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania z 82,7 do 84,9 m2. Zmniejszyły się relacje mieszkań oraz nowych budynków mieszkalnych do liczby ludności. Przeciętna

powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania spadła o ponad 30% w relacji do liczby mieszkańców. Ponadto mocno (86%) spadała powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych. Wzrosty w latach 2018-2021 (29,7%) widać w przypadku liczby wydanych wszystkich pozwoleń na budowę, a także danych dotyczących liczby wydanych pozwoleń na budowę budynków nowo budowanych, która powiększyła się znacząco o 102,65%. Zwiększyła się także powierzchnia gmin powiatu objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Jest to ważna informacja z punktu widzenia realizowania efektywnej polityki przestrzennej przez poszczególne gminy powiatu otwockiego.

Spadła emisja dwutlenku węgla (6,5%), co ma znaczenie w kontekście zrównoważonego rozwoju powiatu, ze szczególnym uwzględnieniem sfery środowiskowej. Kolejna pozytywna informacja to wzrost odsetka mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków (z 56,4% do 67,2%). Przemysłowe i komunalne oczyszczalnie ścieków zwiększyły swoją przepustowość ogółem (wzrost o 22%). W zakresie powierzchni obszarów prawnie chronionych nie nastąpiły znaczące zmiany w analizowanych latach. W ostatnich latach zbierano mniej odpadów komunalnych podczas likwidacji dzikich wysypisk, co jest generalnie pozytywną informacją. W badanych latach zwiększała się liczba zmieszanych odpadów zebranych w ciągu roku (42%). W roku 2020 wystąpiła niekorzystna dysproporcja pomiędzy nasadzeniami drzew (240), a ubytkami (600). W odniesieniu do powierzchni terenów zieleni w powiecie nie zaszły istotne zmiany w badanym okresie, najwięcej powierzchni zajmują tereny zieleni osiedlowej, w dalszej kolejności zieleń uliczna. W zakresie powierzchni gruntów leśnych nie zaszły znaczące zmiany. Zwiększyła się natomiast długość dróg powiatowych. Wzrost długości dróg o nawierzchni twardej wyniósł ponad 36%, co potwierdza rozwój infrastrukturalny powiatu. Zwiększyła się również liczba pojazdów w powiecie. Procentowe wzrosty w analizowanym okresie kształtują się następująco: motocykle (11%), samochody osobowe (27%), samochody ciężarowe (10%), ciągniki rolnicze (14%), motorowery (48%).

Wykres 49. Sieć cieplna (km)

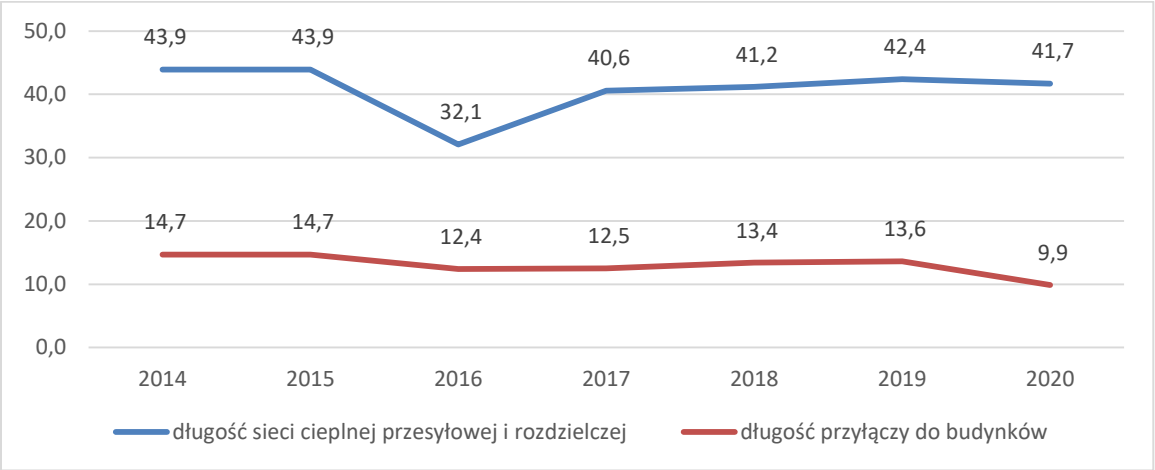

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 50. Kubatura budynków ogrzewanych centralnie ogółem (dam3)

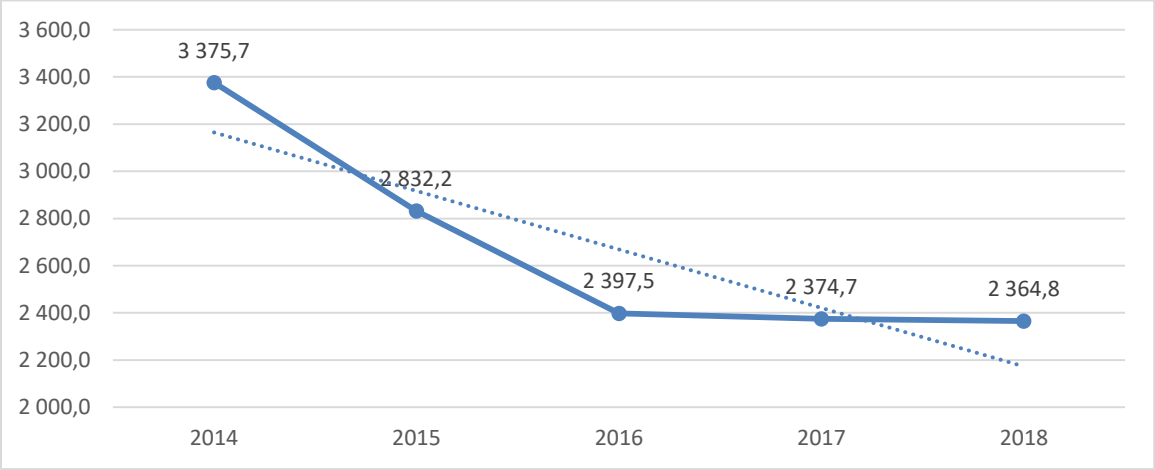

*Brak danych za rok 2019 i 2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 51. Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku (GJ)

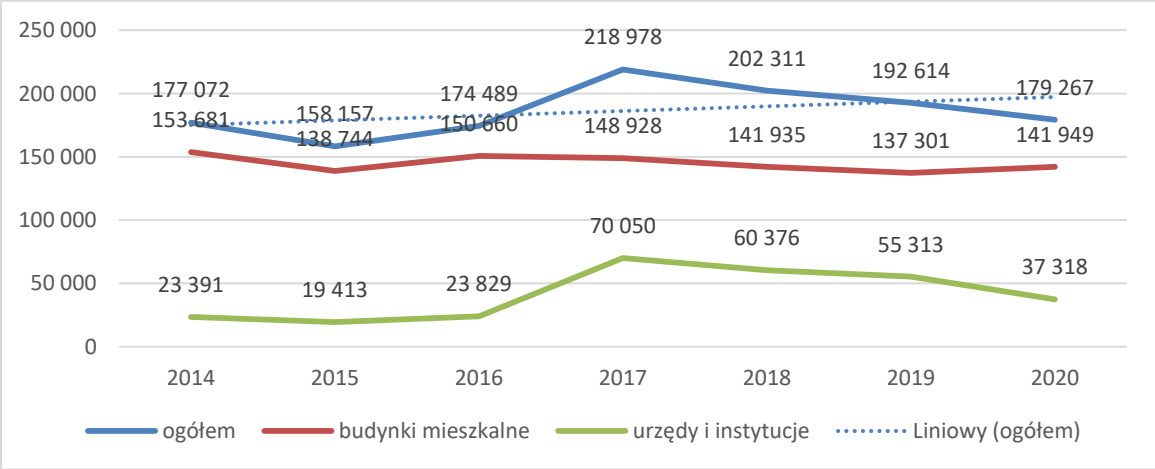

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 52. Budynki mieszkalne podłączone do wodociągów w %

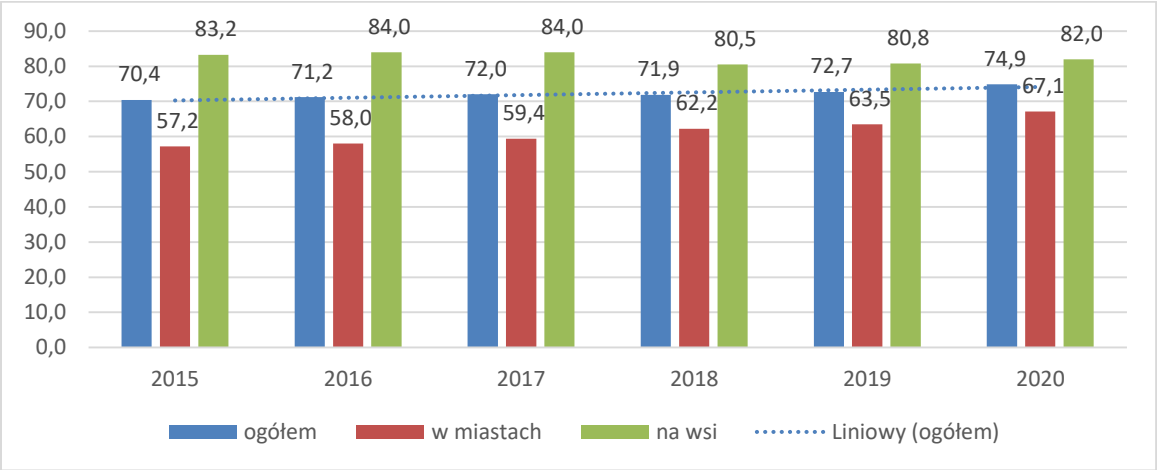

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 53. Budynki mieszkalne podłączone do kanalizacji w %

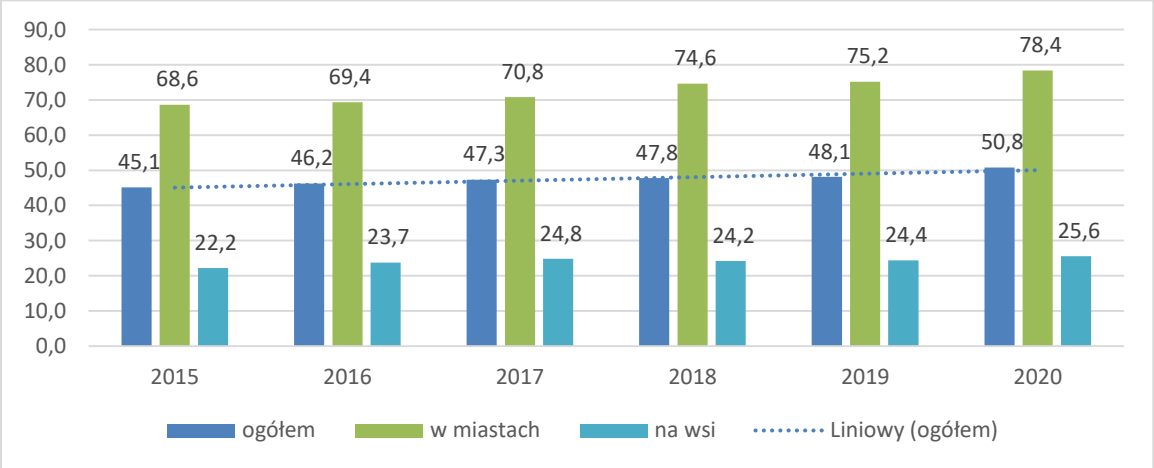

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 54. Zużycie energii elektrycznej (MWh)

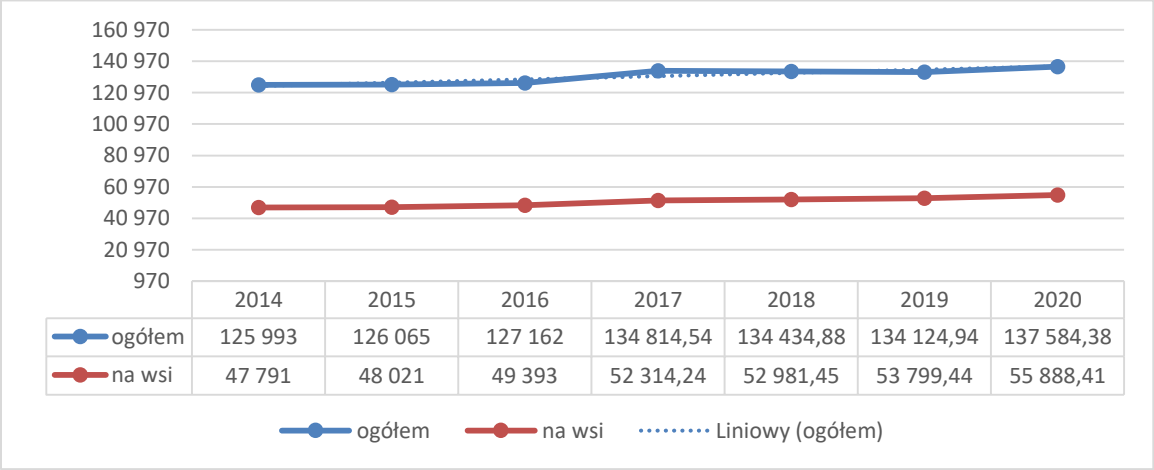

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	125 993	126 065	127 162	134 814,54	134 434,88	134 124,94	137 584,38
na wsi	47 791	48 021	49 393	52 314,24	52 981,45	53 799,44	55 888,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 55. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca (kWh)

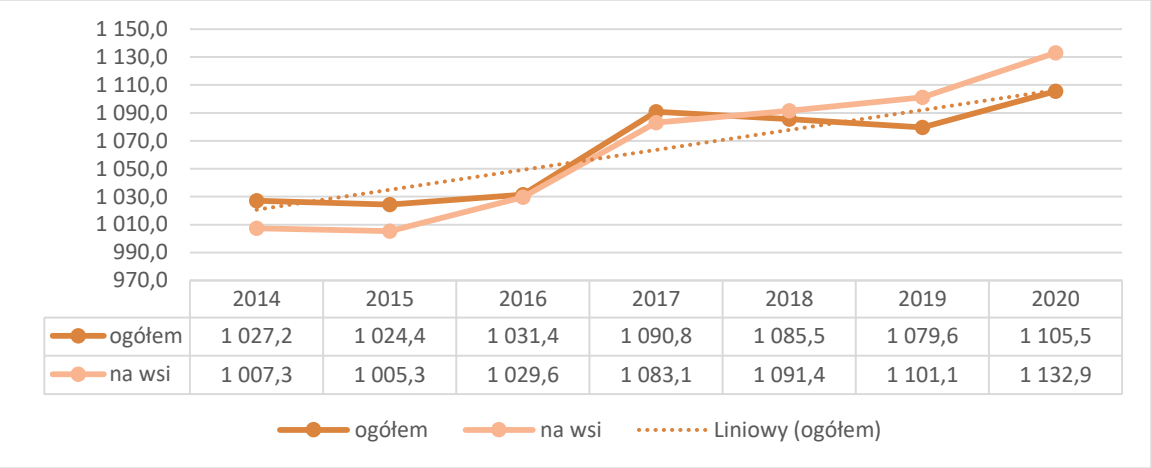

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	1 027,2	1 024,4	1 031,4	1 090,8	1 085,5	1 079,6	1 105,5
na wsi	1 007,3	1 005,3	1 029,6	1 083,1	1 091,4	1 101,1	1 132,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 56. Korzystający z poszczególnych instalacji w % ogółu ludności powiatu

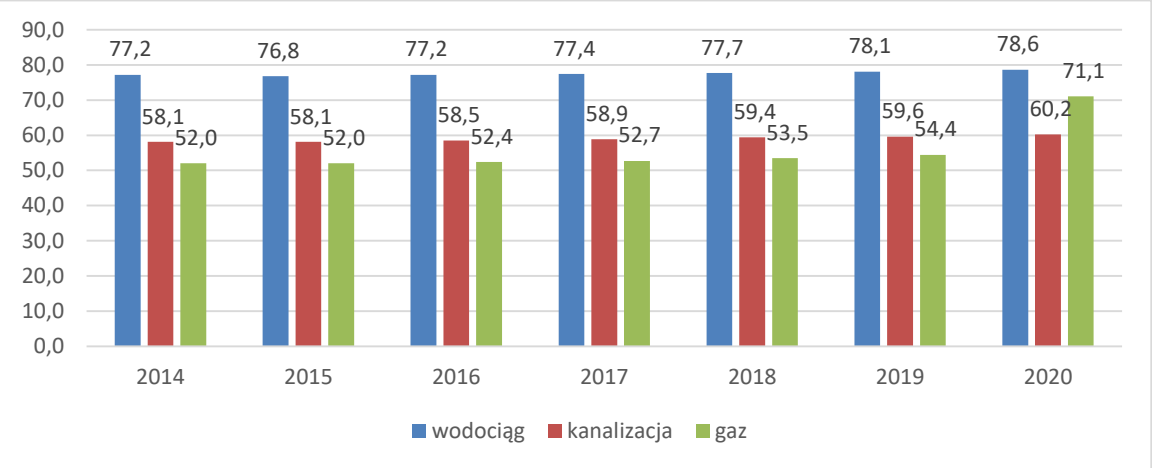

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 57. Sieć gazowa w gospodarstwach domowych

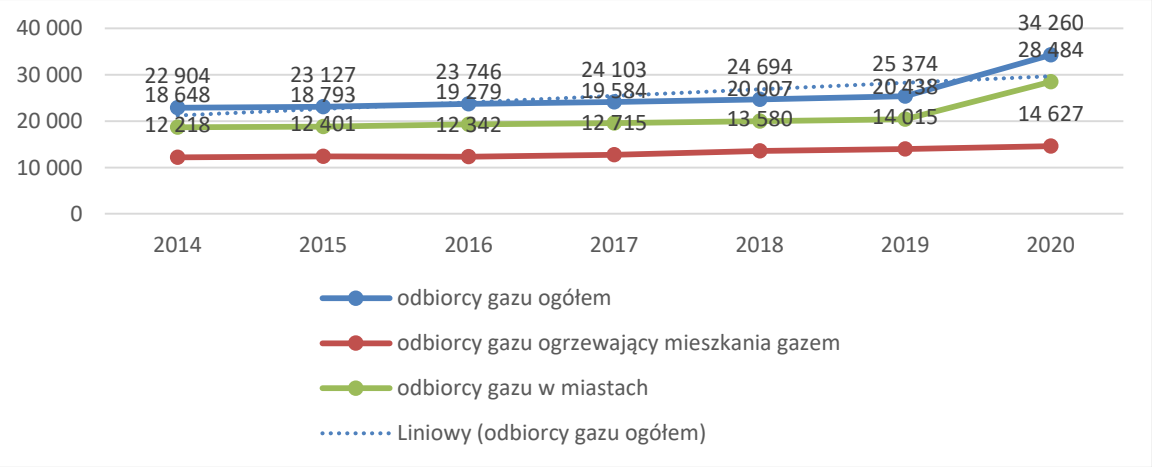

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 58. Sieć gazowa, zużycie gazu w MWh

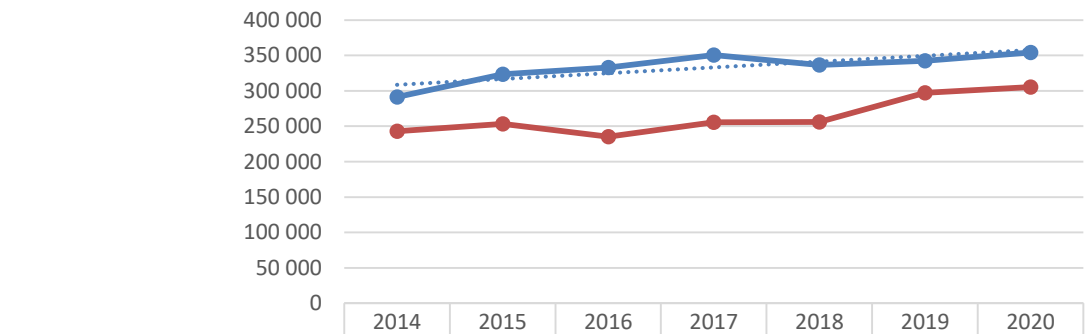

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
zużycie gazu ogółem	291 453	323 561	333 066	350 807	336 492	342 534	354 037
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	243 105	253 392	235 434	255 710	255 865	297 105	305 354

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 59. Sieć rozdzielcza na 100 km2 (km)

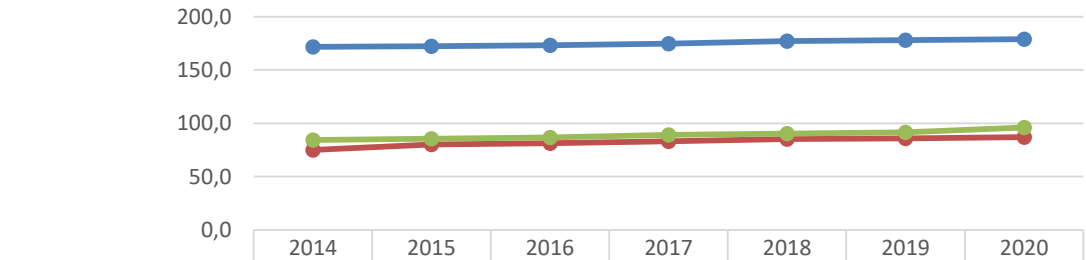

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
sieć wodociągowa	171,9	172,3	173,4	174,7	177,2	178,0	179,0
sieć kanalizacyjna	75,0	80,2	81,3	83,1	85,4	85,8	87,1
sieć gazowa	84,5	85,6	86,8	89,2	90,3	91,6	96,2

sieć wodociągowa sieć kanalizacyjna sieć gazowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 60. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na mieszkańca (m3)

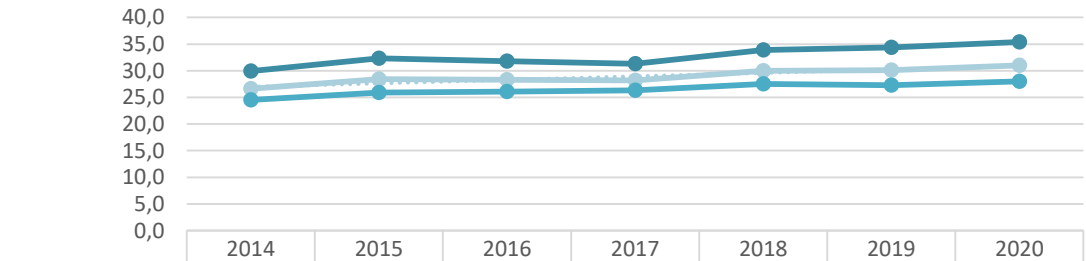

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	26,6	28,4	28,3	28,2	30,0	30,1	31,0
w miastach	24,5	25,9	26,1	26,3	27,5	27,3	28,0
na wsi	29,9	32,3	31,8	31,3	33,9	34,4	35,4

ogółem w miastach na wsi Liniowy (ogółem)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 61. Mieszkania wyposażone w poszczególne instalacje w % ogółu mieszkań

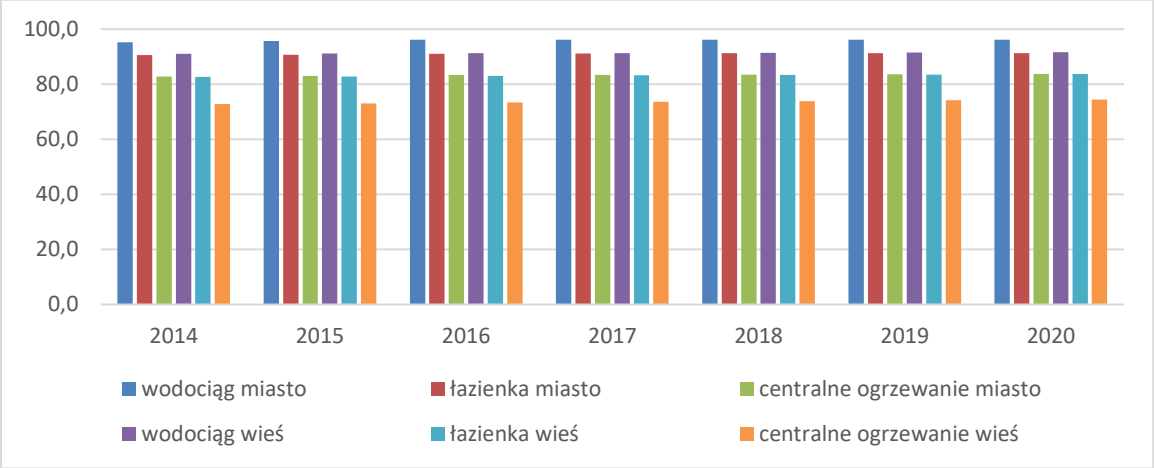

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 62. Zasoby mieszkaniowe powiatu ogółem

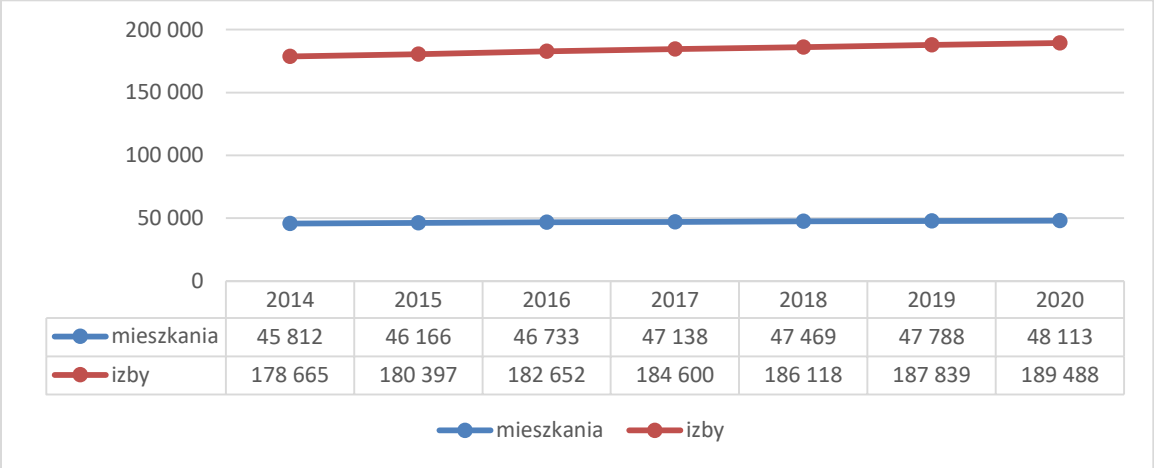

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
mieszkania	45 812	46 166	46 733	47 138	47 469	47 788	48 113
izby	178 665	180 397	182 652	184 600	186 118	187 839	189 488

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 63. Zasoby mieszkaniowe, powierzchnia użytkowa mieszkań (m2)

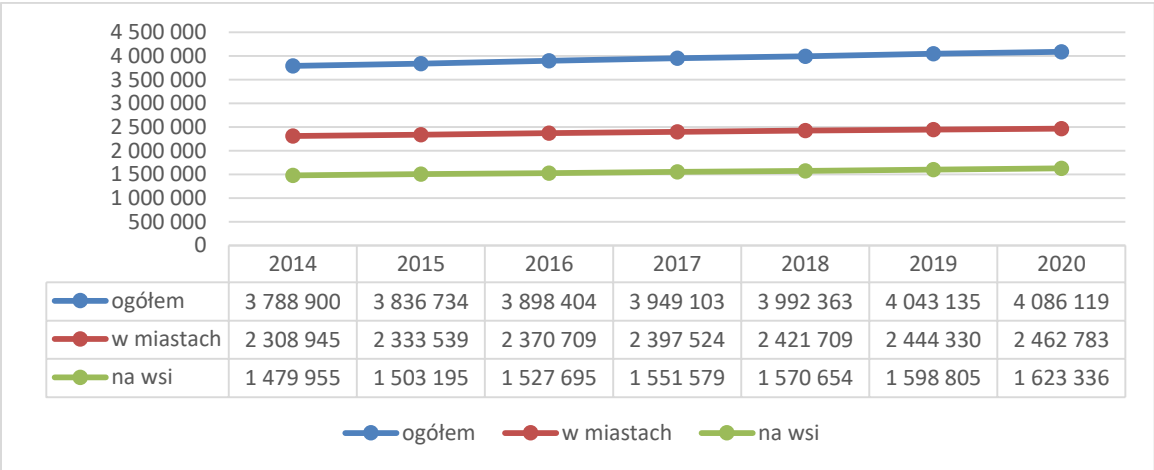

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	3 788 900	3 836 734	3 898 404	3 949 103	3 992 363	4 043 135	4 086 119
w miastach	2 308 945	2 333 539	2 370 709	2 397 524	2 421 709	2 444 330	2 462 783
na wsi	1 479 955	1 503 195	1 527 695	1 551 579	1 570 654	1 598 805	1 623 336

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 64. Zasoby mieszkaniowe, podstawowe wskaźniki

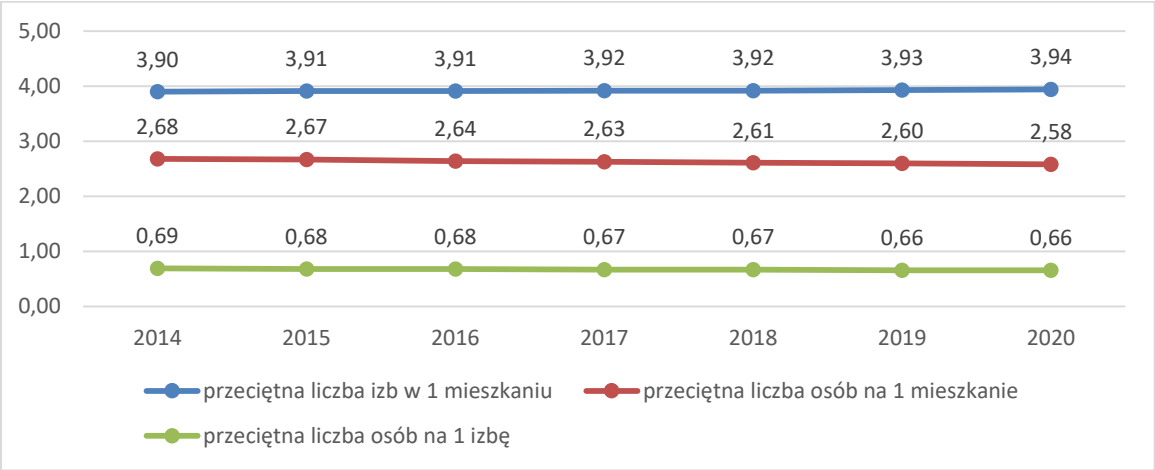

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 65. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (m2)

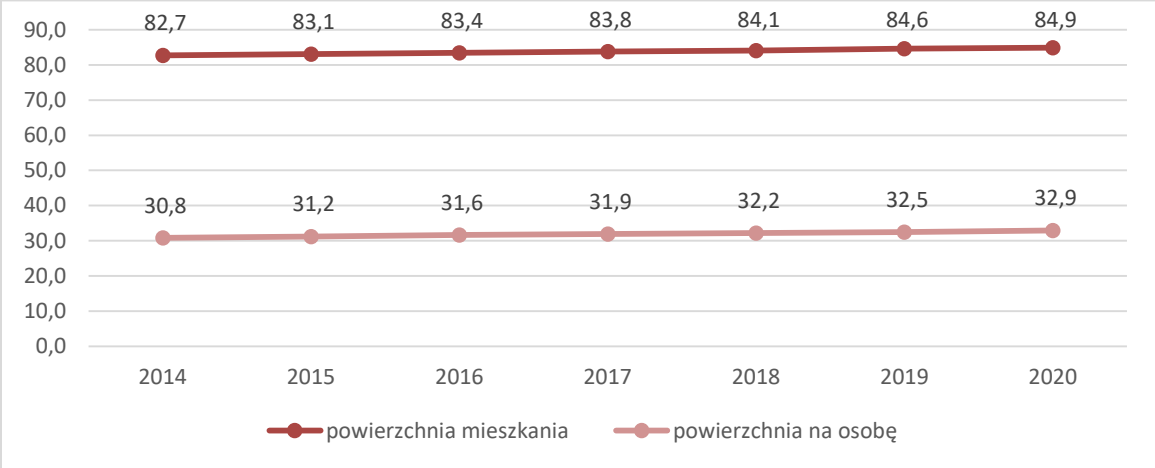

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 66. Mieszkania i nowe budynki mieszkalne

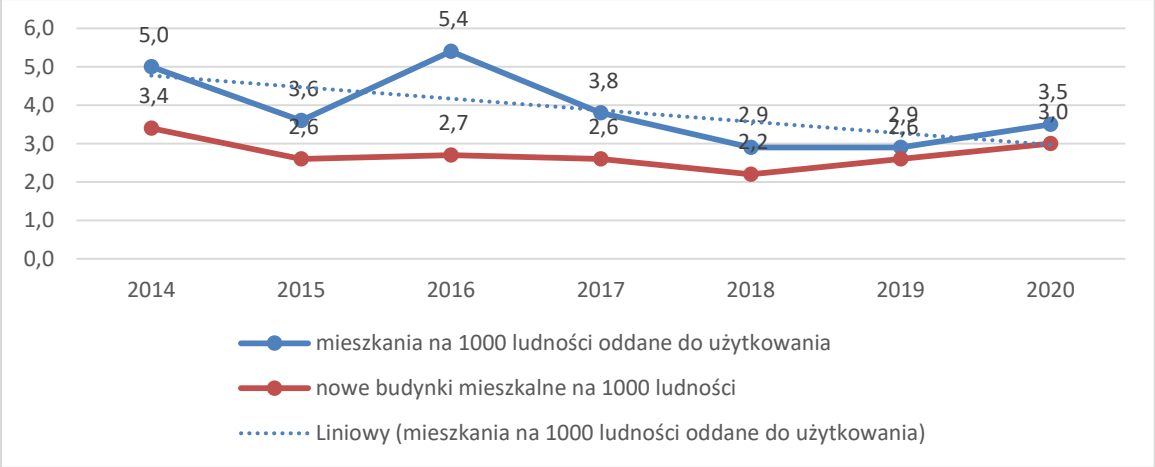

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 67. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w powiecie ogółem (m2)

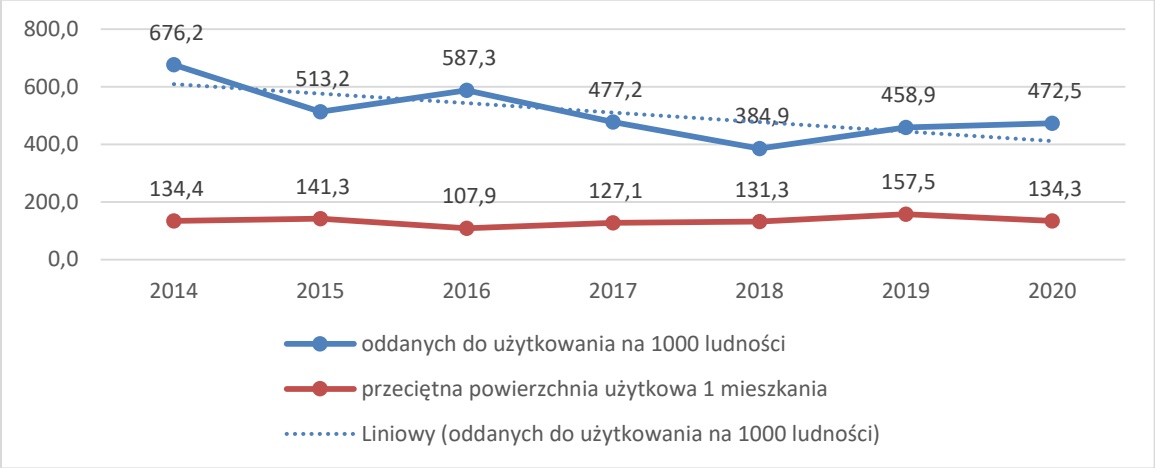

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 68. Budynki niemieszkalne w powiecie ogółem, powierzchnia użytkowa (m2)

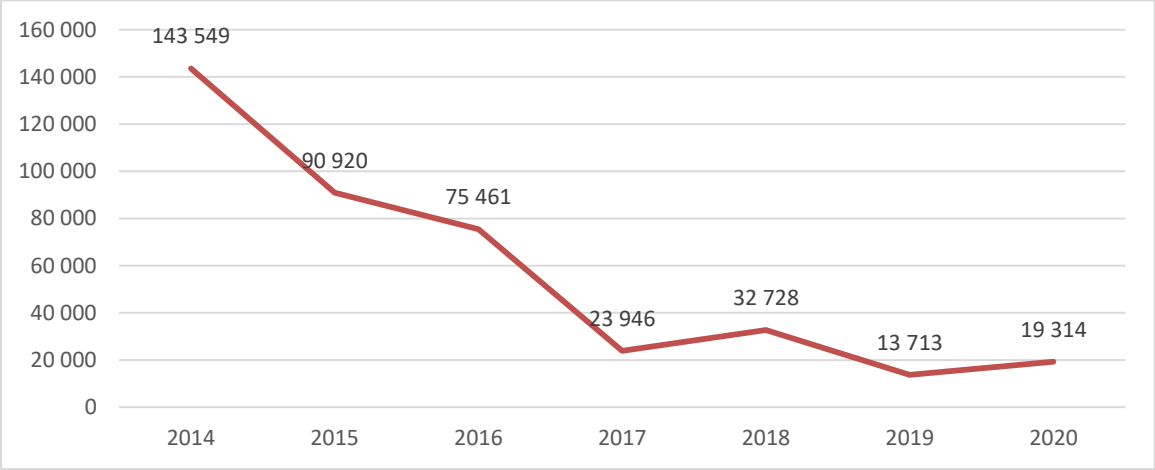

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 69. Pozwolenia wydane na budowę

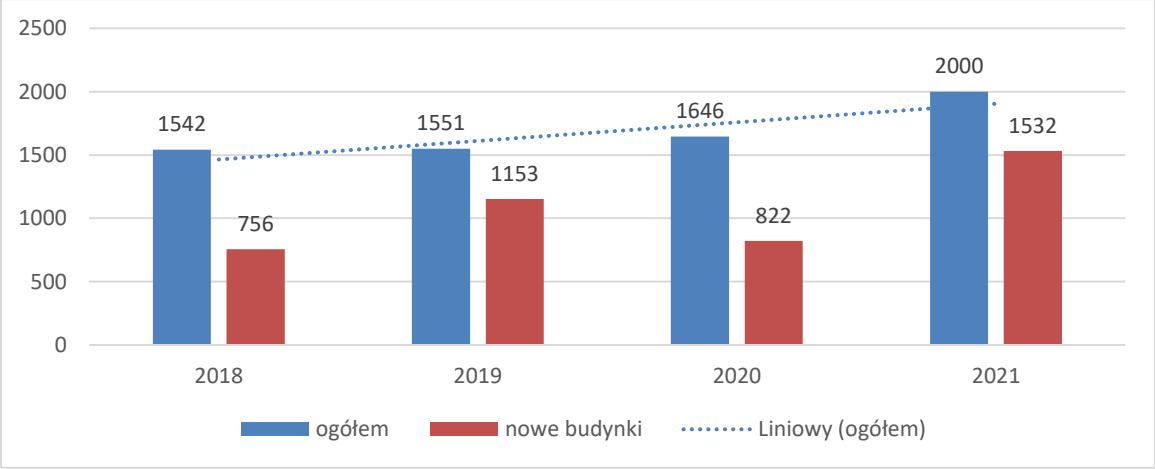

Źródło: Starostwo Powiatowe w Otwocku

Wykres 70. Powierzchnia gruntów komunalnych w powiecie ogółem (ha)

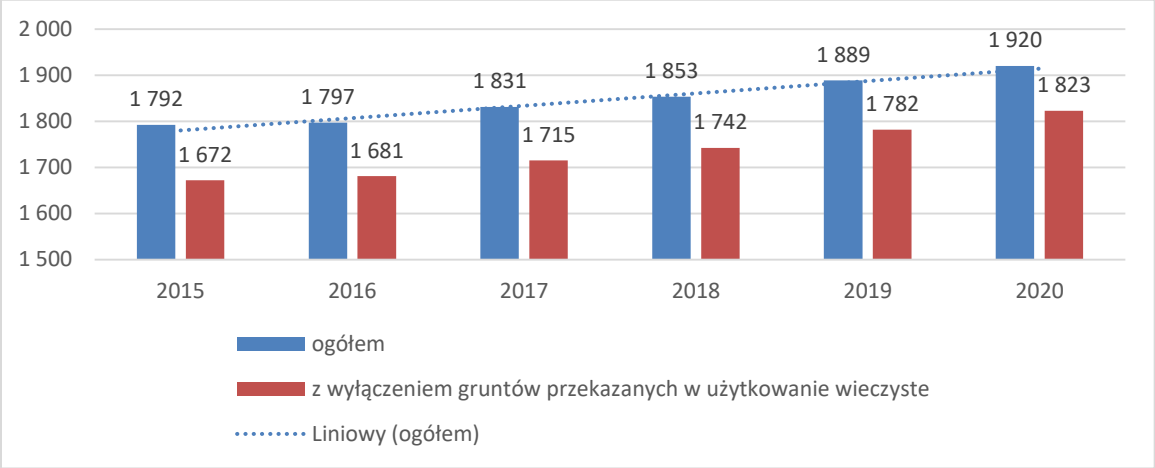

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 71. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, powierzchnia gmin ogółem objęta obowiązującymi planami (ha)

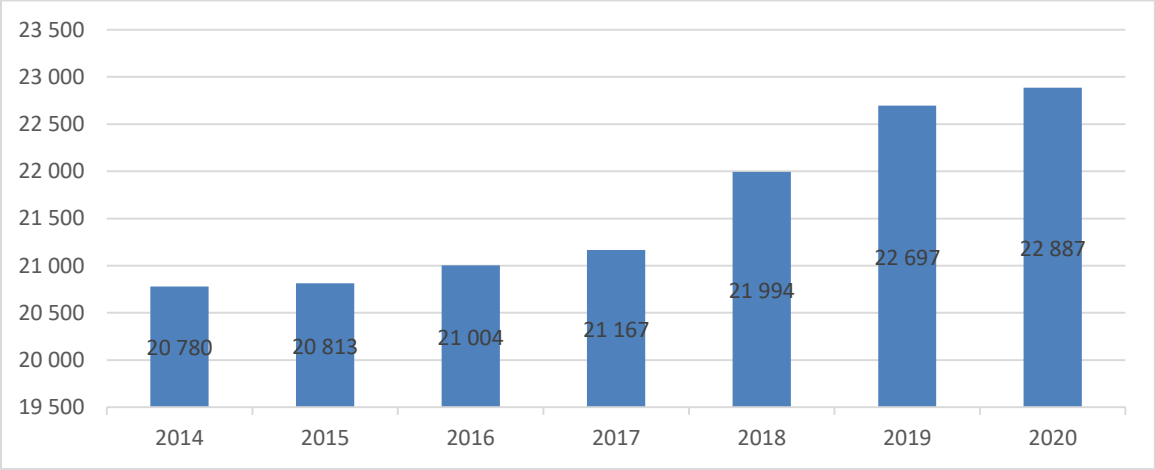

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 72. Emisja zanieczyszczeń gazowych (t/r)

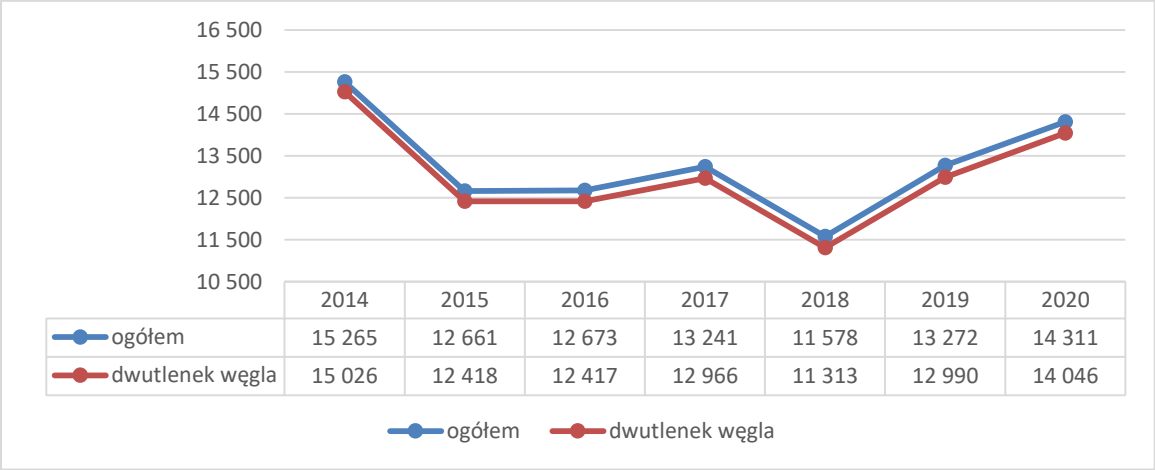

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	15 265	12 661	12 673	13 241	11 578	13 272	14 311
dwutlenek węgla	15 026	12 418	12 417	12 966	11 313	12 990	14 046

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 73. Oczyszczalnie przemysłowe, przepustowość projektowa oczyszczalni w powiecie ogółem (m3/dobę)

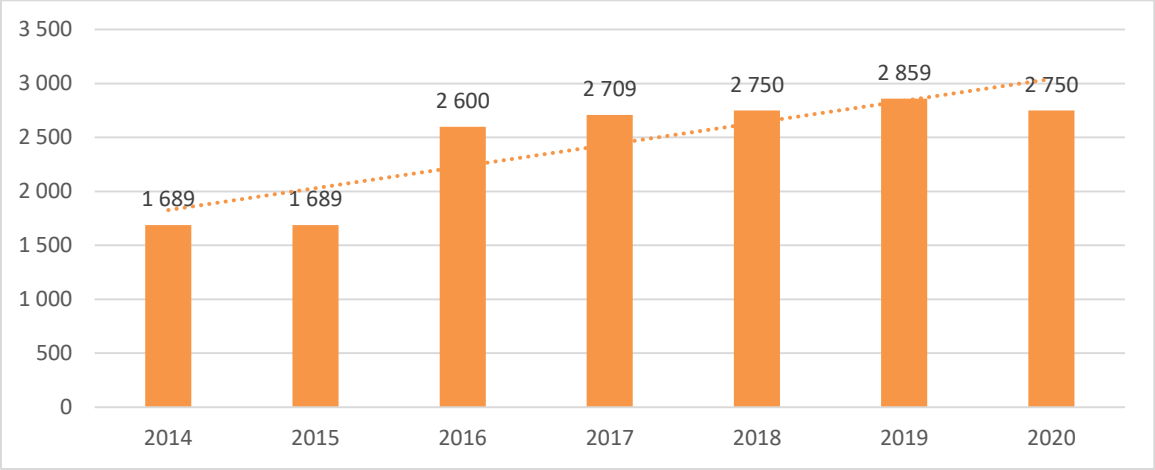

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 74. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności

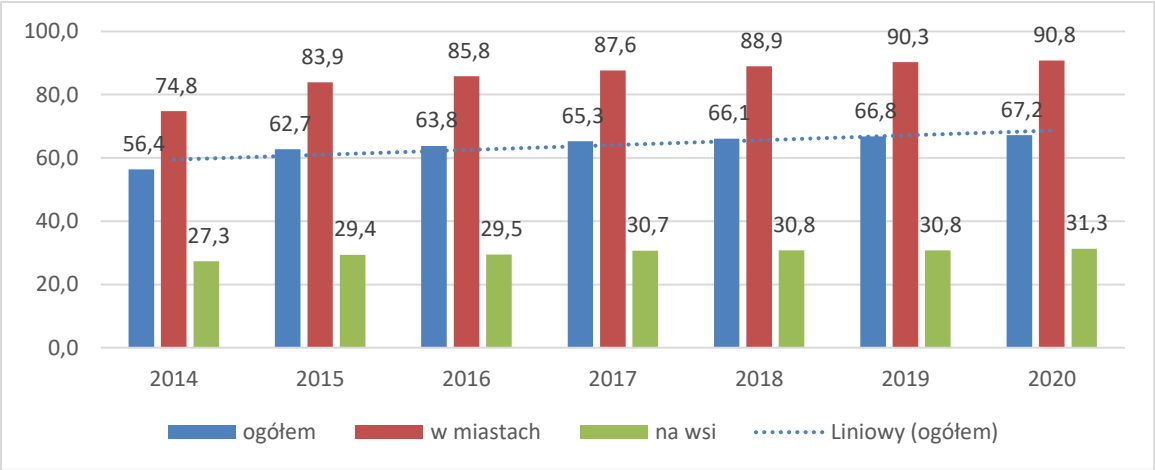

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 75. Przemysłowe i komunalne oczyszczalnie ścieków, przepustowość ogółem (m3/dobę)

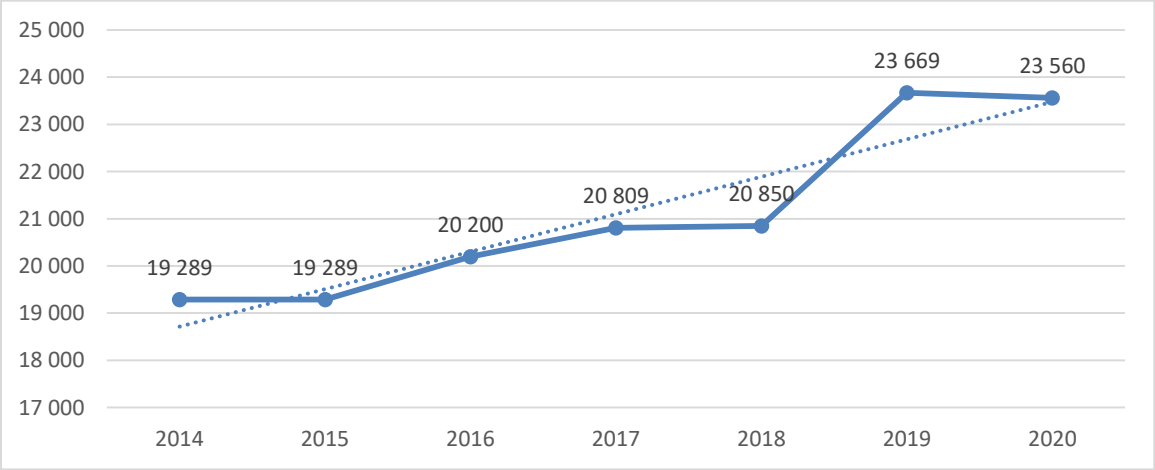

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 76. Obszary prawnie chronione (ha)

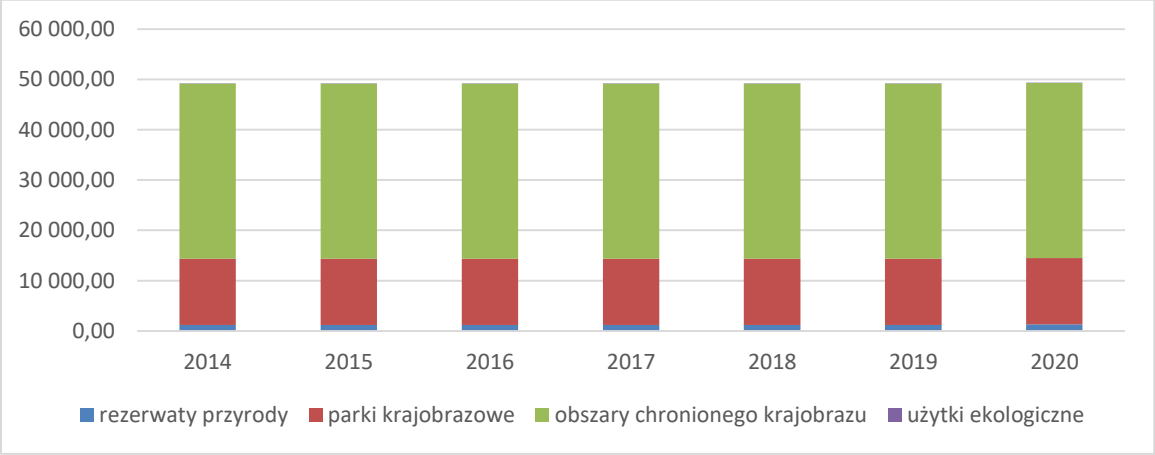

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 77. Odpady komunalne zebrane podczas likwidacji dzikich wysypisk (t)

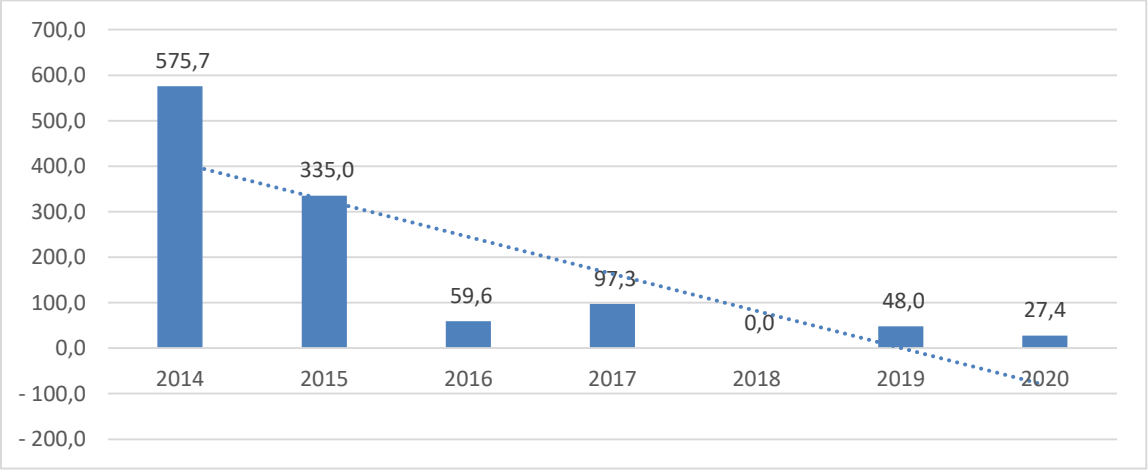

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 78. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku (t)

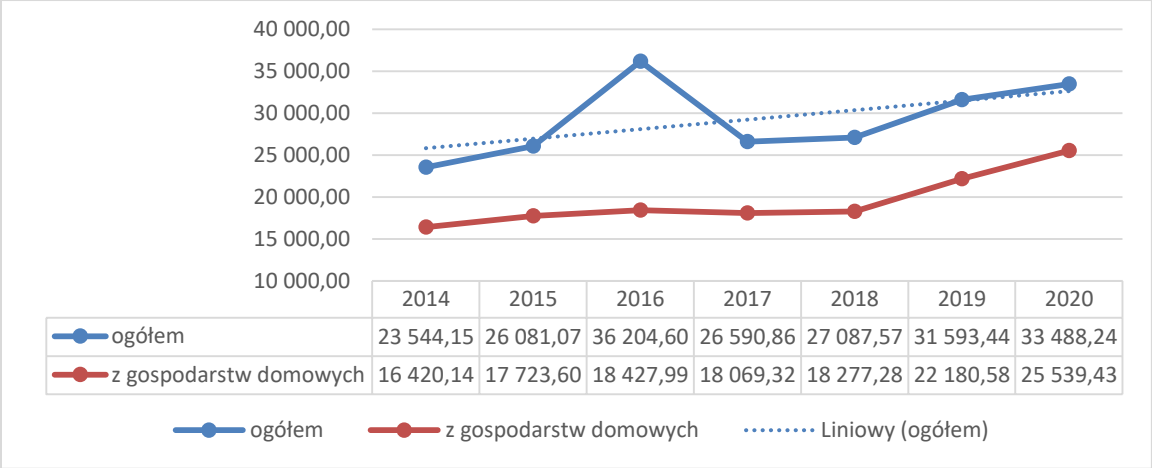

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	23 544,15	26 081,07	36 204,60	26 590,86	27 087,57	31 593,44	33 488,24
z gospodarstw domowych	16 420,14	17 723,60	18 427,99	18 069,32	18 277,28	22 180,58	25 539,43

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 79. Tereny zieleni, nasadzenia i ubytki (szt.)

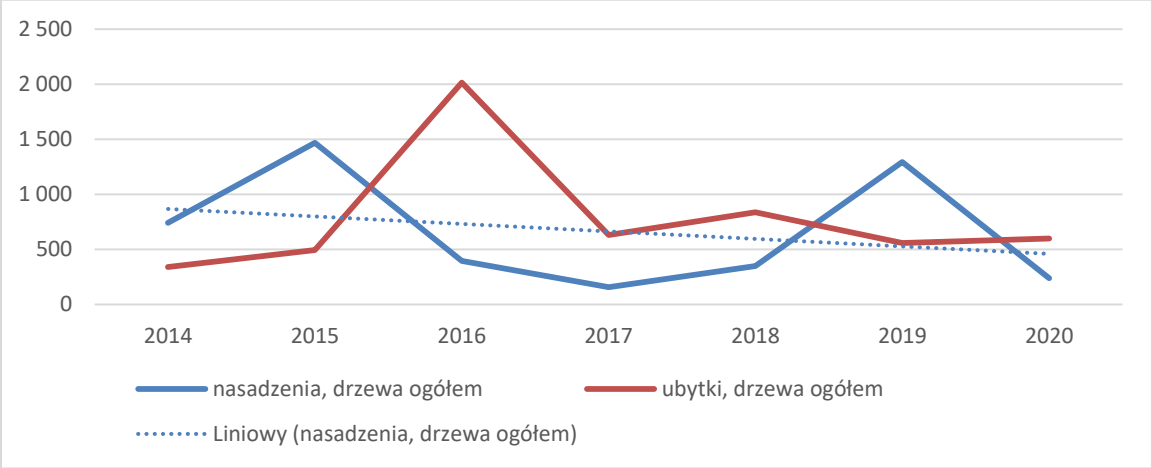

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 80. Tereny zieleni, powierzchnia (ha)

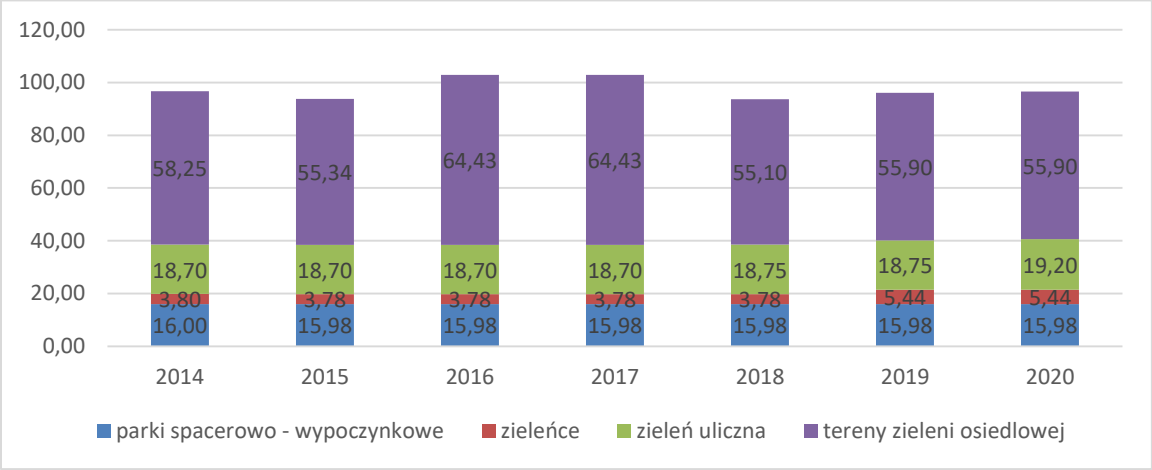

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 81. Powierzchnia gruntów leśnych (ha)

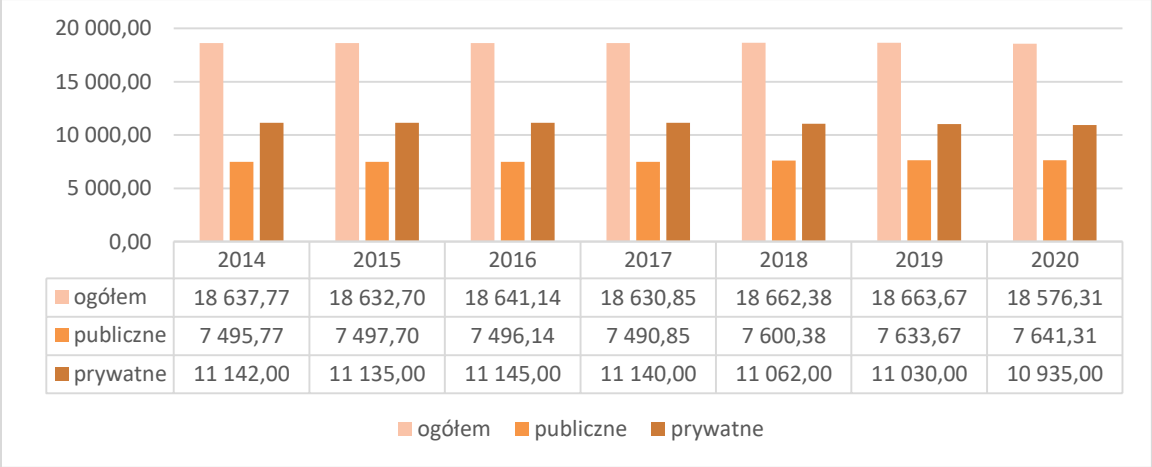

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	18 637,77	18 632,70	18 641,14	18 630,85	18 662,38	18 663,67	18 576,31
publiczne	7 495,77	7 497,70	7 496,14	7 490,85	7 600,38	7 633,67	7 641,31
prywatne	11 142,00	11 135,00	11 145,00	11 140,00	11 062,00	11 030,00	10 935,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 82. Drogi powiatowe (km)

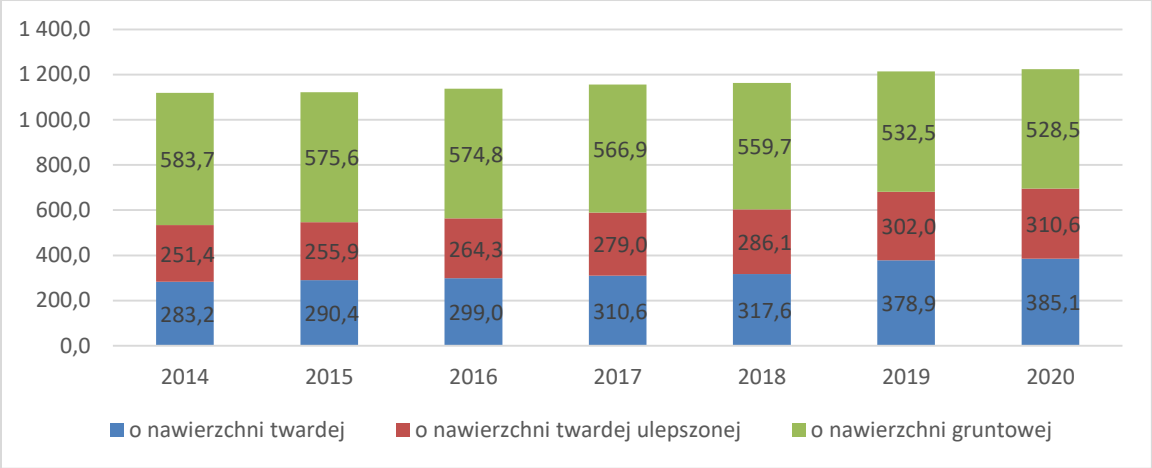

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 83. Pojazdy w powiecie

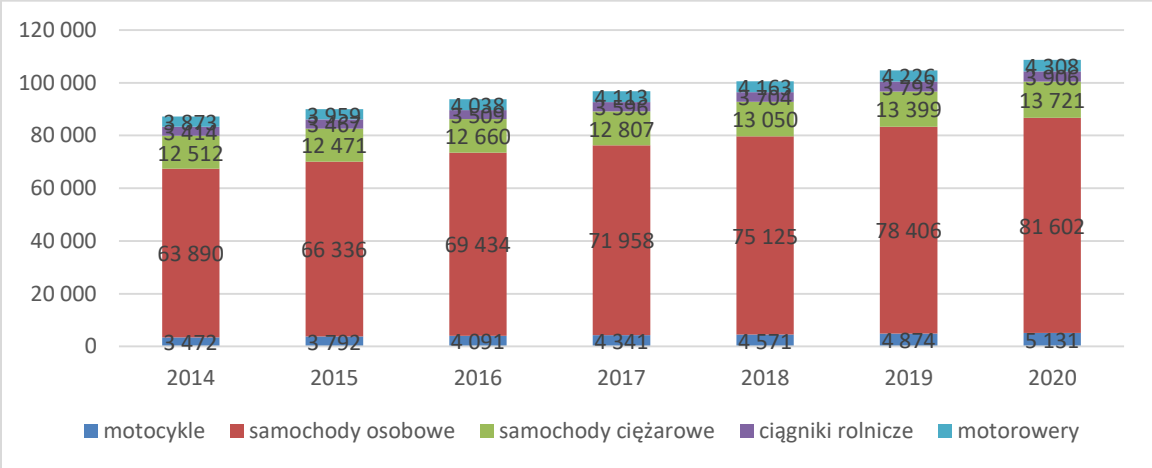

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Poniższy fragment diagnozy opracowany został na podstawie „Programu opieki nad zabytkami Powiatu Otwockiego na lata 2013-2017". Można stwierdzić, że zabytki stanowią niewątpliwie istotny element dziedzictwa kulturowego, które kształtuje tożsamość lokalną, regionalną, świadcząc o historii oraz wielowiekowym rozwoju regionu. Stan zabytków jest pośrednio potwierdzeniem wiedzy, świadomości i przedsiębiorczości społeczności zamieszkującej dany obszar kulturowy. Występujące w lokalnej architekturze i kulturze style jednoczą społeczność wokół poczucia wyjątkowości i niepowtarzalności wzorców, z którymi podświadomie się utożsamia. Z drugiej strony zaniedbane zabytki kreują obraz regionu ubogiego, z mniejszymi szansami rozwojowymi. Wpływa to demotywująco na potencjalnych inwestorów. Zaniedbane budynki, zabytki w okolicy miejsca zamieszkania znacząco obniżają

jakość życia mieszkańców, ponadto mogą stanowić wymówkę do zaniedbywania pozostałych przestrzeni prywatnych i publicznych. Ruiny zabytków mają również silne, negatywne oddziaływanie społeczne, gdyż w opinii części społeczeństwa za powstałe zaniedbania odpowiada samorząd. W efekcie taka sytuacja prowadzi do pogorszenia relacji społecznych.

W prowadzeniu przez samorządy realnej polityki przestrzennej występują trudności. Przykładowo istnieją prawne i społeczne trudności z uchwaleniem przez rady gmin Studiów Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego. Efektywne, przemyślane plany harmonijnie kształtują przestrzeń inwestycyjną, wyznaczając tereny na działalność przemysłową, czy też zabudowę wielorodzinną. Problem pojawia się, gdy forma ochrony, którą objęty jest dany obiekt, postrzegana jest wyłącznie jako bariera inwestycyjna. Potencjalny właściciel obiektu chciałby nieruchomość sprzedać z jak największym zyskiem, na działalność przemysłową lub budownictwo wielorodzinne, niezależnie od realnych możliwości i ekonomii danego miejsca oraz jego ochrony. Brak wystarczającej woli do tworzenia nowoczesnych rozwiązań planistycznych może skutkować chaotyczną zabudową, ingerującą finalnie w przestrzeń kulturową. Nowo powstające budynki mają niekiedy niską wartość architektoniczną, gdyż ich powstawaniu towarzyszyła, jako czynnik kształtujący, chęć osiągnięcia jak największej oszczędności i jednocześnie potrzeba wygenerowania jak najwyższego współczynnika funkcjonalności obiektu.

Ład przestrzenny i estetyka otoczenia wpływa bezpośrednio na samopoczucie korzystającej z tej przestrzeni społeczności, a także na rozwój intelektualny dzieci i jakość życia ogółu mieszkańców. Obiekty projektowane przez wykształconych, wrażliwych estetycznie architektów, wykorzystujące chociażby zasadę złotego podziału, podstawowego wyznacznika wartości estetycznej odbieranej przez ludzkie oko, posiadają wartość dodaną, tworzącą *genius loci*, klimat sprawiający, że dane miejsce jest wyjątkowe w swoim rodzaju i posiada wyjątkowy charakter.

Pojawiająca się miejscami nieskuteczność działań służb konserwatorskich wynikająca z braków kadrowych oraz braku środków do rozdysponowania wśród właścicieli obiektów zabytkowych, które zrekompensowałyby część kosztów remontów, przyczynia się również do postrzegania ochrony zabytków jako chęci tworzenia skansenów, pozbawionych bliżej sprecyzowanych możliwości rozwojowych. Tego typu niekorzystny obraz występuje częściowo

w społeczeństwie. Wynika on z braku dostatecznej wiedzy, zaniedbań właścicieli zabytków, ale także z roli, jaką w okresie PRL odgrywały zabytki wyrwane z ich pierwotnego kontekstu. Zamiast pensjonatów, siedzib dworskich czy pomieszczeń gospodarczych pełniły one funkcje mieszkalne dla najuboższych przedstawicieli społeczeństwa. Rezydencje wykorzystywane były jako ośrodki edukacyjne. Warto pamiętać, że w skali kraju, tylko 20% obiektów zabytkowych straconych zostało w okresie obu wojen XX wieku. Prawie 80% utraconego dziedzictwa kulturowego to efekt zaniedbań okresu PRL. W związku z tym jednym z zadań samorządu powiatowego w nadchodzących latach powinno być dążenie do wzmacniania poczucia potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego Powiatu Otwockiego wśród mieszkańców.

Powiat Otwocki posiada w swoim obrębie, poza dużą liczbą zabytków nieruchomych, stosunkowo dobrze zachowane dwory i obiekty przemysłowe — młyny, a także istotne w skali europejskiej dziedzictwo niematerialne, jakim jest kultura kołbielska, z jej tradycjami i wzorami. Stosunkowo słabo rozpoznana jest kultura olenderska oraz kultura żydowska, której kultywowanie na terenie powiatu z etnicznych względów jest praktycznie niemożliwe.

Na terenie Powiatu Otwockiego znajdują się także fortyfikacje — zabytki inżynierii wojskowej przyciągające coraz większe rzesze fanów i turystów, stanowiące jednocześnie jedyne zachowane materialne świadectwo Bitwy Warszawskiej, jednego z najważniejszych wydarzeń w historii Polski. Samo położenie zabytków w obrębie parku krajobrazowego, terenów NATURA 2000, w dolinie Świdra i Wisły stwarza potencjał, który właściwie oznaczony i ukierunkowany może zmienić się w silny produkt turystyczny o znaczeniu ponadlokalnym przyczyniający się do rozwoju gospodarczego regionu. Właśnie dlatego Komisja Europejska w swoich programach przeznacza coraz większe kwoty na ratowanie dziedzictwa kulturowego, zwłaszcza o wymiarze regionalnym. Unia Europejska w pracach porządkowych, restauracyjnych, badawczych czy w działalności kulturalnej upatruje źródło bogactwa mieszkańców regionu jako możliwości dochodu i nowych miejsc pracy w budynkach zabytkowych, przywróconych do funkcjonowania w obiegu gospodarczym. W tym miejscu warto podkreślić, iż dla zabytku, który powstał w innych czasach i realiach ekonomicznych, jako obiekt mający inną funkcję, należy odnaleźć kontekst ekonomiczny odpowiadający współczesnym standardom i potrzebom. Inaczej taki obiekt może nie przetrwać. Dobrymi przykładami wspomnianych działań są inicjatywy prywatne. Pierwszym przykładem jest „Willa Jakubówka” w Józefowie, której restauracja i częściowo zakup finansowany jest dzięki

wynajęciu większości powierzchni Urzędowi Miasta Józefowa na przedszkole. Innym przykładem jest Pałac w Sobieniach Szlacheckich i zabudowania gospodarcze służące jako ekskluzywne miejsce wypoczynku oraz kilka (głównie parterowych) drewnianych willi w stylu nadświdrzańskiej architektury drewnianej, które zostały wyremontowane zgodnie ze współczesnymi standardami za kwotę niższą niż wyniósłby koszt budowy nowego domu. Należy także pamiętać o możliwościach, jakie daje posiadanie zabytku, w tym o niższych podatkach. Jest to istotne zwłaszcza w kontekście prowadzonej w nieruchomości działalności gospodarczej.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że Rada Powiatu Otwockiego Uchwałą nr 243/XXXIII/21 z dnia 25 marca 2021 r. określiła zasady naboru wniosków na udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz znajdujących się na terenie Powiatu Otwockiego na wykonanie prac w roku 2022. Otrzymane dotacje będzie można wydać na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku, który jest wpisany do rejestru zabytków lub znajduje się w gminnej ewidencji zabytków oraz znajdujących się na terenie Powiatu Otwockiego.

O dotację mógł ubiegać się każdy podmiot posiadający tytuł prawny do zabytku znajdującego się na terenie powiatu otwockiego, wpisanego do rejestru zabytku lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego. Dotacja z budżetu Powiatu Otwockiego może być udzielana w wysokości do 30% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków. Wspomniane prace będą realizowane na terenie Powiatu Otwockiego.

2. Analiza sytuacji powiatu otwockiego na tle innych mazowieckich powiatów

Analiza sytuacji powiatu otwockiego w odniesieniu do innych, wybranych powiatów dokonana została w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego (Urząd Statystyczny w Warszawie). Porównania dotyczą roku 2019. Pod uwagę wzięto następujące mazowieckie powiaty: wołomiński, piaseczyński, pruszkowski oraz miński. Kluczem do wyboru jednostek samorządu terytorialnego była ich lokalizacja oraz uwarunkowania funkcjonalne, bycie w zasięgu oddziaływania miasta Warszawy.

W odniesieniu do liczby ludności powiat otwocki ma najmniejszą liczbę mieszkańców wśród analizowanych samorządów (124352), ale jak zauważono, w ramach wcześniej przedstawionej diagnozy, jego sytuacja w zakresie zasobów kapitału ludzkiego jest relatywnie dobra. Zdecydowanie najwięcej mieszkańców posiada powiat wołomiński (249299). W zakresie udziału ludności w wieku nieprodukcyjnym w relacji do osób w wieku produkcyjnym powiat otwocki jest drugi, zaraz za powiatem pruszkowskim. Najkorzystniej ponownie wypadł powiat wołomiński. Analizowana relacja jest o tyle istotna, że może stanowić dla potencjalnych inwestorów informację o potencjale rynku pracy, zasobach siły roboczej. W odniesieniu do liczby urodzeń w relacji do liczby mieszkańców powiat otwocki wypadł najmniej korzystnie, najlepiej sytuacja przedstawia się w powiecie wołomińskim. Najwięcej zgonów w analogicznej relacji odnotowano w powiecie mińskim oraz otwockim, najmniej w piaseczyńskim. W zgodzie z wcześniej przedstawionymi analizami przyrost naturalny jest najwyższy w powiecie wołomińskim, najniższy, choć wciąż dodatni, w powiecie otwockim. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na pobyt stały wypadło najkorzystniej w powiecie piaseczyńskim, później wołomińskim, najmniej korzystnie ponownie w powiecie otwockim. Mając na uwadze powyższe wyniki należy wdrażać projekty zachęcające nowe osoby do osiedlania się w powiecie otwockim, w tym promocji lokalnych walorów oraz perspektyw rozwojowych.

W zakresie dochodów budżetowych na mieszkańca wyraźnie najkorzystniej wypadł powiat piaseczyński (1535 PLN), na drugim miejscu jest powiat otwocki (1234 PLN). Na drugim biegunie wśród analizowanych jednostek znajduje się powiat wołomiński (989 PLN). Analogicznie sytuacja przedstawia się w odniesieniu do wydatków. Najwięcej turystycznych

obiektów noclegowych (posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych) znajduje się na terenie powiatu pruszkowskiego (32), najmniej mińskiego (tylko 13). Powiat otwocki posiada obecnie 14 obiektów i jeśli chce rozwijać się w oparciu o potencjał sektora turystycznego potrzebne są kolejne inwestycje w infrastrukturę turystyczną oraz pełniejsze wykorzystanie obecnie posiadanej (np. wyższe obłożenie obiektów noclegowych). Najwięcej mieszkańców na przychodnię lekarską przypada w powiatach mińskim oraz wołomińskim. Najkorzystniej pod tym względem (najmniej mieszkańców na przychodnię) wypadł powiat piaseczyński. Najwięcej mieszkań w relacji do liczby ludności oddano do użytkowania w roku 2019 w powiatach piaseczyńskim oraz wołomińskim, najmniej w otwockim. Można przyjąć założenie, że w powiecie otwockim są rezerwy do wykorzystania w zakresie szeroko rozumianego rynku nieruchomości, co również potwierdzają wyniki przedstawione w części diagnostycznej przedmiotowego opracowania. Najwięcej odpadów, z wyłączeniem odpadów komunalnych, wytwarza się w powiecie otwockim, najmniej w mińskim. Sytuacja wymaga przeanalizowania, w tym wziąwszy pod uwagę aspekty środowiskowe funkcjonowania powiatu otwockiego. Powiat ma natomiast najwyższy wskaźnik lesistości (29,9%) wśród analizowanych, najniższy wskaźnik należy do powiatu pruszkowskiego (11,1%). Jest to jednoznacznie pozytywna informacja dla powiatu otwockiego, warto również zauważyć, że ogólnopolski wskaźnik lesistości wynosi 29,6% (za 2019 r.). Największe zagęszczenie dróg publicznych (gminnych oraz powiatowych) o twardej nawierzchni znajduje się w powiecie pruszkowskim. Powiat otwocki osiągnął tylko 36% zagęszczenia w relacji do lidera zestawienia, co raczej wskazuje na zasadność dalszych inwestycji w infrastrukturę drogową. Wspomniane inwestycje powinny przyczynić się również do wsparcia rozwoju turystyki na terenie powiatu. Najwięcej samochodów osobowych w relacji do liczby ludności zarejestrowanych jest w powiecie pruszkowskim, następnie otwockim, najmniej w powiecie wołomińskim. Najwięcej pracujących w odniesieniu do liczby mieszkańców jest w powiecie pruszkowskim, najmniej w powiecie miński. Powiat otwocki znajduje się w połowie stawki analizowanych samorządów. Stopa bezrobocia w powiecie otwockim jest niska (3,7%), może to świadczyć o tzw. rynku pracownika, nie mówi natomiast o samej jakości rynku pracy. Najwyższą stopę wśród porównywanych jednostek odnotowano w powiecie wołomińskim (6,4%), najniższą w pruszkowskim (2,7%). Dla porządku należy dodać, że ogólnopolska stopa bezrobocia rejestrowanego w roku 2019 wyniosła 5,2%. Najwięcej podmiotów gospodarki narodowej w

relacji do liczby ludności w wieku produkcyjnym zarejestrowanych jest w powiecie piaseczyńskim oraz pruszkowskim, co stanowi o najlepszym rozwoju ogólnie rozumianej przedsiębiorczości w tych powiatach, najmniej podmiotów zarejestrowano w powiecie mińskim. W odniesieniu do liczby ludności na aptekę ogólnodostępną najkorzystniejsza sytuacja jest w powiecie pruszkowskim, najmniej korzystna w mińskim oraz wołomińskim. Najniższy udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem odnotowano w powiecie piaseczyńskim i tam sytuacja jest najlepsza pod tym względem. Najwyższy odsetek dotyczy powiatów mińskiego oraz wołomińskiego. Zdecydowanie najwięcej dwutlenku węgla wśród badanych emituje powiat pruszkowski, najmniej powiaty otwocki oraz piaseczyński, co jest ważne szczególnie w aspekcie implementacji strategii zrównoważonego rozwoju w powiatach.

Wykres 84. Ludność

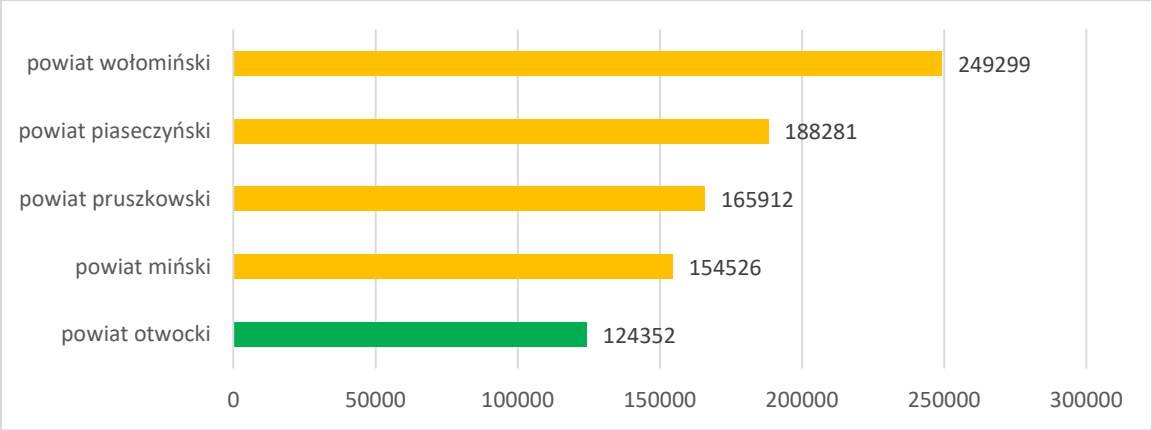

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 85. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

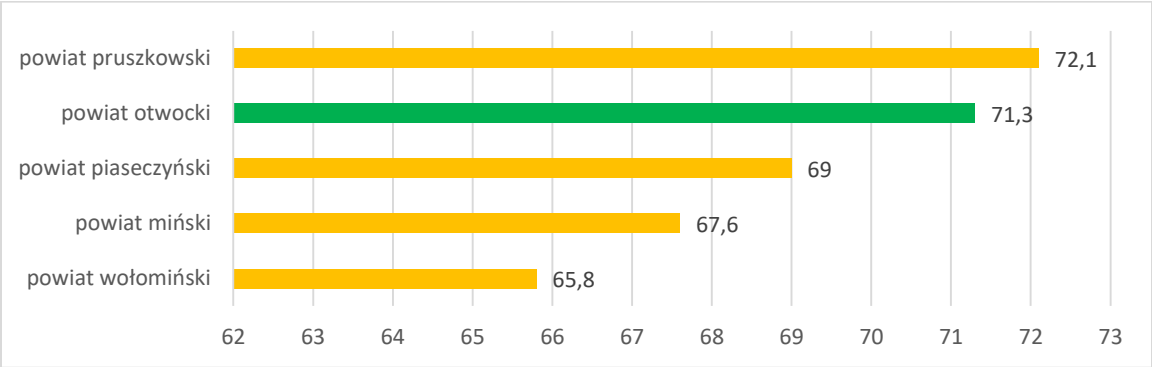

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 86. Urodzenia żywe na 1000 ludności

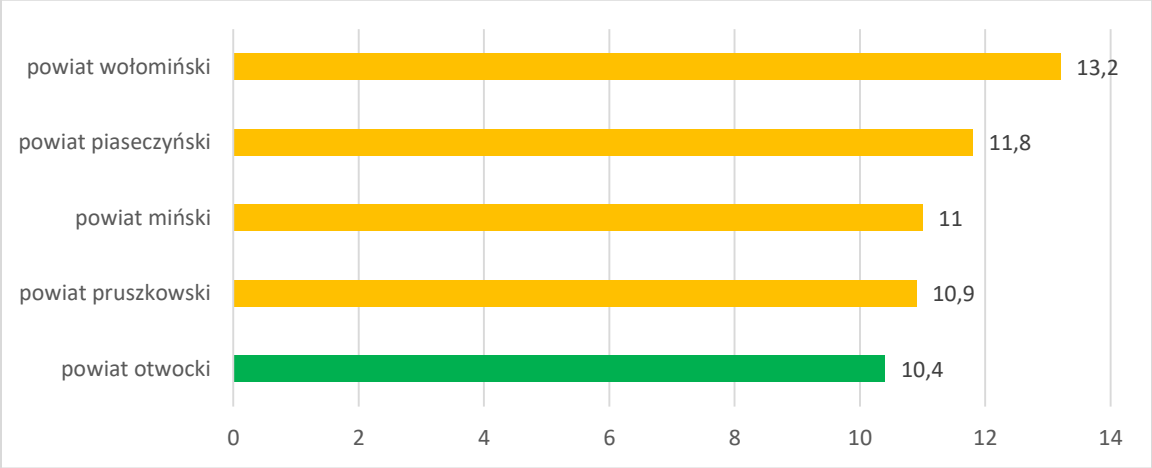

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 87. Zgony na 1000 ludności

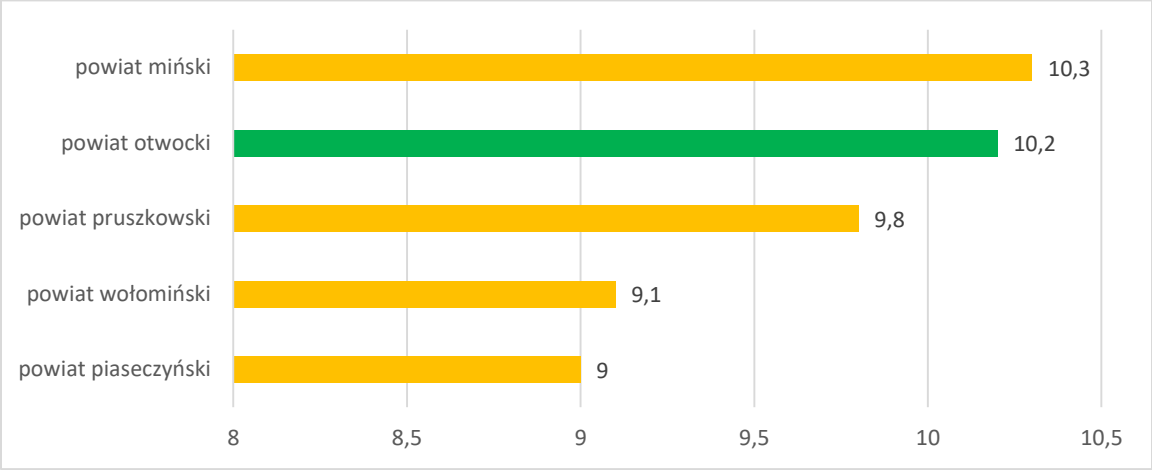

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 88. Przyrost naturalny na 1000 ludności

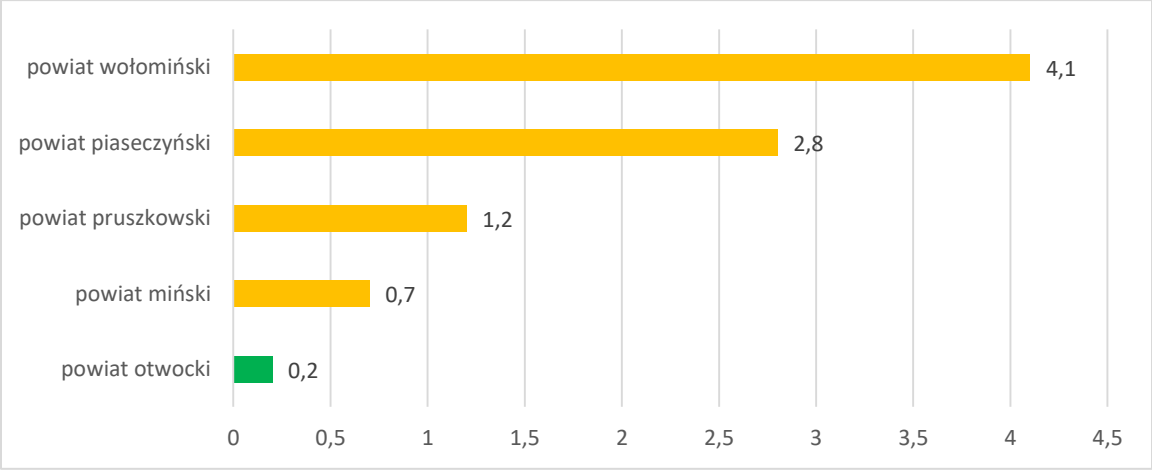

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 89. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na pobyt stały na 1000 ludności

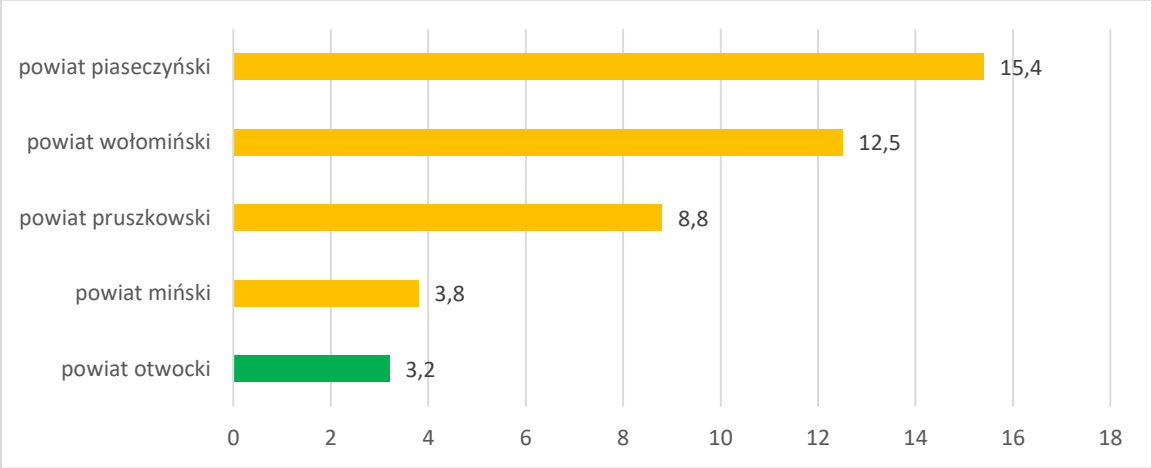

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 90. Dochody ogółem budżetu powiatu na mieszkańca w złotych

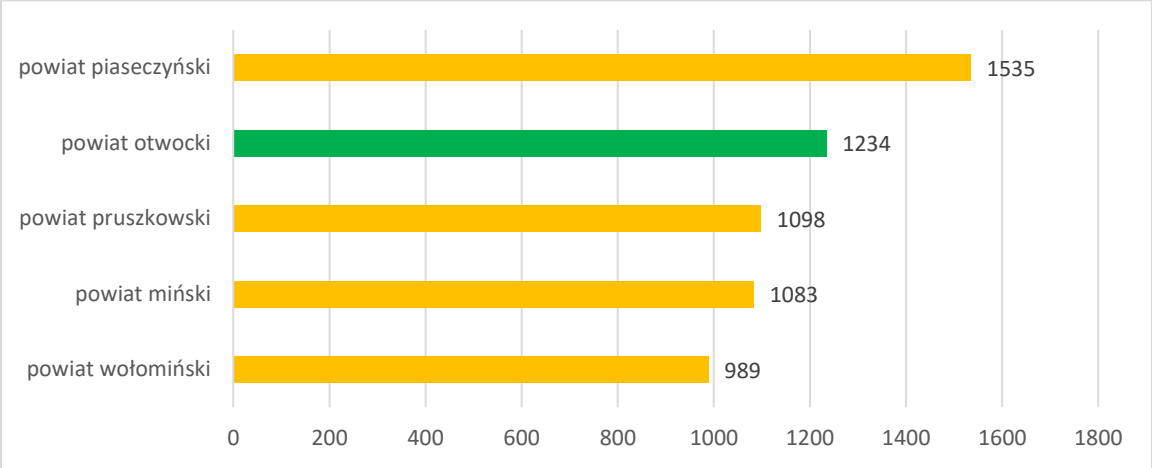

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 91. Wydatki ogółem budżetu powiatu na mieszkańca ogółem

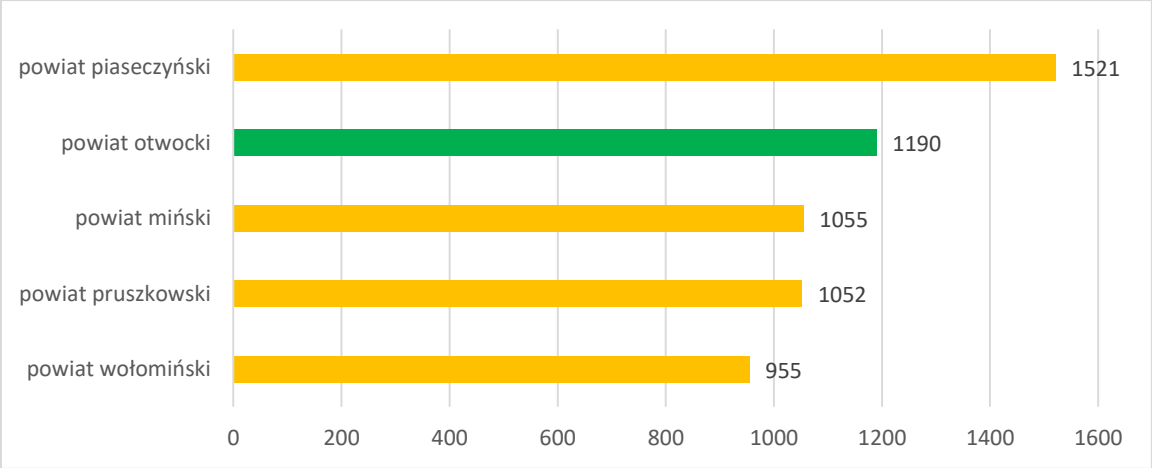

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 92. Turystyczne obiekty noclegowe (obiekty posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych)

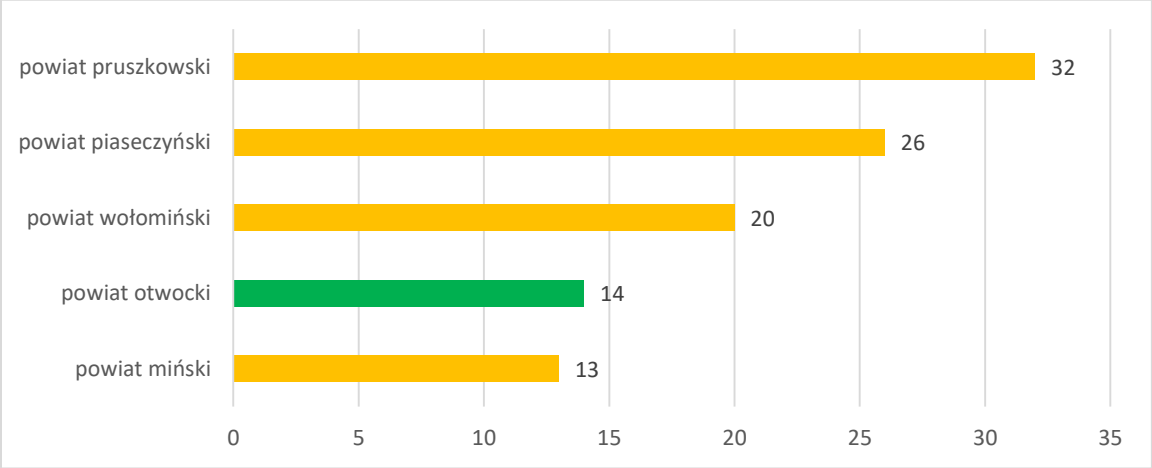

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 93. Liczba ludności na przychodnię

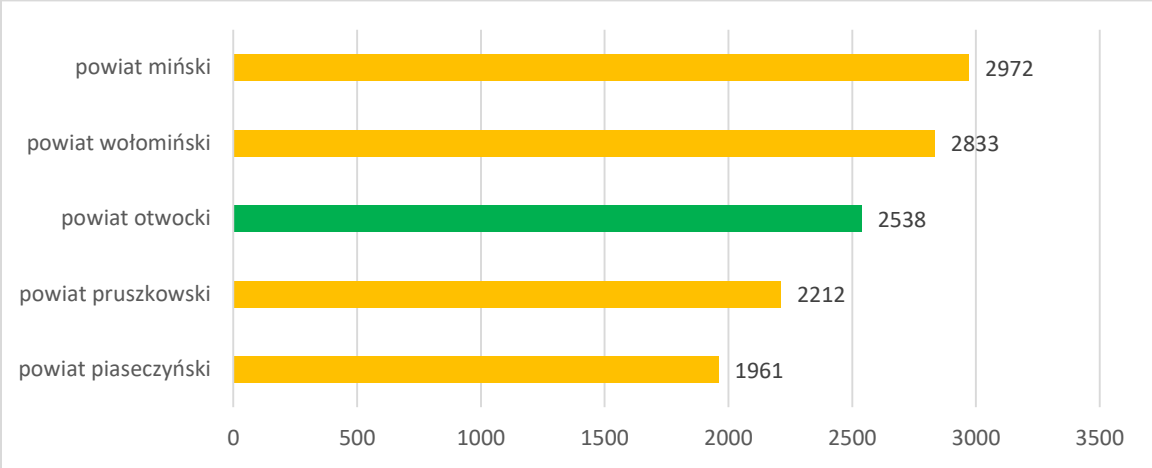

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 94. Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności

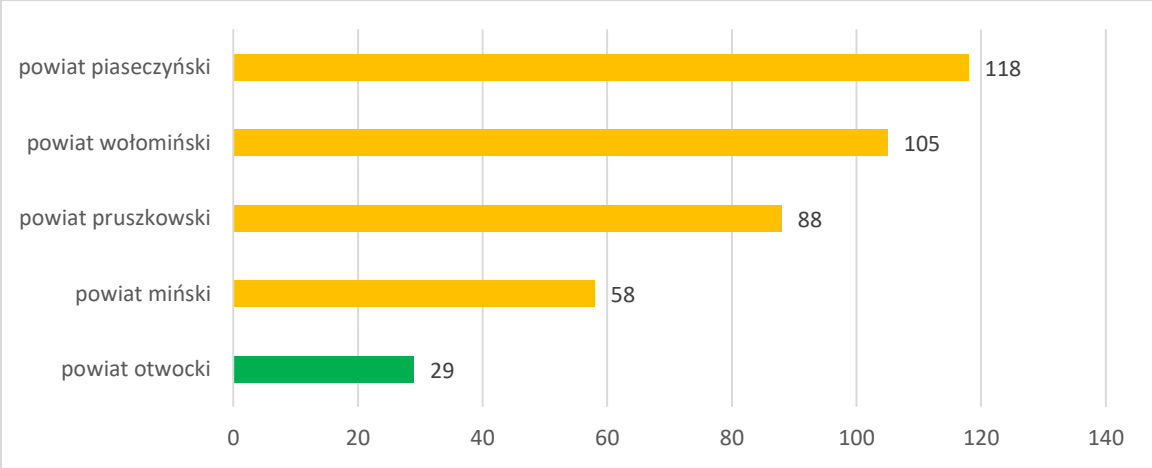

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 95. Odpady wytworzone w ciągu roku w tys. t (z wyłączeniem odpadów komunalnych)

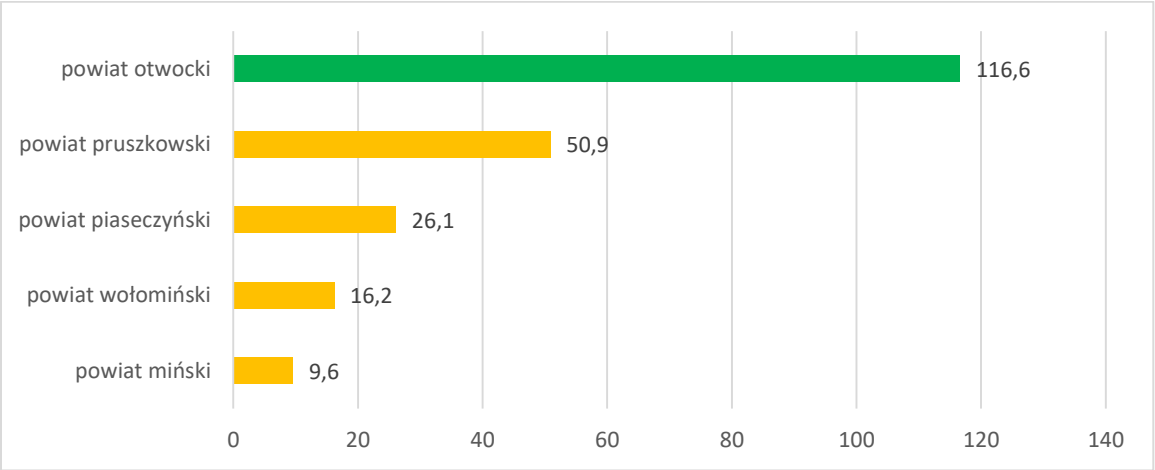

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 96. Lesistość w %

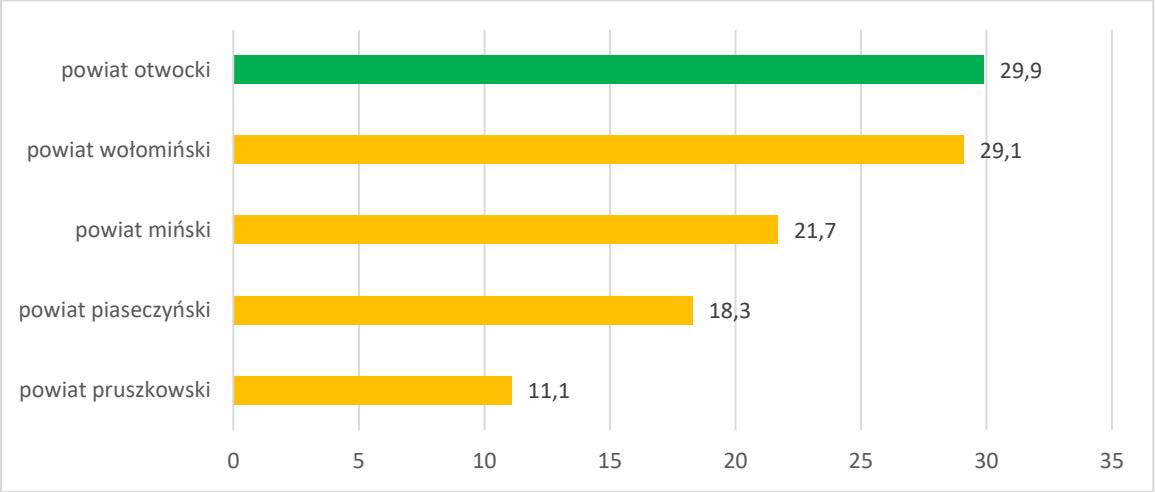

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 97. Drogi publiczne o twardej nawierzchni (powiatowe i gminne) na 100 km2 w km

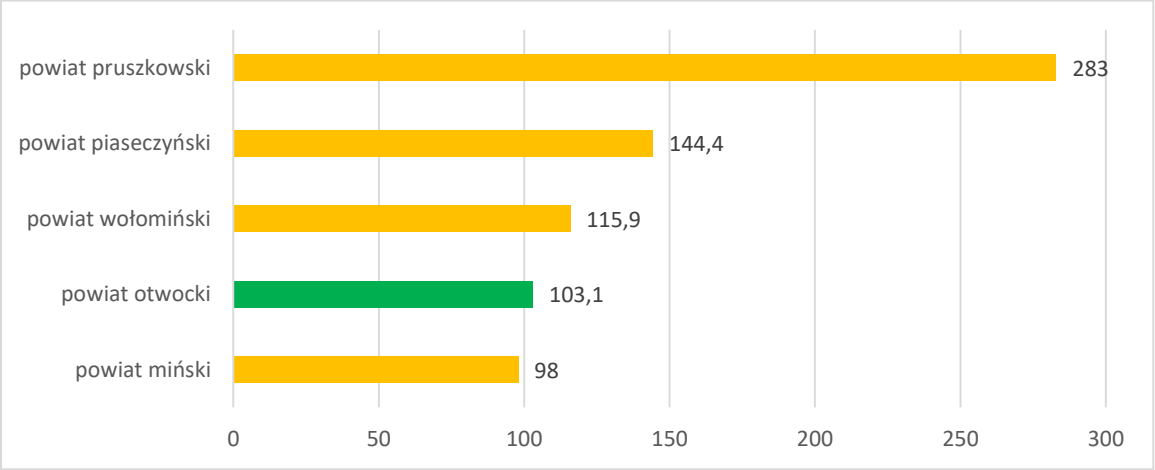

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 98. Samochody osobowe zarejestrowane na 1000 ludności

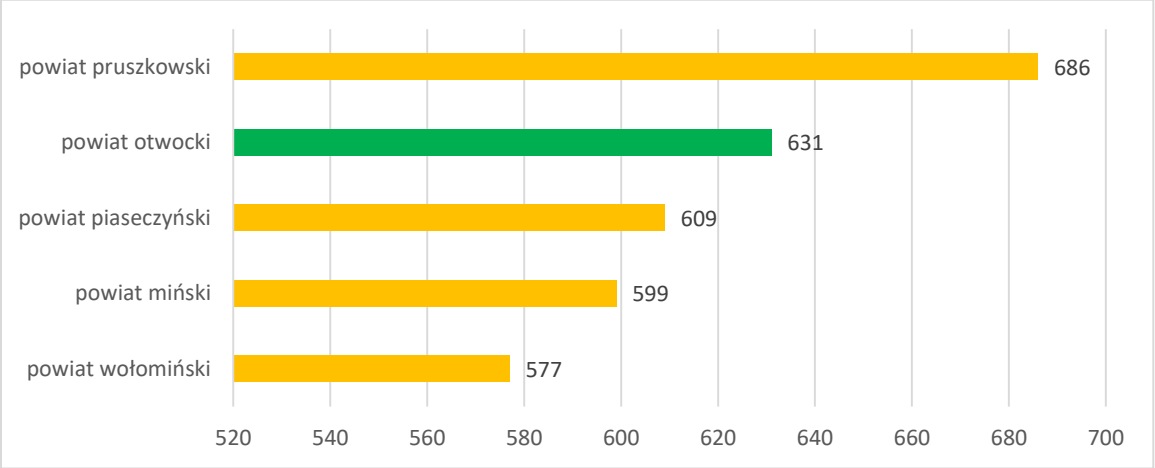

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 99. Pracujący na 1000 ludności (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie

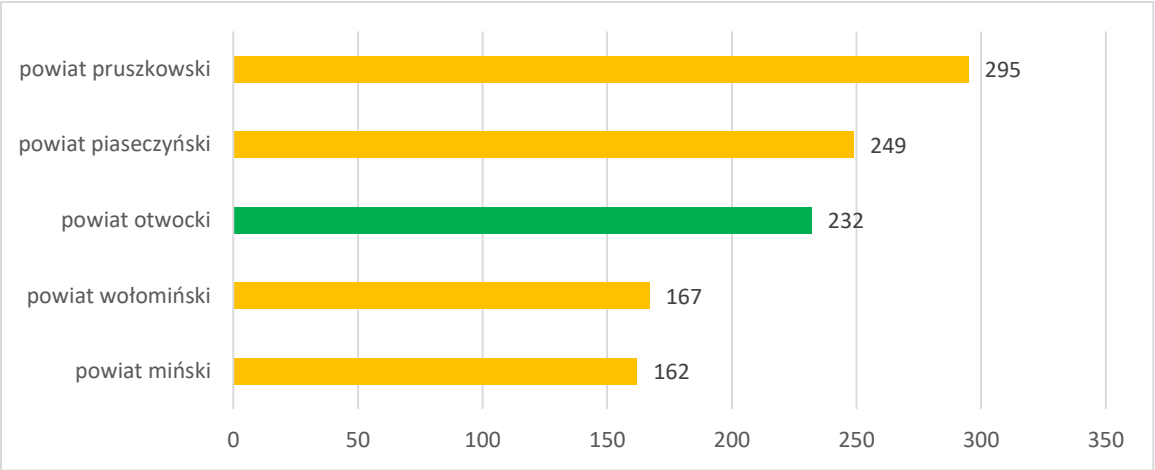

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 100. Stopa bezrobocia rejestrowanego w %

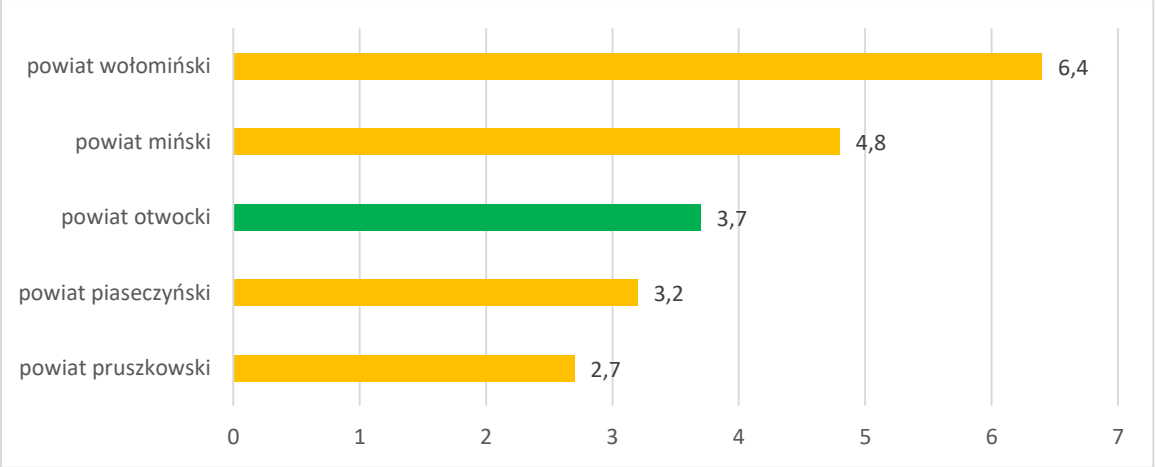

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 101. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

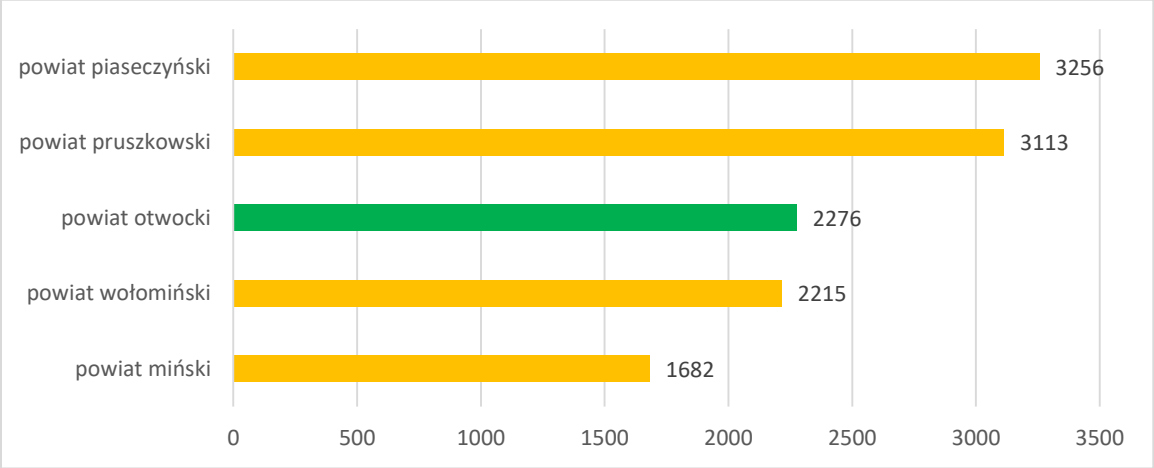

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 102. Liczba ludności na aptekę ogólnodostępną

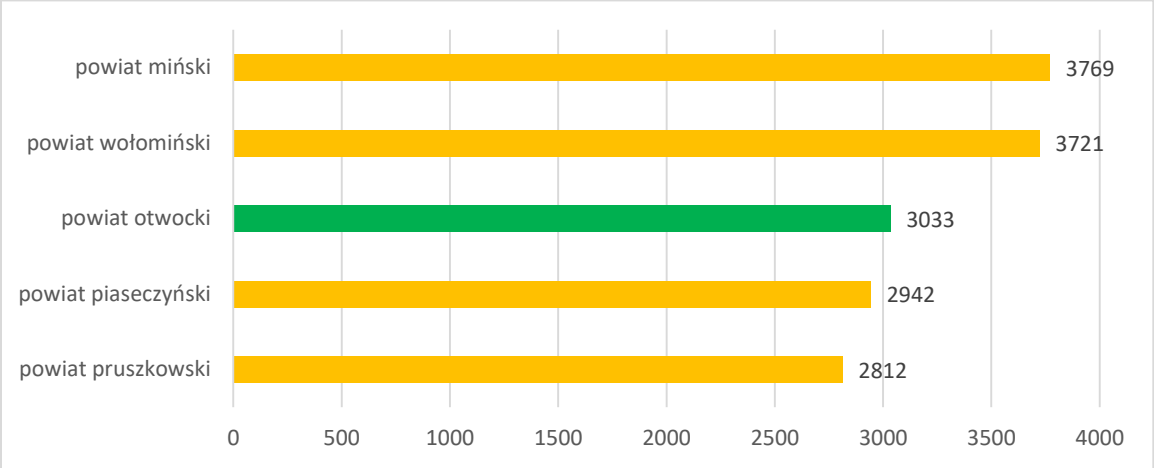

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 103. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem

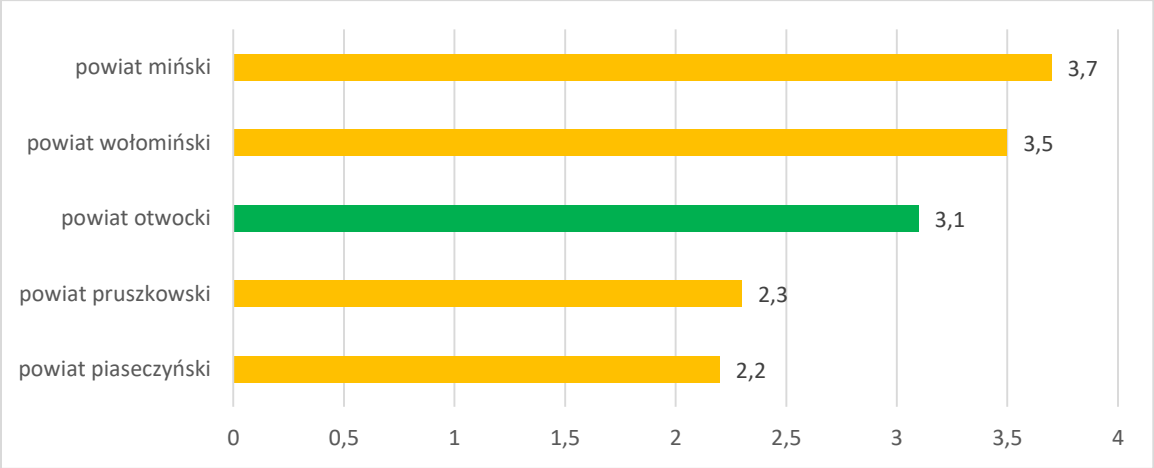

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 104. Emisja dwutlenku węgla w tys. t

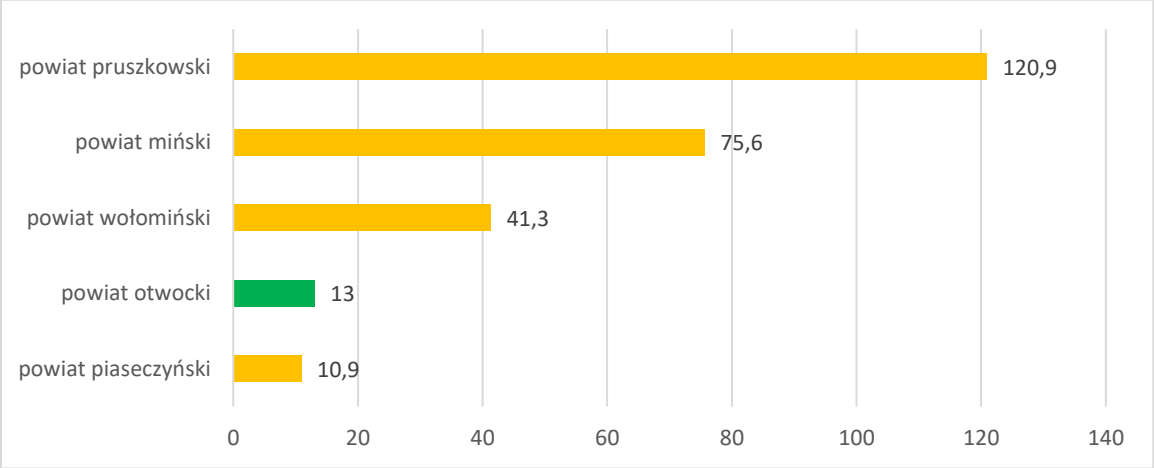

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

3. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców powiatu

3.1. Ocena sfery społecznej

Jedną z głównych przesłanek zrealizowanych badań ankietowych była potrzeba zaznajomienia się z opinią mieszkańców Powiatu Otwockiego na temat procesów rozwojowych odnoszących się do lokalnych uwarunkowań. Pod uwagę wzięto obszerny zestaw czynników mających pośredni lub bezpośredni wpływ na życie mieszkańców powiatu otwockiego. Ponadto zapytano respondentów, które obszary rozwoju powiatu (kierunki rozwojowe) powinny być wspierane w pierwszej kolejności w horyzoncie czasowym 2021-2030. Część pytań dotyczyła również sfery tożsamości lokalnej, potencjałów rozwojowych, odczuwania komfortu życia.

Przedstawione wyniki badań, wraz z uwzględnieniem diagnozy powiatu, porównania do innych mazowieckich samorządów oraz wyników analizy SWOT stanowią punkt wyjścia dla formułowania celów strategicznych zaprezentowanych w dalszej części strategii. Badania ankietowe przy wykorzystaniu techniki CAWI (Computer-Assisted Web Interview) przeprowadzone zostały w okresie sierpień-wrzesień 2021 r. drogą internetową (online) przy wsparciu organizacyjnym pracowników Starostwa Powiatowego w Otwocku. Łącznie zebrano 117 kwestionariuszy ankietowych, mając na uwadze losowy charakter badania oraz jego skalę przedstawione wyniki traktować należy jako materiał poglądowy, ukierunkowujący do dalszych działań.

Powiatowa infrastruktura społeczna oceniona została pozytywnie przez ponad 34% respondentów, negatywne oceny przyznało blisko 36% badanych. Wskazuje to na potrzebę dalszych inwestycji, w tym dotyczących obiektów rekreacji, szkolnictwa, sportu. Zdecydowanie lepiej oceniony został poziom edukacji ponadpodstawowej (49,5% pozytywnych wskazań, przy 20,5% negatywnych). Dostęp do wiedzy w powiecie dobrze ocenia prawie 55% mieszkańców, jest to ważne, ponieważ wspomniany dostęp warunkuje wysoką jakość kapitału społecznego oraz rozwój w oparciu o gospodarkę opartą na wiedzy. Ocena poziomu pomocy społecznej przynosi wysoki odsetek osób niezdecydowanych, ponad 57% ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć". Ogólnie jednak oceny negatywne przeważają lekko nad pozytywnymi (20,5% do 22,2%). Sami mieszkańcy postrzegają swój poziom

aktywności na rzecz rozwoju powiatu zdecydowanie negatywnie (51,3%). Przedstawiony wynik skłania do podjęcia działań na rzecz aktywizacji mieszkańców dotyczącej procesów rozwojowych powiatu. Proces implementacji niniejszego opracowania strategicznego będzie dobrą okazją do takich inicjatyw. Duże niezdecydowanie dotyczy również oceny funkcjonowania organizacji pozarządowych na terenie powiatu (prawie 56% niezdecydowanych respondentów). Ma to długofalowe znaczenie dla rozwoju powiatu, ponieważ organizacje pozarządowe mogą wypełniać wiele istotnych zadań, w sposób bezpośredni wpływających na jakość życia w powiecie, należy ten potencjał zagospodarowywać. Ponadto samorząd może realizować ze wspomnianymi organizacjami całe spektrum projektów, w tym dotyczących sfery społecznej, współfinansowanych ze środków europejskich. Poziom równouprawnienia dostał wyraźnie więcej pozytywnych ocen (prawie 49%) niż negatywnych (20%), co jest dobrą przesłanką w kontekście rozwoju sfery społecznej i ekonomicznej (np. stanowiska pracy) powiatu.

Dostęp do opieki zdrowotnej to większość negatywnych ocen (prawie 65%). Odnotowując niekorzystny wynik należy dodać, że zaistniała sytuacja w odniesieniu do funkcjonowania opieki zdrowotnej wynika także z polityk szczebla krajowego, nie tylko samorządowego. Działania naprawcze po stronie samorządowej są oczywiście wskazane. Podobnie negatywnie (67,5% wskazań) oceniono poziom profilaktyki zdrowotnej. W tym zakresie pomocne mogą okazać się akcje informacyjne na poziomie powiatowym, dotyczące np. promocji zdrowego stylu życia. W obszarze ułatwień dla osób niepełnosprawnych odnotowano przewagę ocen negatywnych nad pozytywnymi (prawie 55% do blisko 13%). Należy mieć to na względzie planując nowe inwestycje infrastrukturalne i usprawniając obecne rozwiązania, w tym architektoniczne. Możliwości spędzania czasu wolnego mają również przewagę negatywnych ocen (ponad 41% do prawie 31%). W procesie rozwoju funkcji turystycznej oraz realizacji pozostałych projektów infrastrukturalnych sytuacja ta powinna ulec poprawie.

Pozytywnym jest, że dostępność kultury ma wyraźną przewagę dobrych ocen (41% do prawie 30%). Podobnie dobry wynik uzyskało poczucie ogólnego zadowolenia z życia (ponad 40% korzystnych ocen). Ponadto odnotowano dobry wynik oceny poziomu życzliwości społecznej (prawie 40% pozytywnych wskazań). Są to ważne wyniki w kontekście wzmacniania kapitału ludzkiego i społecznego powiatu. Sam poziom tożsamości lokalnej oceniony został

raczej średnio (blisko 36% pozytywnych ocen do 40% negatywnych), jest zatem w tym obszarze pole do poprawy w najbliższych latach. Wreszcie ocena procesu migracji zagranicznej mieszkańców to wyraźne niezdecydowanie respondentów (prawie 72% badanych nie miało jednoznacznej opinii).

Wykres 105. Infrastruktura społeczna (w tym obiekty rekreacyjne, kulturalne, sportowe, szkoły)

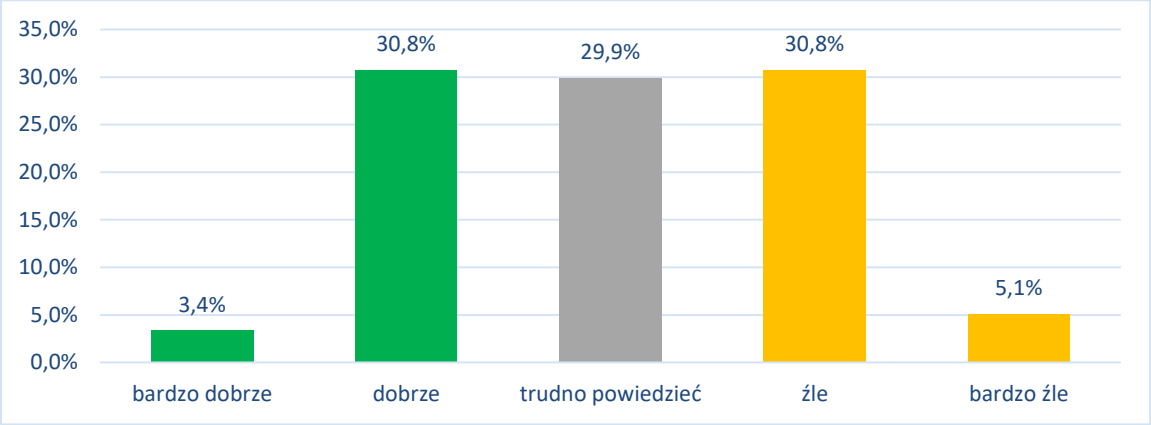

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 106. Poziom edukacji ponadpodstawowej

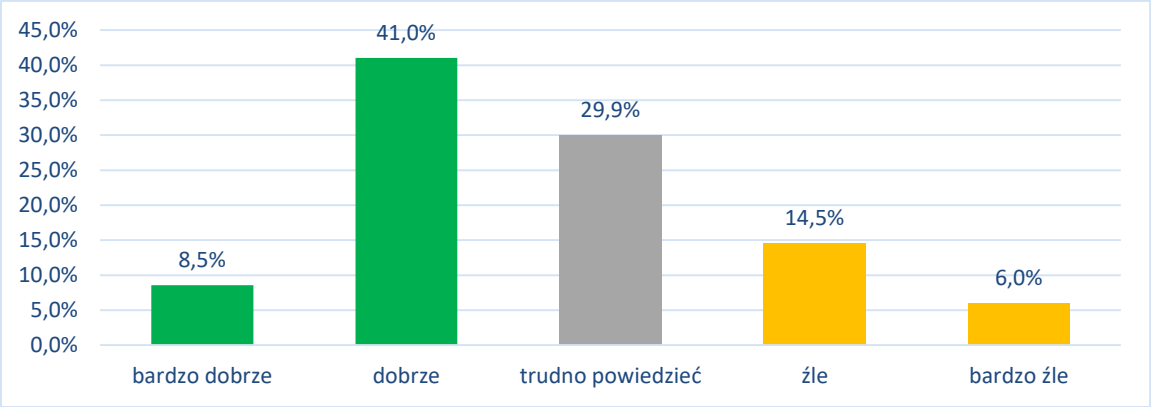

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 107. Dostęp do wiedzy (szkolnictwo, szkolenia, kształcenie ustawiczne, biblioteki, Internet)

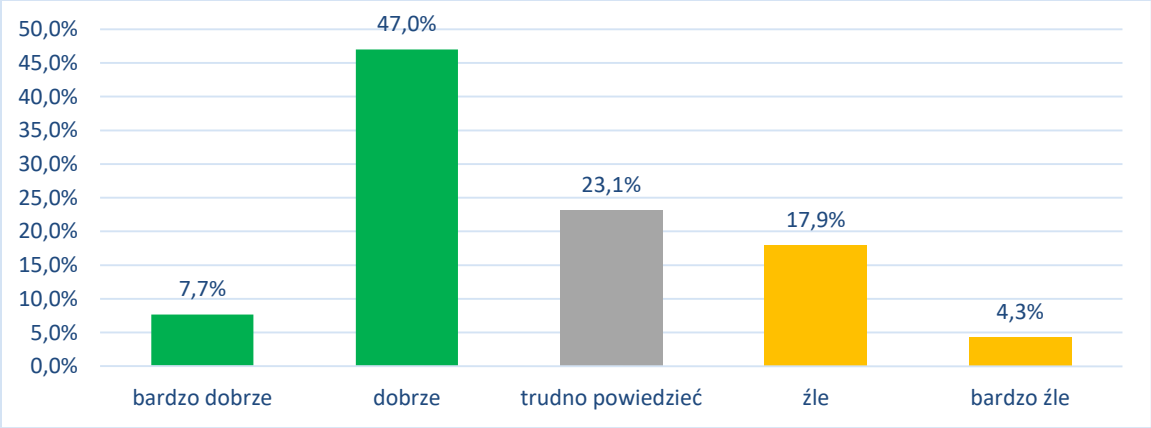

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 108. Poziom pomocy społecznej

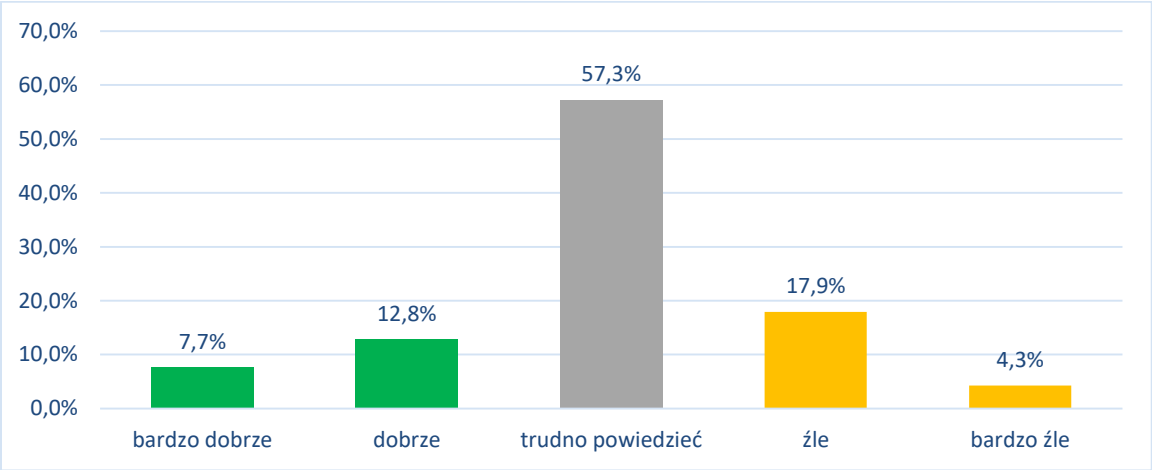

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 109. Poziom aktywności mieszkańców na rzecz rozwoju powiatu

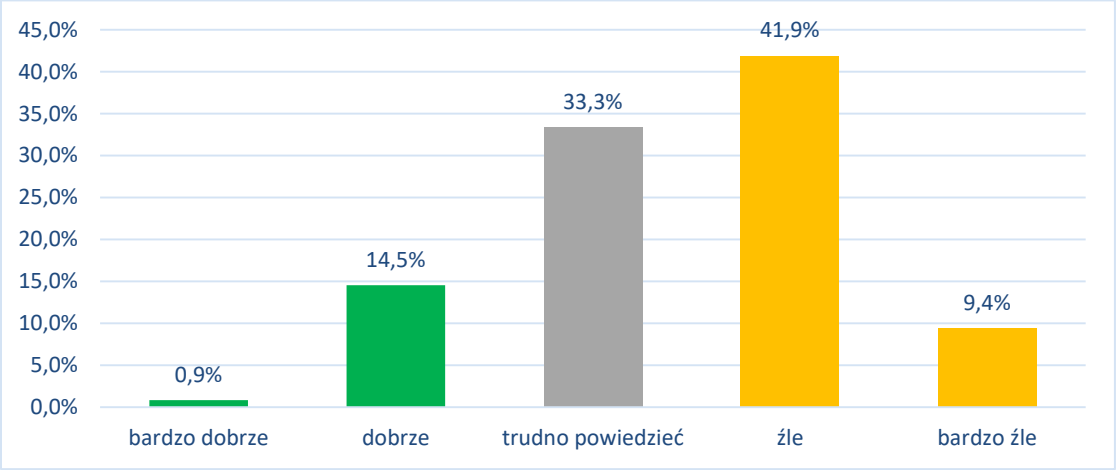

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 110. Funkcjonowanie organizacji pozarządowych

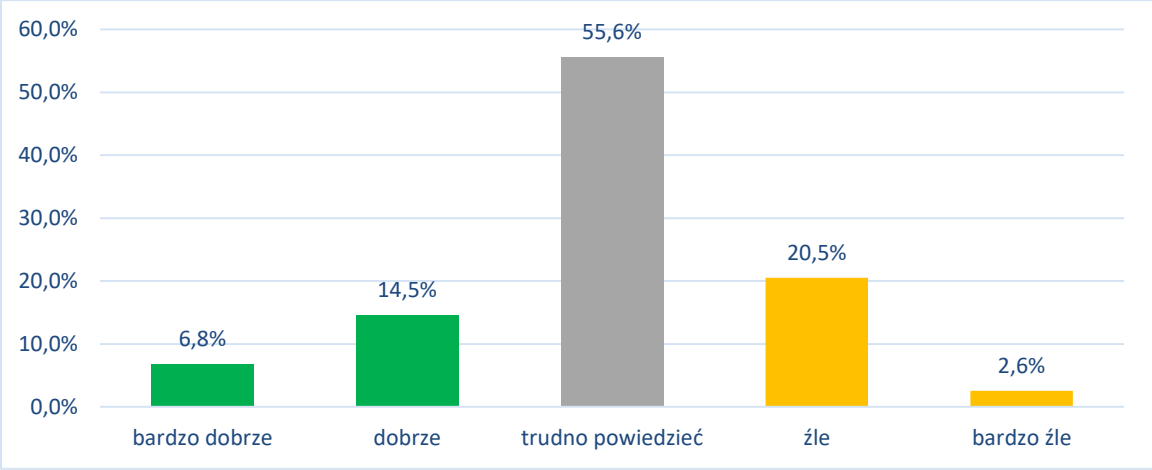

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 111. Poziom równouprawnienia

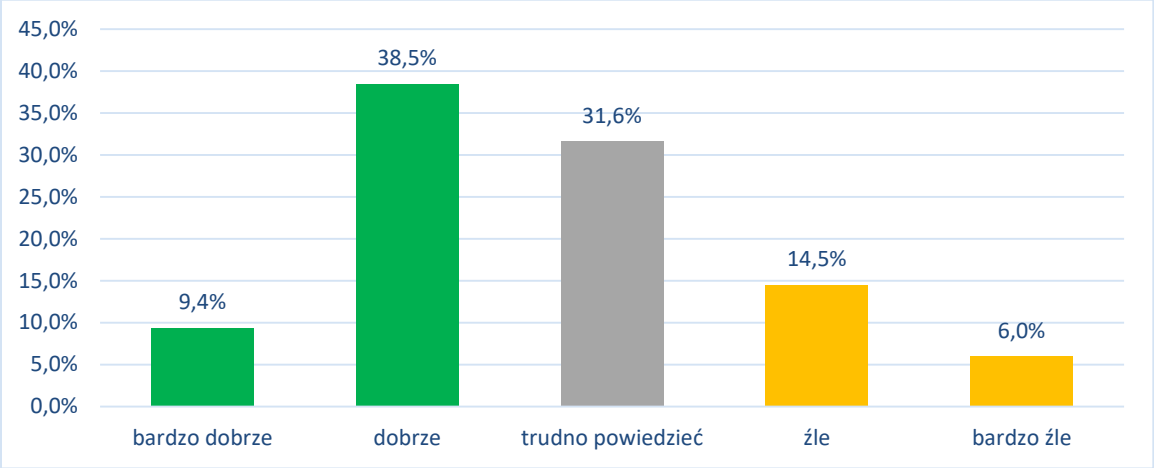

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 112. Dostęp do opieki zdrowotnej

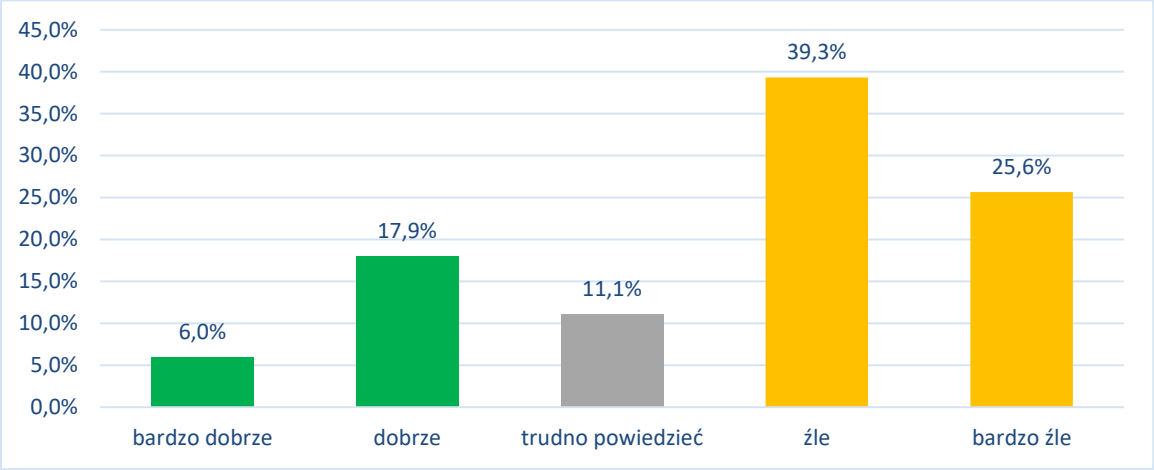

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 113. Poziom profilaktyki zdrowotnej

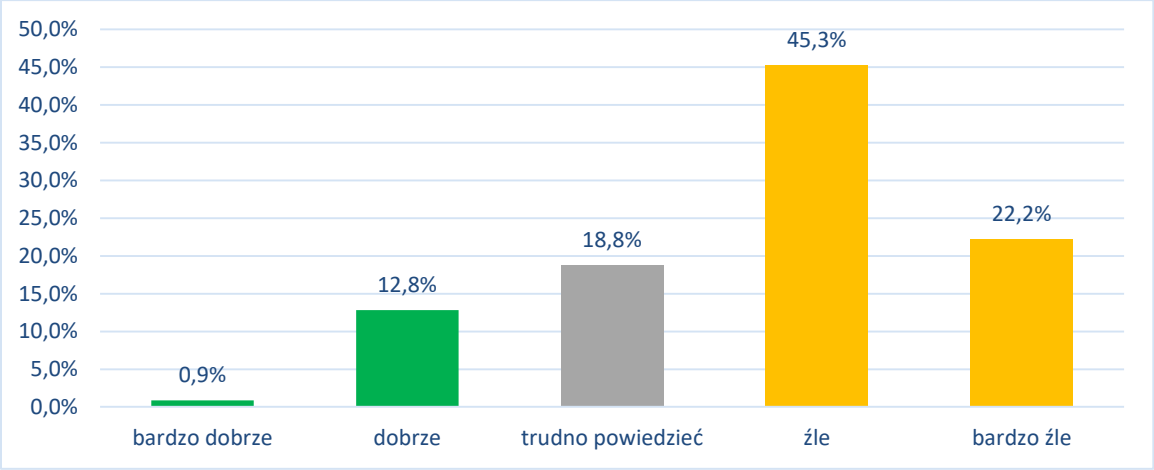

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 114. Ułatwienia dla osób niepełnosprawnych

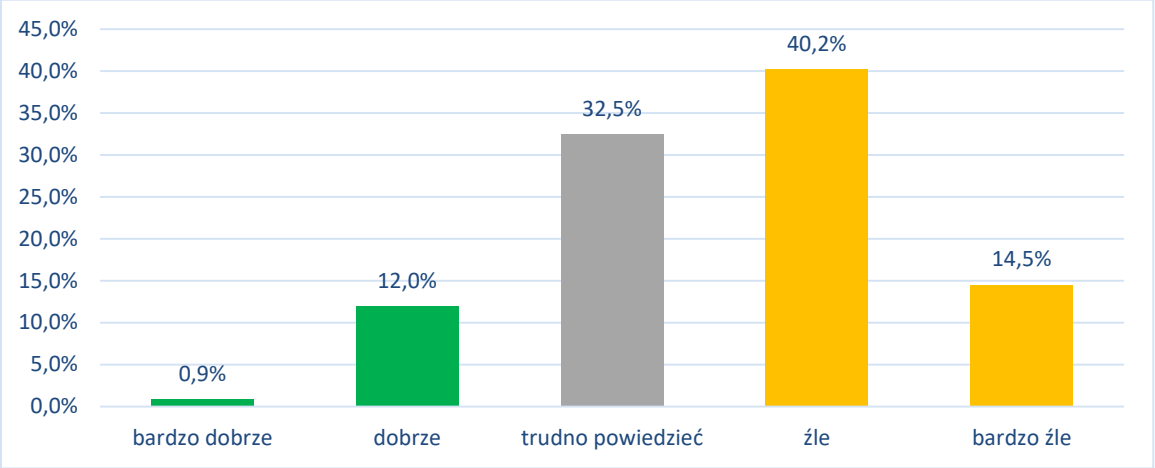

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 115. Możliwości spędzania czasu wolnego

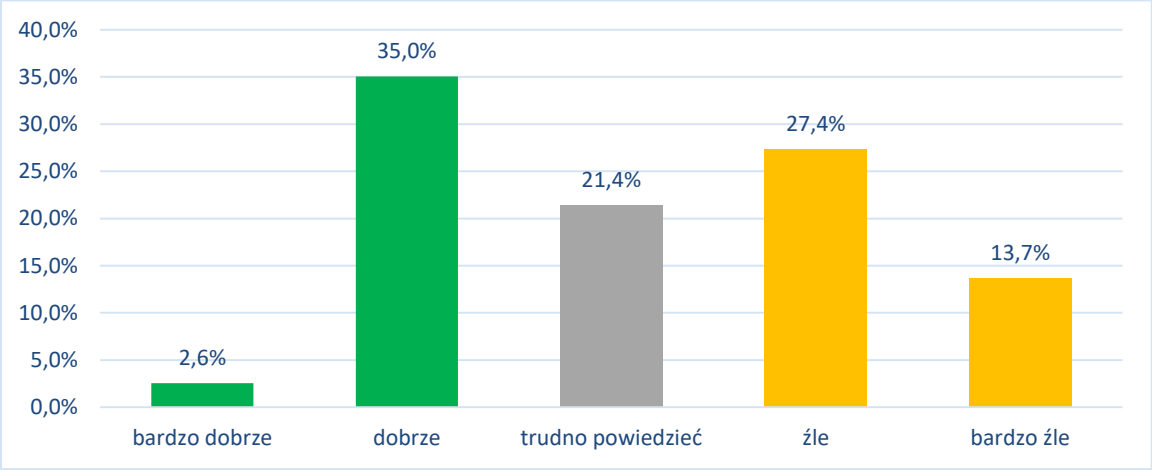

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 116. Dostępność kultury w powiecie

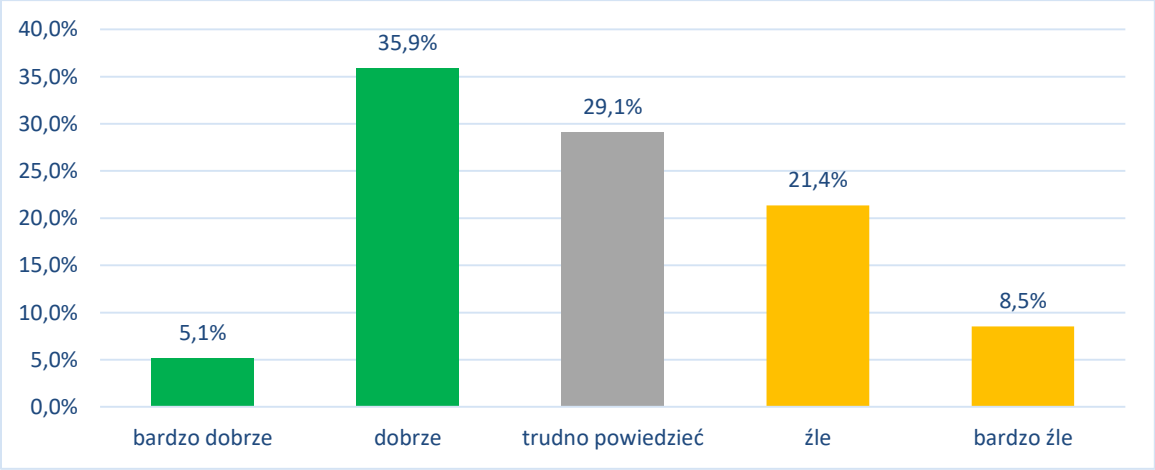

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 117. Poczucie ogólnego zadowolenia z życia

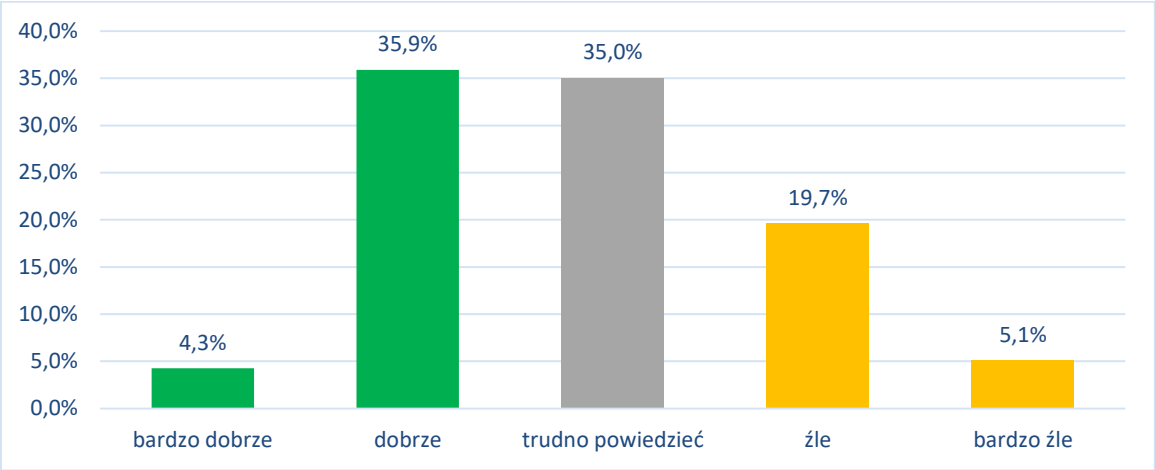

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 118. Poziom życzliwości społecznej

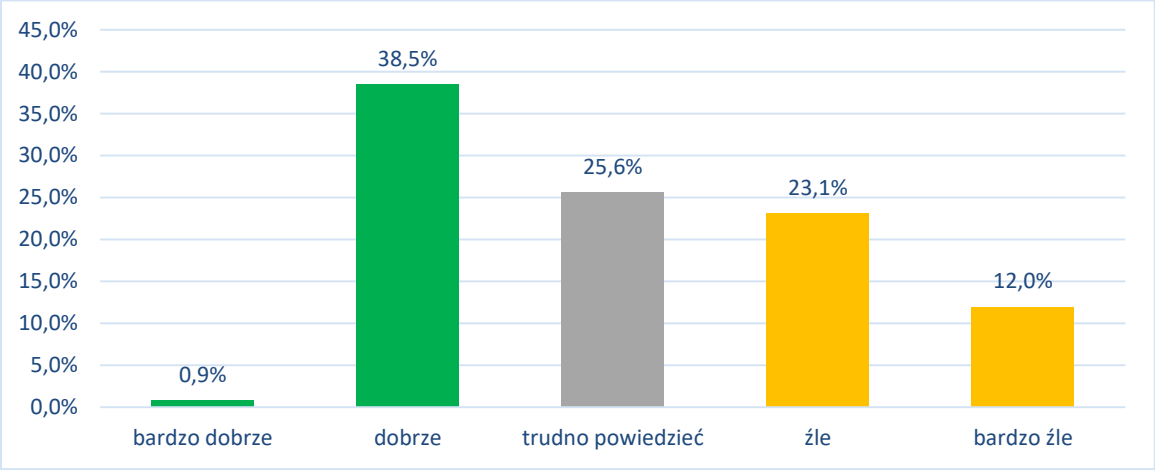

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 119. Poziom tożsamości lokalnej

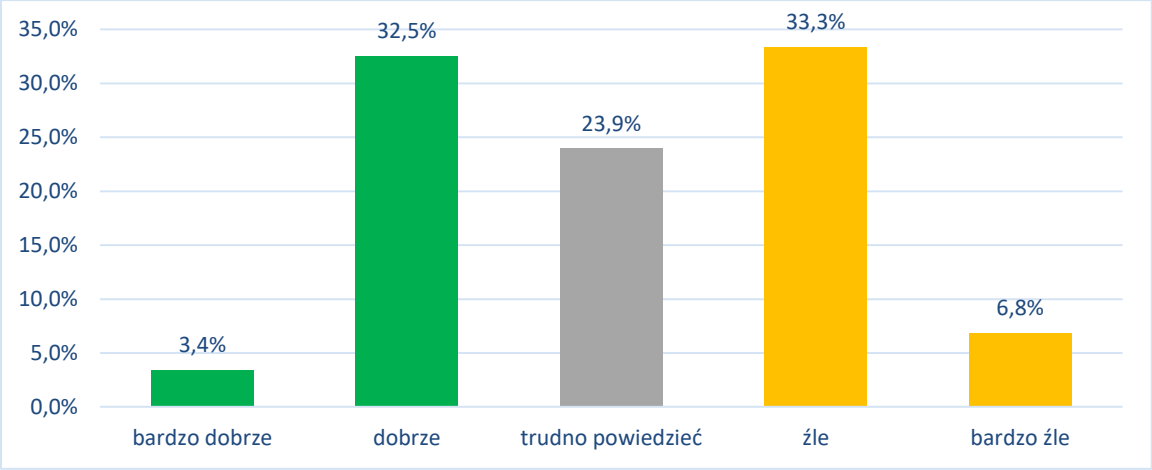

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 120. Proces migracji zagranicznej mieszkańców

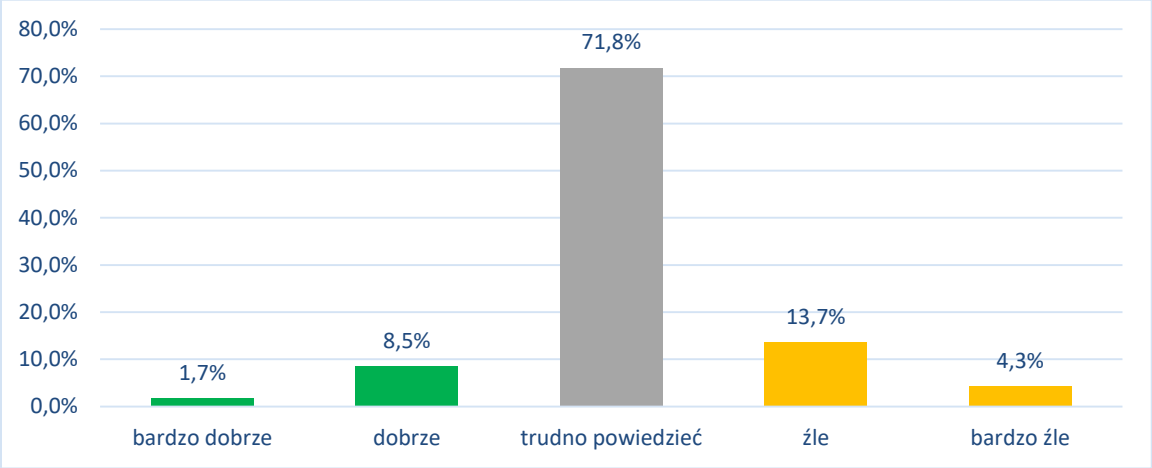

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

3.2. Ocena sfery przestrzennej oraz infrastrukturalnej

Powiatowa infrastruktura techniczna ogółem oceniona została raczej dobrze (47% wskazań pozytywnych do 34% negatywnych). W nawiązaniu do wcześniej przedstawionej diagnozy można przywołać pewne braki w zakresie dostępu do kanalizacji. Z kolei infrastruktura komunikacyjna obejmująca drogi powiatowe ma jednoznacznie złą ocenę (ponad 72% negatywnych ocen). Inwestycje w drogi są zatem mocno wyczekiwane przez mieszkańców. Samo położenie powiatu oraz jego dostępność komunikacyjna są oceniane przeważnie pozytywnie (45% do 41%). Produkty i obiekty turystycznie nie mają jeszcze dobrej marki wśród mieszkańców (przewaga ocen negatywnych 54% do 24%). Możliwe, że będzie to ulegać poprawie wraz z rozwojem funkcji turystycznych powiatu. Dostępność mieszkań to również większość niekorzystnych wskazań (39% do 21%). Oznaki niepełnego wykorzystania potencjału rynku nieruchomości widać już było we wcześniejszych wynikach, w ramach diagnozy i porównań z innymi powiatami regionu mazowieckiego. Z kolei dostępność sklepów jest oceniona bardzo dobrze (przewaga pozytywnych wskazań 70% do 23%). Respondenci nie postrzegają korzystnie obecnego natężenia ruchu drogowego (większość, 55% negatywnych ocen). Sytuacja może ulec poprawie wraz z inwestycjami w infrastrukturę drogową. Ocena dostępności miejsc parkingowych to również wyraźna przewaga negatywnych odpowiedzi (73% do 16%). Ład przestrzenny ogółem oceniony został niekorzystnie (61% negatywnych wskazań). Na wspomniany ład wpływa również znacząco polityka na szczeblu gminnym, natomiast uzyskany wynik jest cennym wskazaniem odnośnie oczekiwań społecznych dotyczących wszystkich samorządów.

Wykres 121. Infrastruktura techniczna, w tym rozwój sieci internetowej

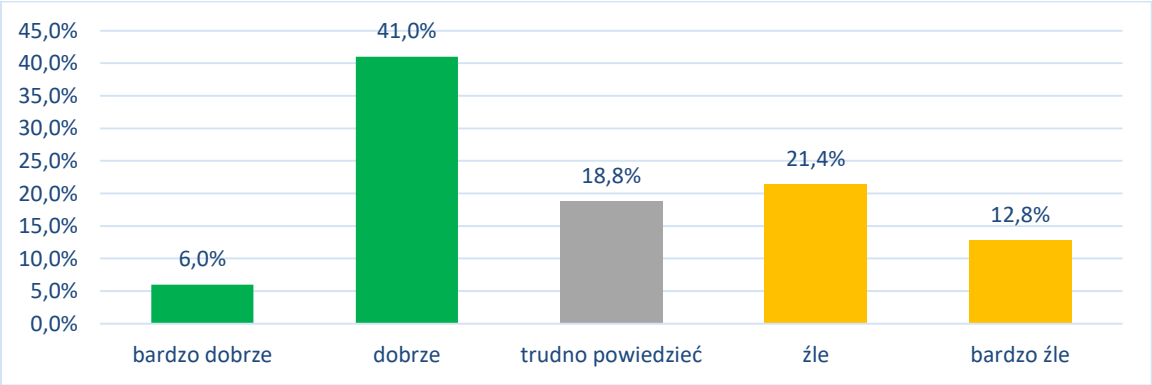

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 122. Infrastruktura komunikacyjna, w tym drogi powiatowe

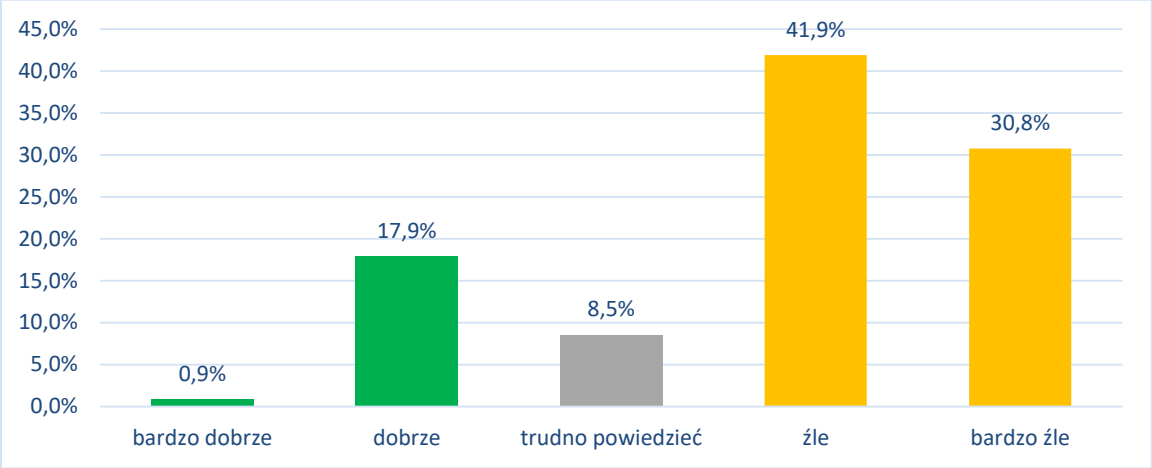

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 123. Położenie powiatu, dostępność komunikacyjna

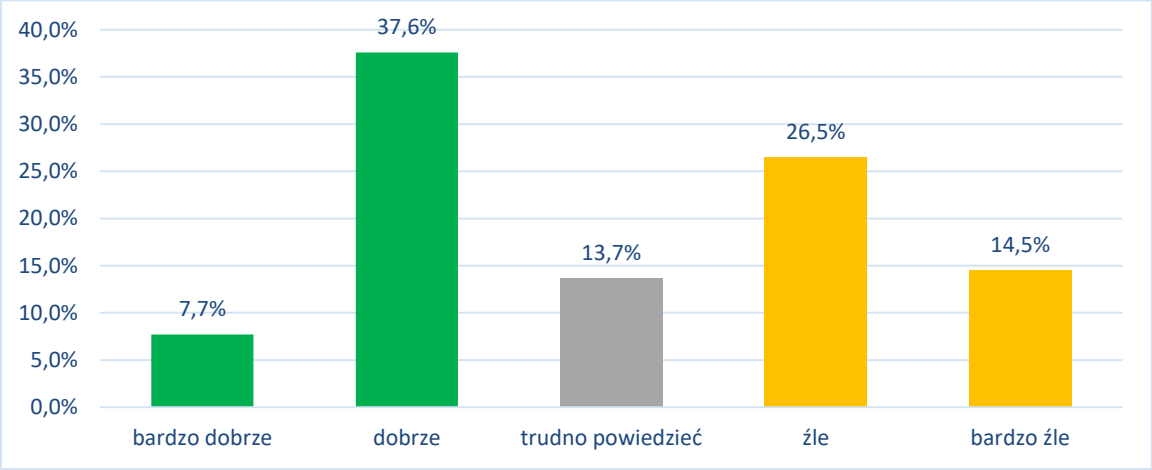

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 124. Produkty, obiekty turystyczne

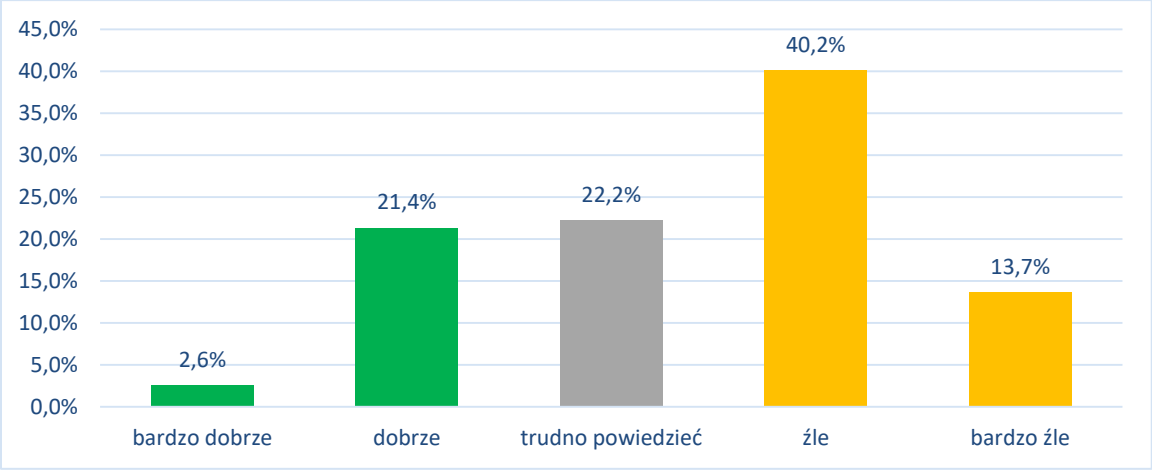

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 125. Dostępność mieszkań

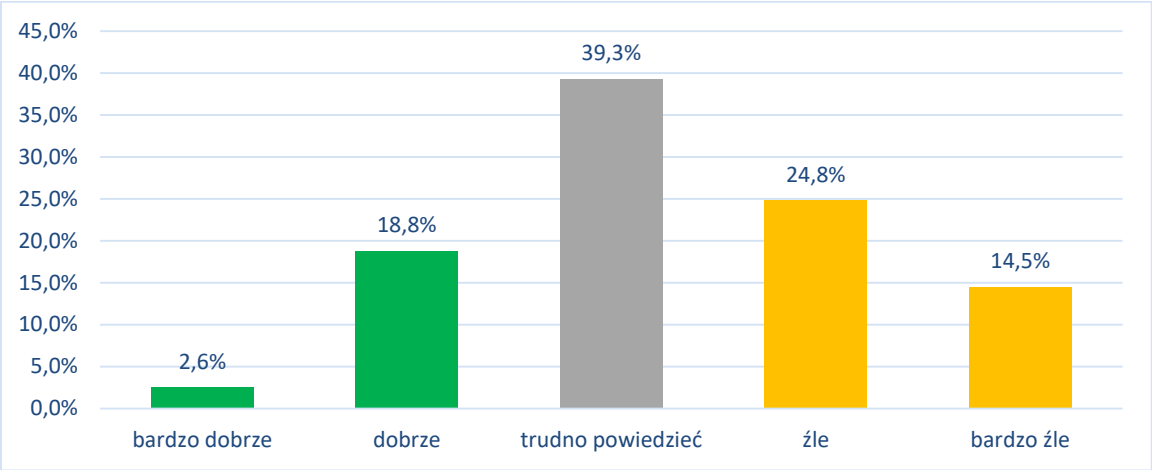

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 126. Dostępność sklepów

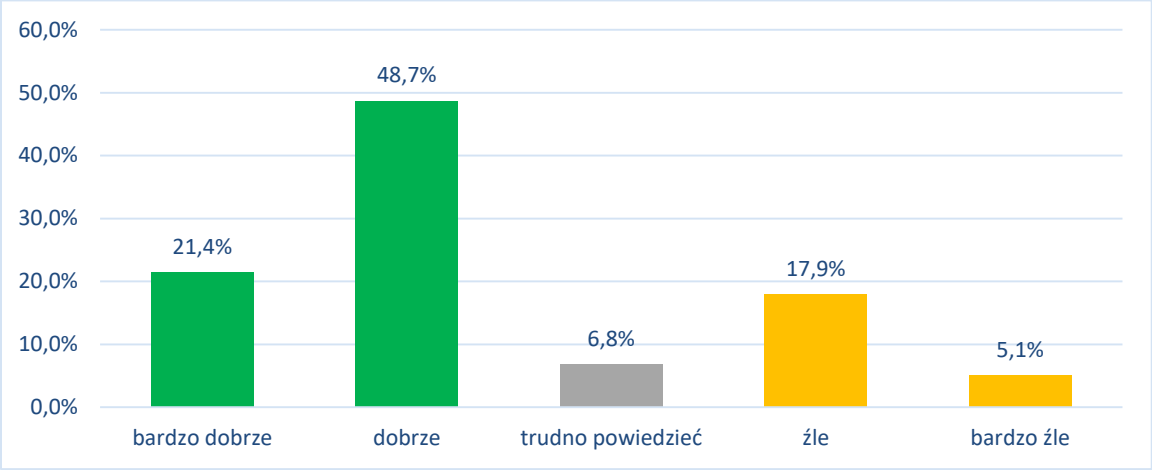

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 127. Natężenie ruchu drogowego

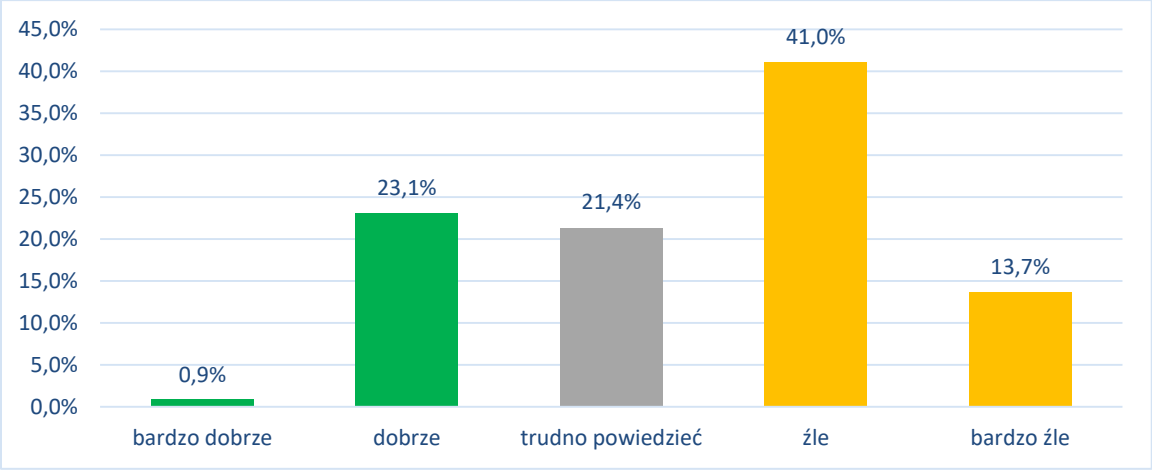

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 128. Dostępność miejsc parkingowych

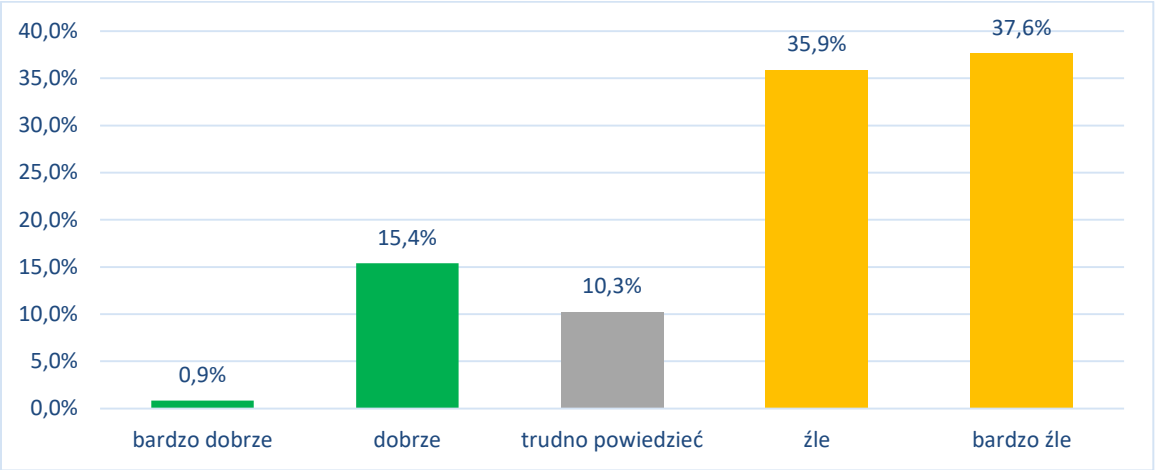

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 129. Ład przestrzenny

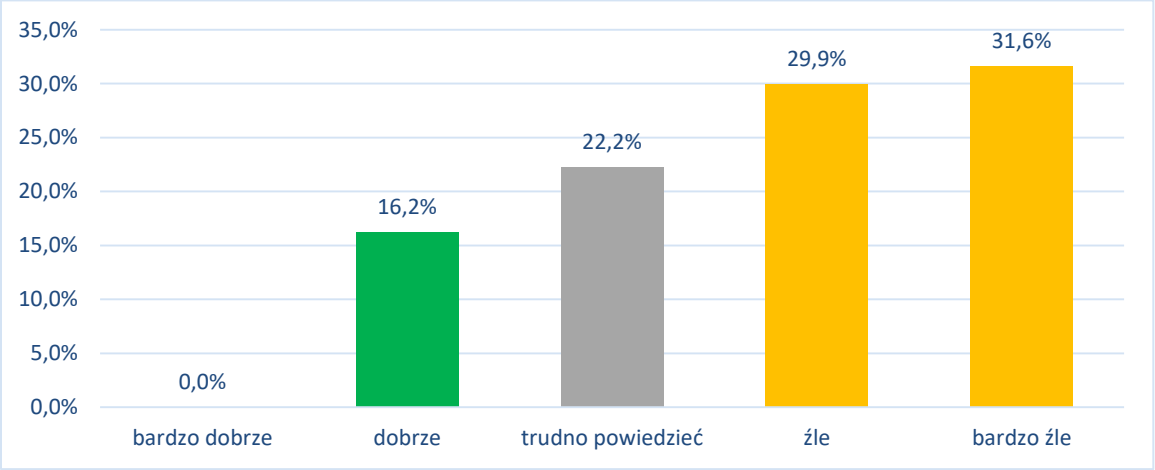

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

3.3. Ocena sfery ekonomicznej oraz instytucjonalnej

Mieszkańcy bardzo dobrze oceniają potencjał turystyczny powiatu otwockiego, uzyskano ponad 63% pozytywnych ocen. Jest to istotne w kontekście potencjalnego rozwoju w oparciu o szersze wykorzystanie funkcji turystycznych. W przypadku dochodów mieszkańców przeważa niezdecydowanie, 52% badanych nie ma jasno wyrobionego zdania. Można przyjąć, że dochody będą rosnąć, średnia krajowa z ostatnich lat to poziom około 7% wzrostu rocznie. Ceny nieruchomości w powiecie mają wyraźną przewagę ocen negatywnych (57% do 15%). W nadchodzących latach nie należy jednak spodziewać się spadków cen wspomnianych nieruchomości, raczej trend w powiecie otwockim będzie odwrotny. Respondenci oceniają poziom posiadanych przez siebie oszczędności raczej niekorzystnie (40% do 13%). Wziąwszy pod uwagę ogólnopolskie uwarunkowania (44% Polaków deklaruje, że nie posiada żadnych oszczędności) jest to akceptowalny rezultat.

Jakość rynku pracy także z przewagą niekorzystnych wskazań (55% do 14%). W tym zakresie oczekiwane są przykładowo miejsca pracy wysokopłatne, wymagające bardziej zaawansowanych umiejętności, specjalistycznej wiedzy. Prawie połowa badanych nie ma wyrobionego zdania na temat poziomu bezrobocia, który obiektywnie patrząc jest niski. Bardzo istotne, że możliwość otwarcia i prowadzenia działalności gospodarczej oceniana jest przeważnie pozytywnie (32% do 20%). Ma to znaczenie w kontekście rozwoju społeczno-ekonomicznego powiatu oraz oczekiwanej poprawy na rynku pracy. Blisko 60% badanych nie ma zdania na temat oceny dostępności terenów inwestycyjnych. Inwestorzy będą oczekiwali takich informacji, ze szczególnym uwzględnieniem zaangażowania samorządów gminnych. W kontekście stanu innowacyjności gospodarki przeważają oceny niekorzystne (32% do 15%), ale jednocześnie ponad 52% respondentów nie ma zdania w tym temacie. Wspomniana innowacyjność poprawi się wraz z inwestycjami przynoszącymi wartościowy know-how na teren powiatu.

Większość badanych mieszkańców odczuwa poczucie satysfakcji z osiągnięć zawodowych (31% do 30%), co ma znaczenie w procesie wzmacniania kapitału społecznego oraz podnoszenia poziomu tożsamości lokalnej. Tak ważny obszar jak poczucie bezpieczeństwa publicznego w powiecie oceniany jest średnio, wszystkie możliwe odpowiedzi uzyskały podobną ilość wskazań. Ocena czystości, porządku i estetyki przynosi przewagę

wskazań negatywnych (42% do 29%). Należy traktować to jako sygnał do implementacji działań naprawczych. Wspomniana estetyka ma przykładowo znaczenie dla rozwoju sektora turystycznego. Prowadzona dotychczas promocja powiatu ma raczej wyrównane oceny i powinna być kontynuowana przy wykorzystaniu nowoczesnych narzędzi marketingowych (w tym mediów społecznościowych). Ocena siły marki „Powiat Otwocki" to jeszcze przewaga negatywnych wskazań (43% do 21%), należy mieć nadzieję, że sytuacja w najbliższych latach ulegnie odczuwalnej poprawie. Ponad 58% badanych nie ma zdania na temat oceny jakości zarządzania kryzysowego, pozostałe odpowiedzi rozkładają się raczej równomiernie. Jakość powiatowej administracji lokalnej również oceniana jest średnio, z relatywnie równomiernym rozkładem odpowiedzi, blisko 36% mieszkańców nie ma zdania w tym temacie. Ponieważ poprawa jakości usług publicznych jest jednym z głównych (obok turystyki) kierunków rozwojowych powiatu, należy oczekiwać poprawy w tym zakresie.

Wykres 130. Walory i potencjał turystyczny

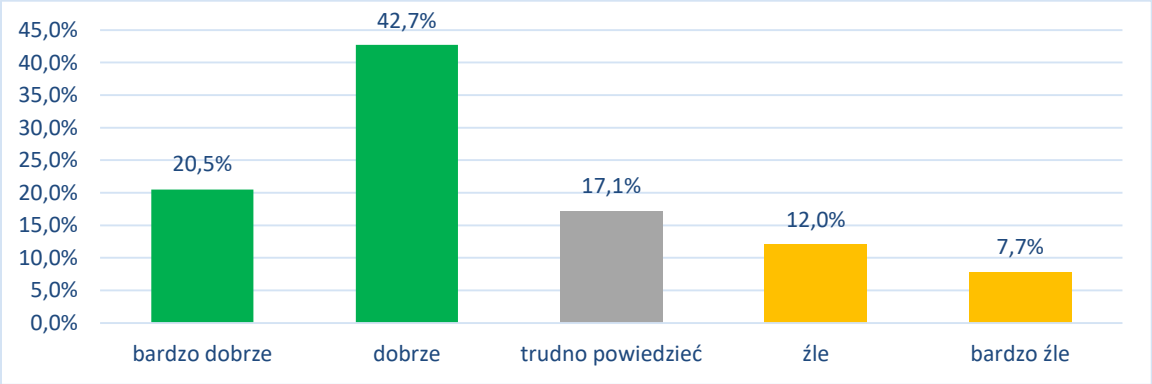

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 131. Dochody mieszkańców

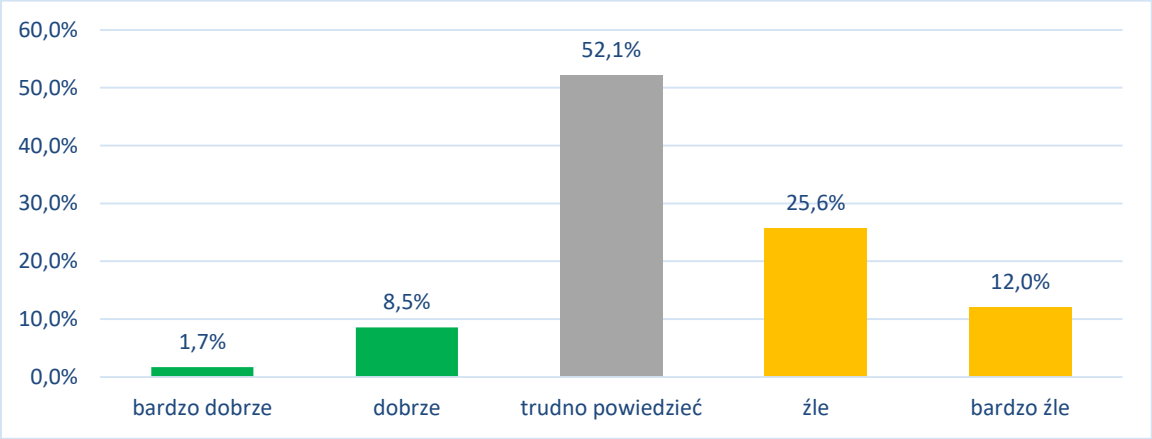

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 132. Ceny nieruchomości

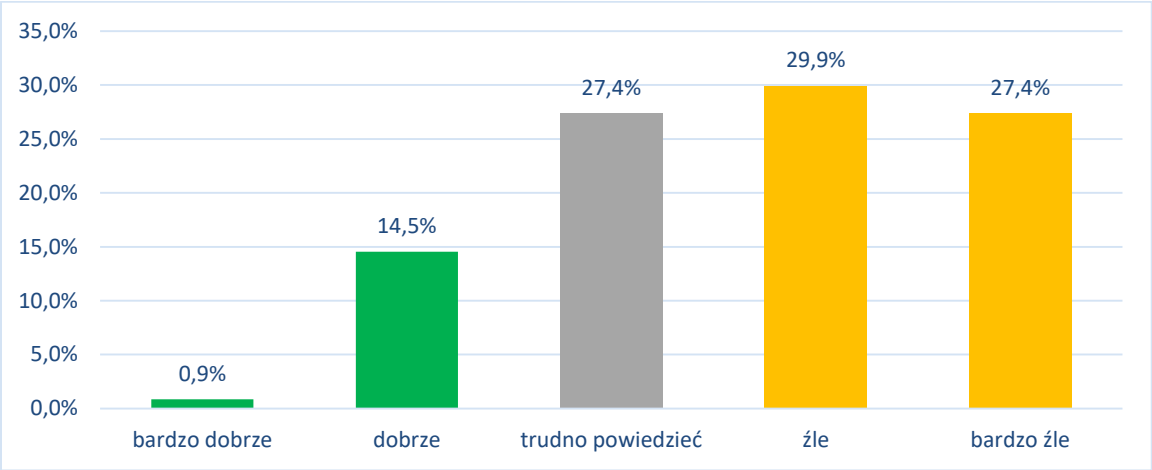

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 133. Poziom posiadanych oszczędności

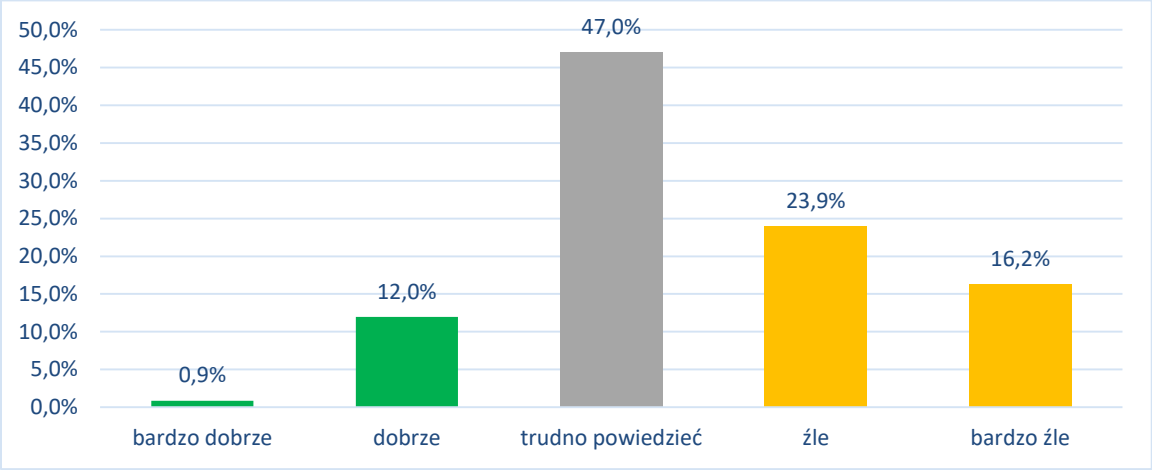

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 134. Jakość rynku pracy

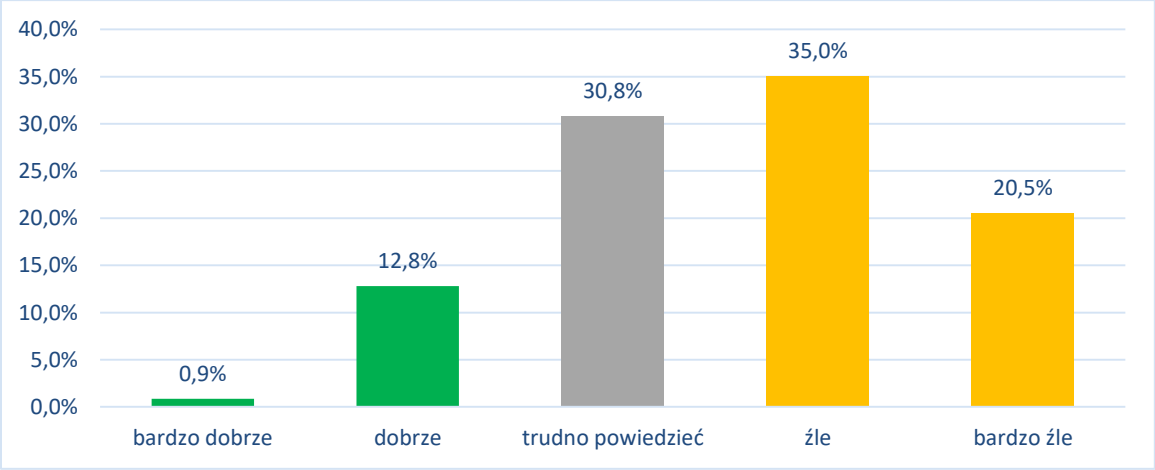

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 135. Poziom bezrobocia

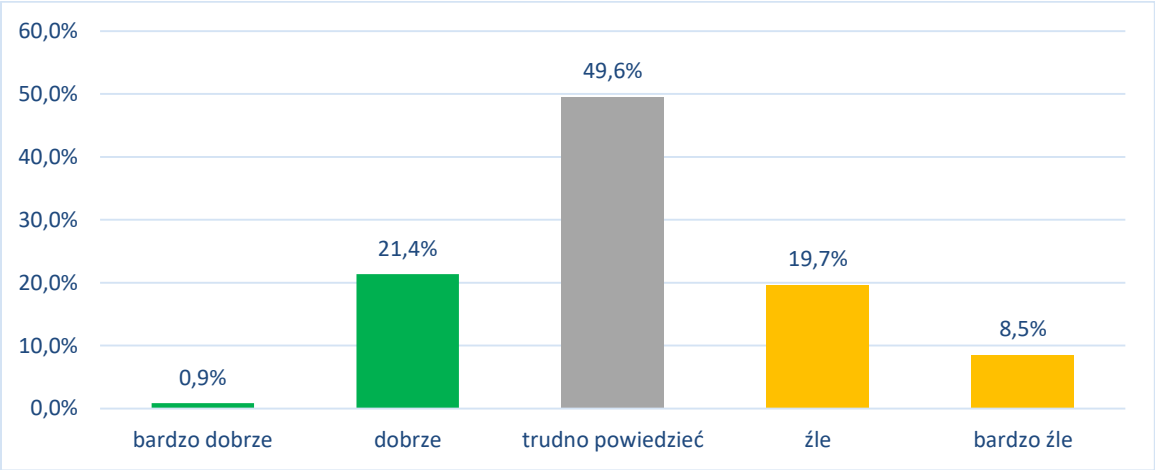

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 136. Możliwość otwarcia i prowadzenia działalności gospodarczej

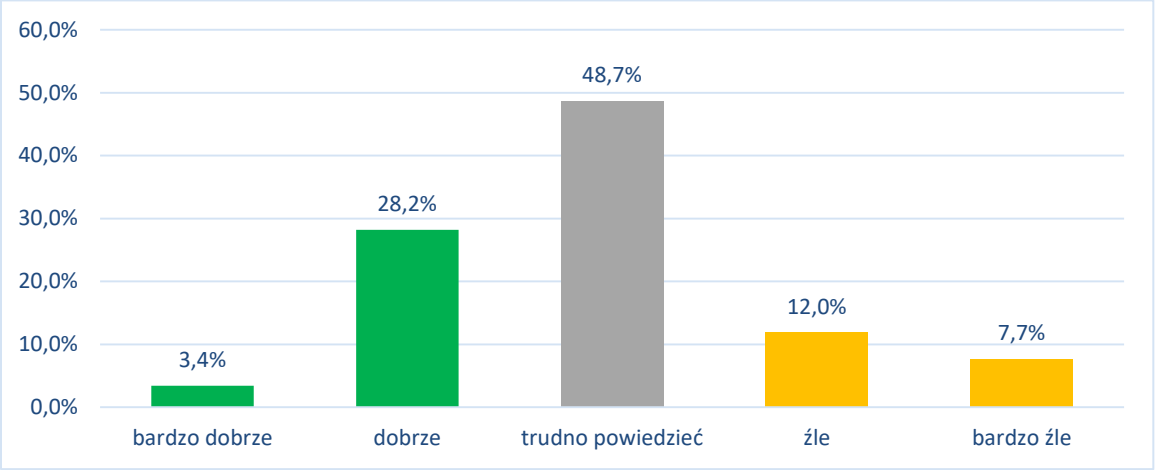

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 137. Dostępność terenów inwestycyjnych

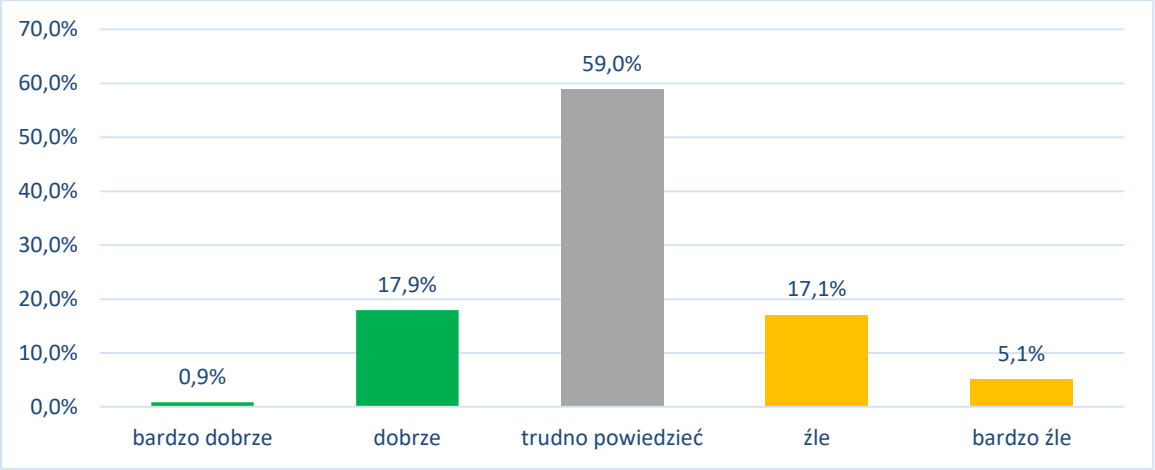

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 138. Innowacyjność gospodarki

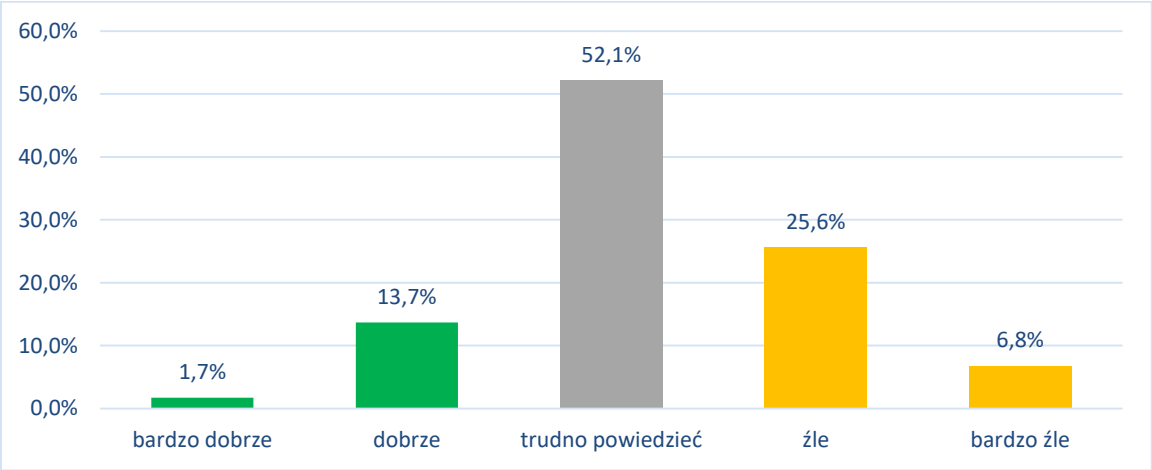

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 139. Poczucie satysfakcji z osiągnięć zawodowych

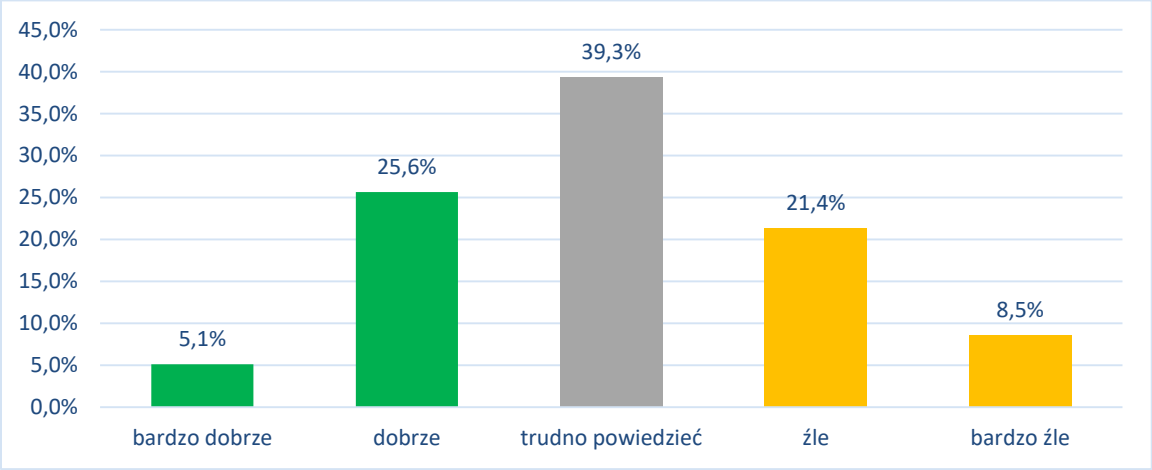

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 140. Poczucie bezpieczeństwa publicznego

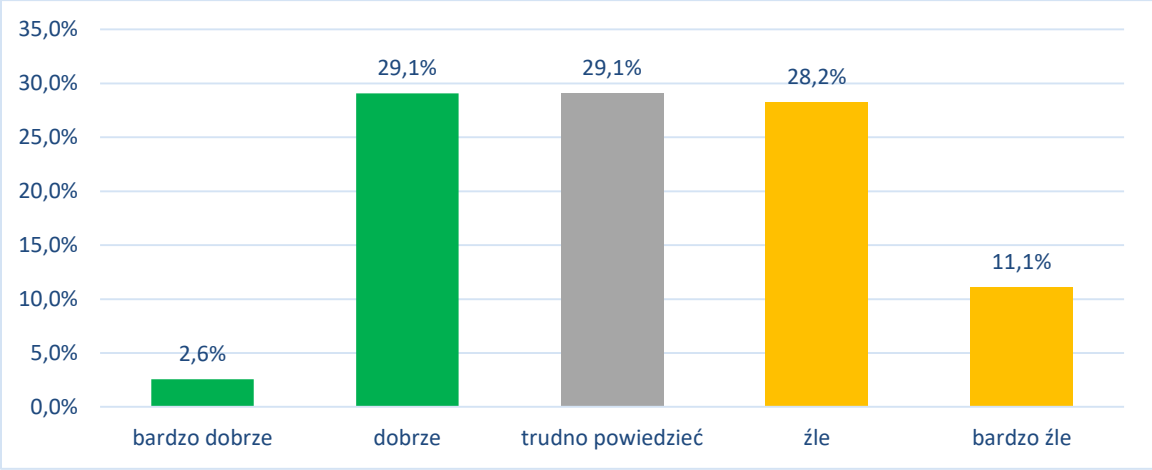

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 141. Czystość, porządek i estetyka

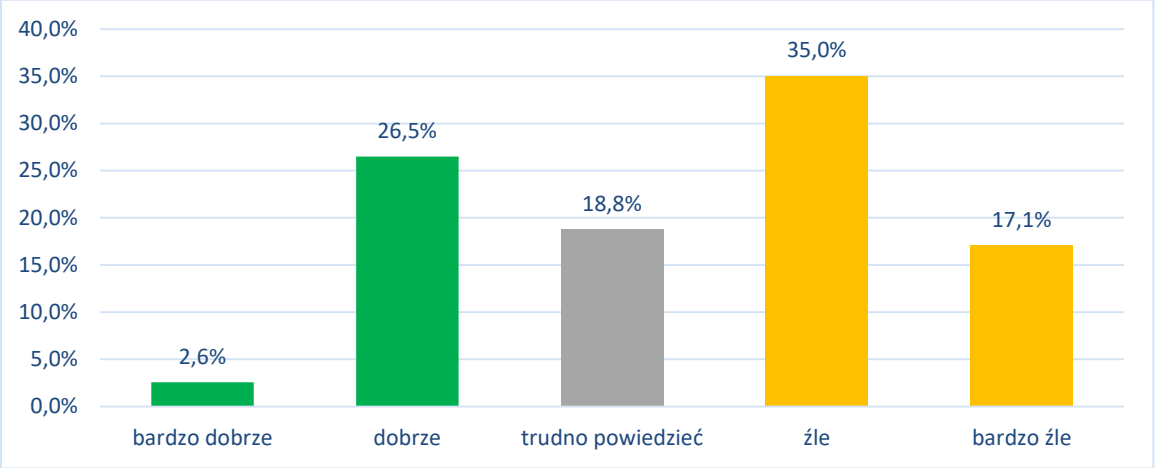

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 142. Promocja powiatu

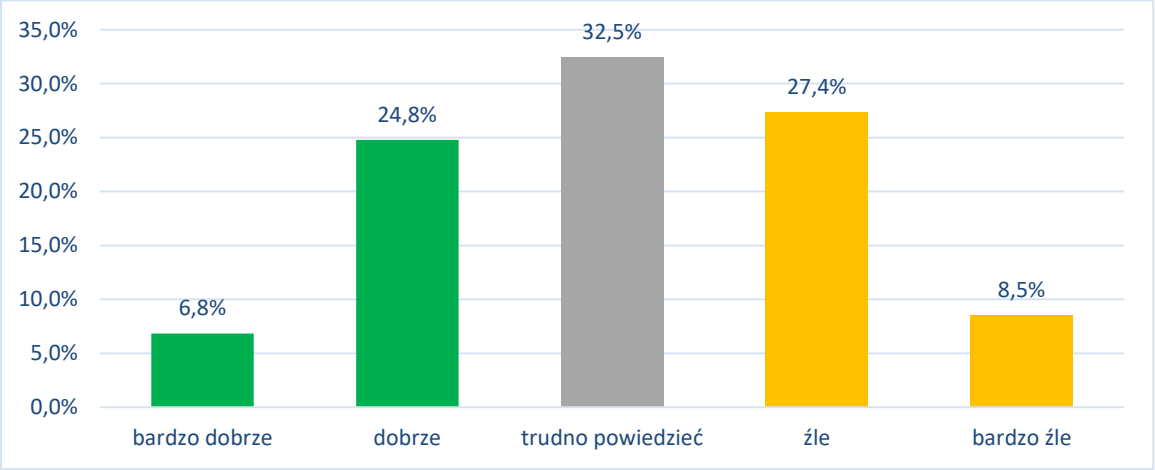

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 143. Siła marki „Powiat Otwocki" (rozpoznawalność marki, wizerunek powiatu, pozytywne skojarzenia)

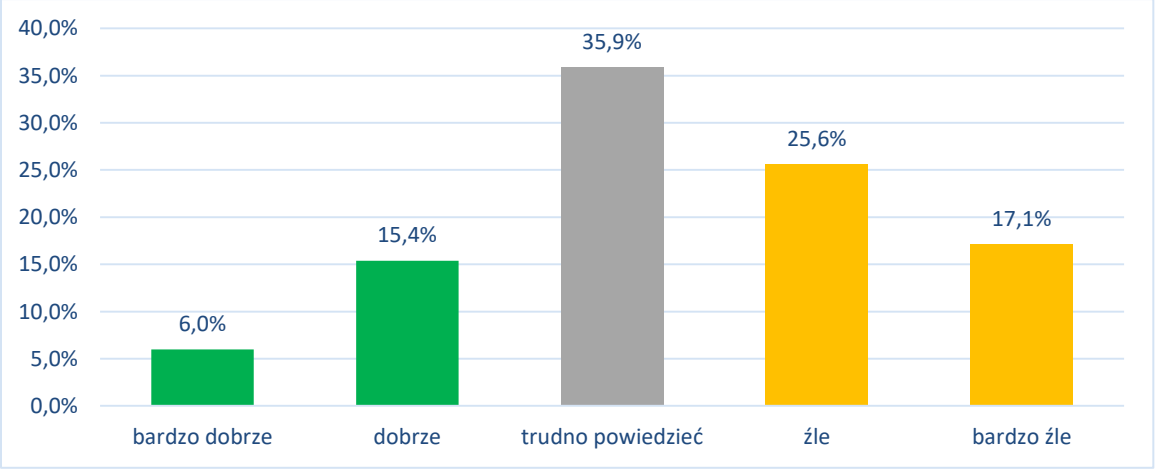

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 144. Jakość zarządzania kryzysowego

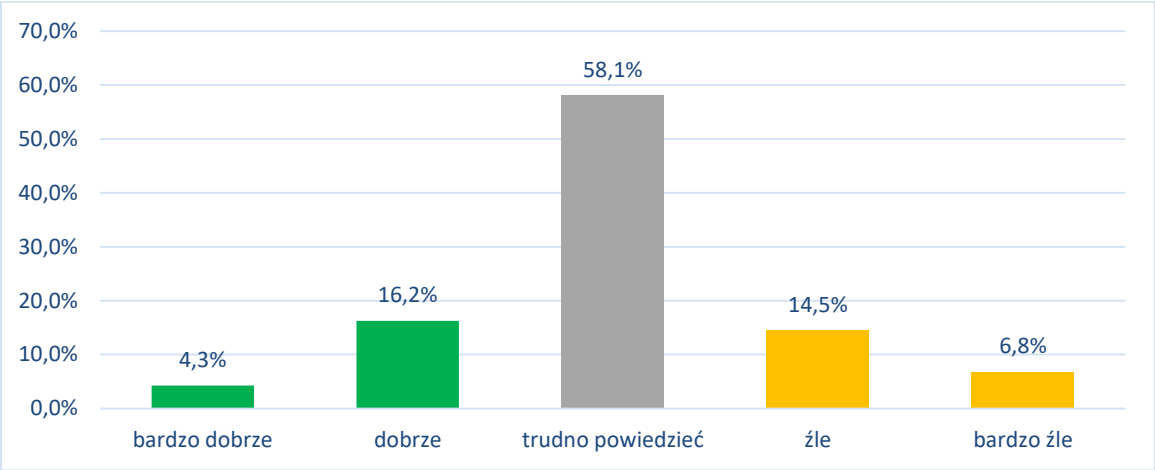

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 145. Jakość powiatowej administracji lokalnej

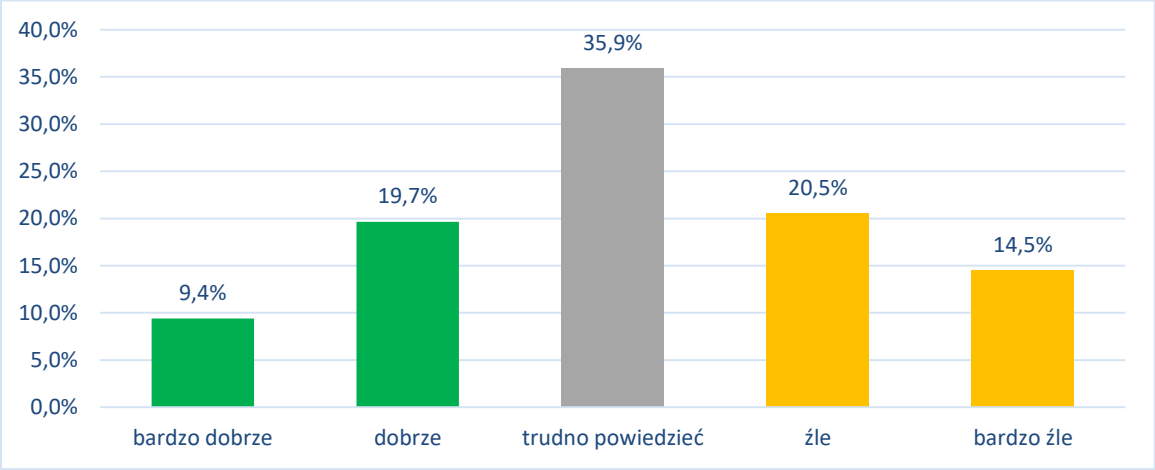

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

3.4. Ocena sfery środowiskowej

Ocena stanu środowiska naturalnego w powiecie otwockim wypada dobrze, z wyraźną przewagą korzystnych odpowiedzi (44% do 35%). Jest to ważne przy założeniu oczekiwanego, zrównoważonego rozwoju lokalnej przestrzeni. Duża poprawa jest natomiast oczekiwana w zakresie jakości powietrza, która uzyskała aż 67% negatywnych ocen. Wymaga to działań naprawczych, przy czynnym zaangażowaniu samorządów szczebla gminnego. Warto zauważyć, że zła jakość powietrza wynika w dużej mierze z tzw. niskiej emisji, spalania węgla w celach grzewczych w okresie jesienno-zimowym oraz, w dalszej kolejności, z transportu spalinowego. Dla odmiany jakość wody została oceniona dobrze, 44% wskazań pozytywnych do 33% negatywnych. W przypadku wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) przez mieszkańców i samorząd blisko 37% badanych nie ma zdania, natomiast aż 54% ma zdanie negatywne. Z pewnością w tym obszarze są duże rezerwy do zagospodarowania z korzyścią dla poprawy jakości środowiska naturalnego.

Ocena jakości produktów lokalnych to wyraźna przewaga pozytywnych wskazań (44% do 21%). Jest to ważne w kontekście rozwoju funkcji turystycznej powiatu. Produkty lokalne odgrywają ważną rolę w tym procesie, ponadto w sposób bezpośredni wpływają na kreowanie marki powiatu. Najwięcej pozytywnych ocen w omawianej sferze uzyskały uroki krajobrazu, ponad 87%. Mieszkańcy dostrzegają zatem potencjał miejsca swojego zamieszkania, także odwołujący się do estetyki krajobrazu.

Wykres 146. Stan środowiska naturalnego ogółem

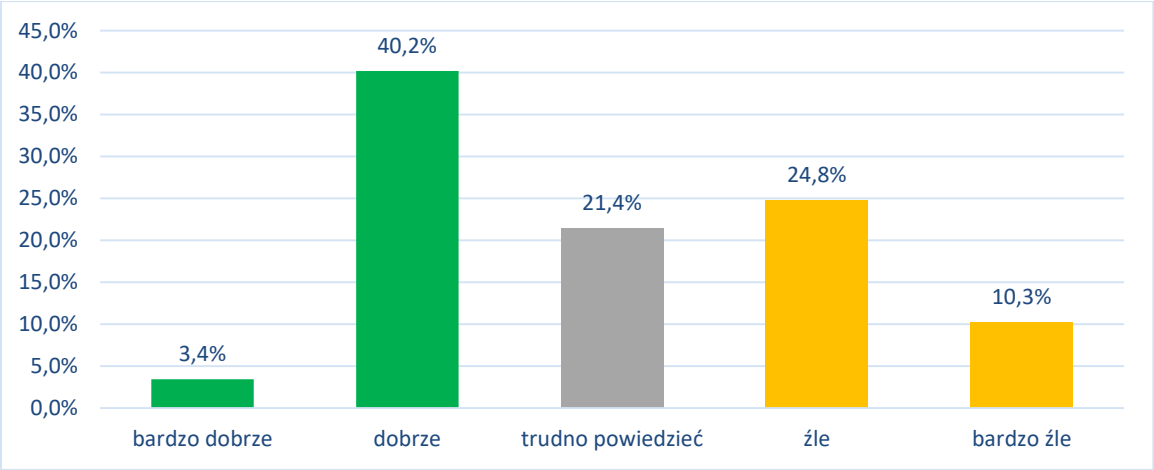

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 147. Jakość powietrza

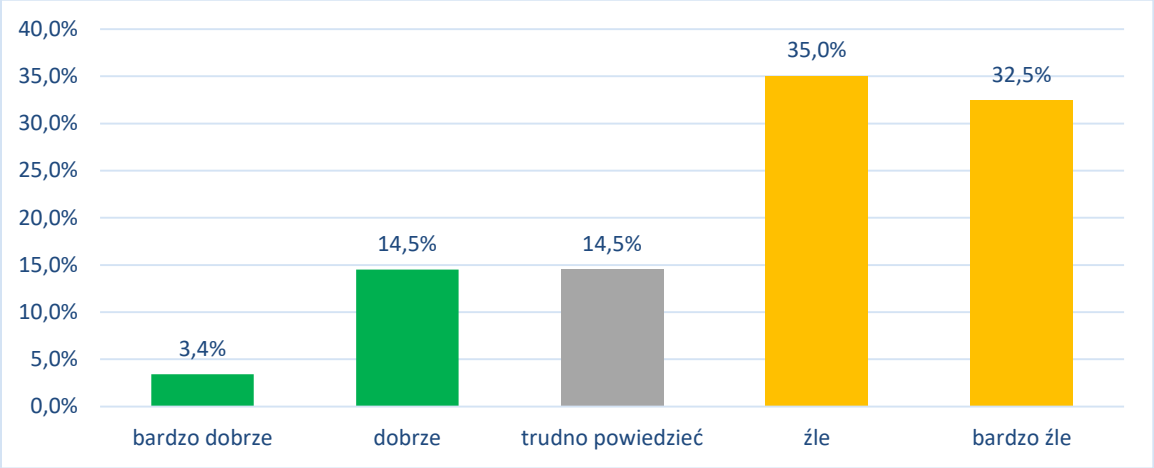

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 148. Jakość wody

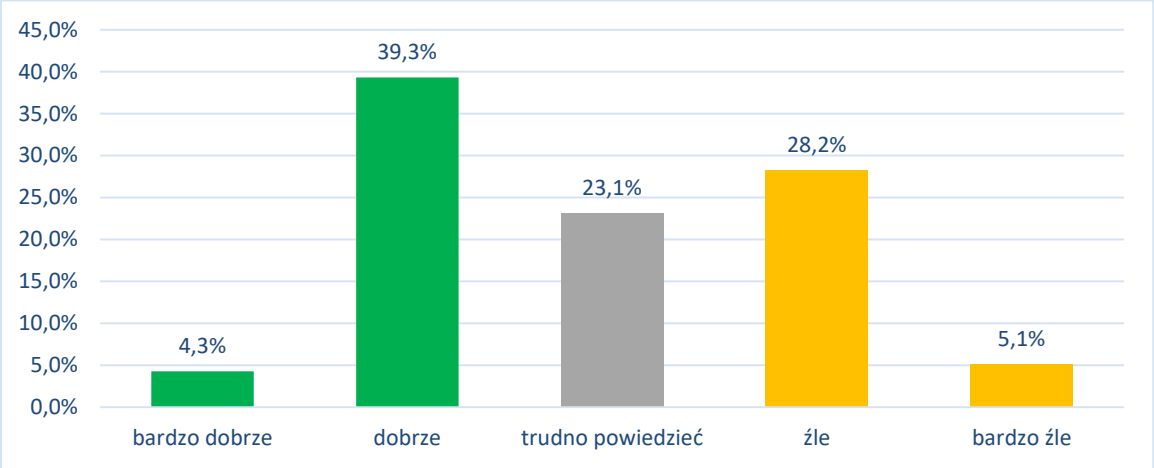

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 149. Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii przez mieszkańców i samorząd

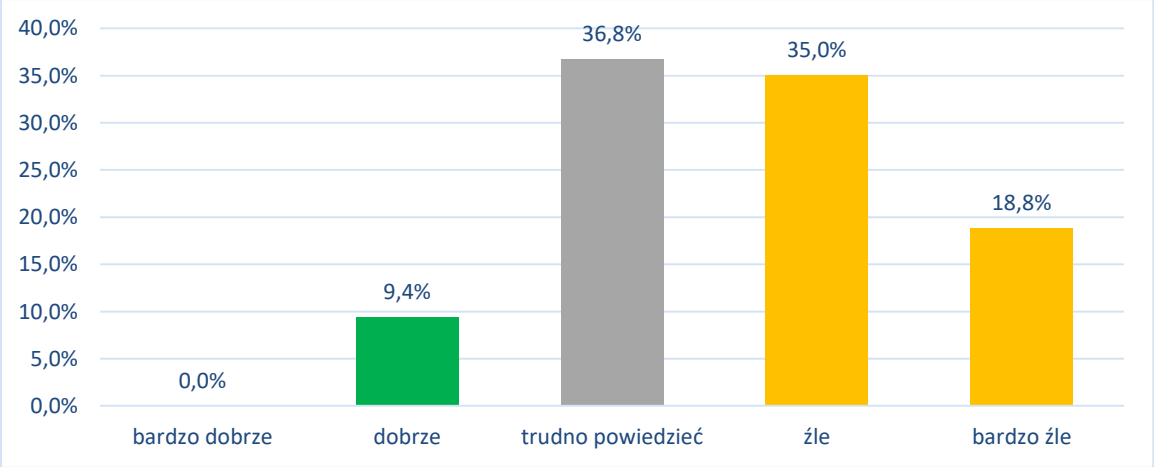

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 150. Jakość produktów lokalnych (żywność i napoje)

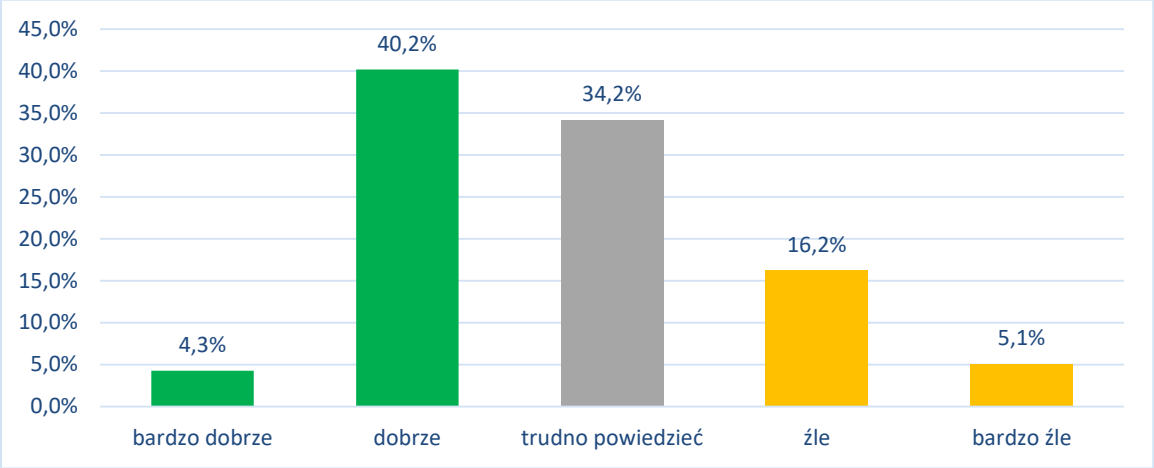

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 151. Uroki krajobrazu

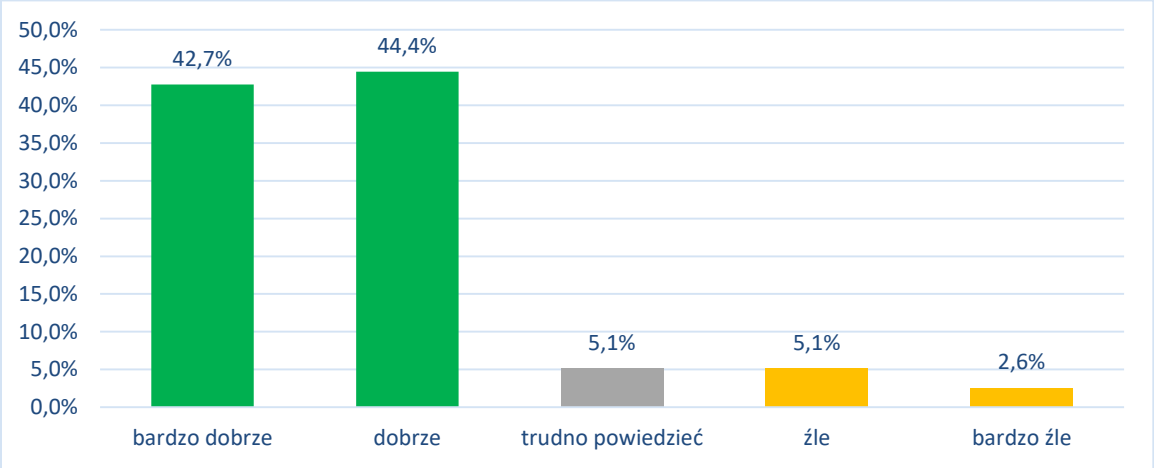

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

3.5. Pytania dotyczące rozwoju Powiatu Otwockiego

Prawie wszystkim biorącym udział w badaniu mieszkańcom powiatu otwockiego (86%) zależy na jego rozwoju, co daje naturalny, mocny kapitał społeczny do dalszego rozwoju. Kolejne, pozytywne wyniki dotyczą deklaracji utożsamiania się respondentów z powiatem otwockim. 81% badanych deklaruje odczuwanie poczucia tożsamości lokalnej. 63% respondentów uważa, że powiat otwocki rozwinął się w latach 2014-2020, przeciwnego zdania jest 18%. Wynik jest korzystny i należy kontynuować rozpoczęte wcześniej procesy rozwojowe, mając na uwadze zgłaszane problemy i oczekiwania społeczne. Tylko 28% ankietowanych uważa, że ma wpływ na to, co dzieje się w powiecie, nie dostrzega takiego oddziaływania aż 62% badanych. Można zmieniać te proporcje, przykładowo angażując przedstawicieli społeczności lokalnych w procesy implementacji zapisów przedmiotowej strategii. Większość badanych (64%) jest zadowolonych z tego, że mieszka w powiecie otwockim, niezadowolenie jest udziałem tylko 15%.

Podobnie zdecydowana większość respondentów (64%) nie planuje w przyszłości przeprowadzki do innego powiatu, możliwość taką rozważa tylko 14% badanych. Ponadto 54% respondentów poleciłoby innym powiat otwocki jako miejsce do życia, nie zrobiłoby tego 22%. Wysoki odsetek badanych (73%) uważa, że powiat otwocki jest miejscem o znacznym potencjale rozwojowym. Taki wynik jest kolejną dobrą informacją w kontekście planowanych celów strategicznych do realizacji w następnych latach. 42% badanych wierzy, że jakość życia w powiecie poprawi się w najbliższych latach, nie wykazuje takiej wiary tylko 17%, natomiast aż 41% badanych nie ma zdania w tym zakresie.

Wśród obszarów rozwoju powiatu, które powinny być wspierane w pierwszej kolejności, respondenci wskazali następujące (powyższej 33% wskazań): budowa i remonty dróg; budowa i modernizacja budynków służby zdrowia; zwiększenie estetyki powiatu; rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich; rozwój systemu ścieżek rowerowych; nakłady na inwestycje sprzyjające rozwojowi turystyki.

Wykres 152. Czy w Pana/Pani opinii dalszy rozwój Powiatu Otwockiego przyczyni się do znaczącej poprawy komfortu życia jego mieszkańców?

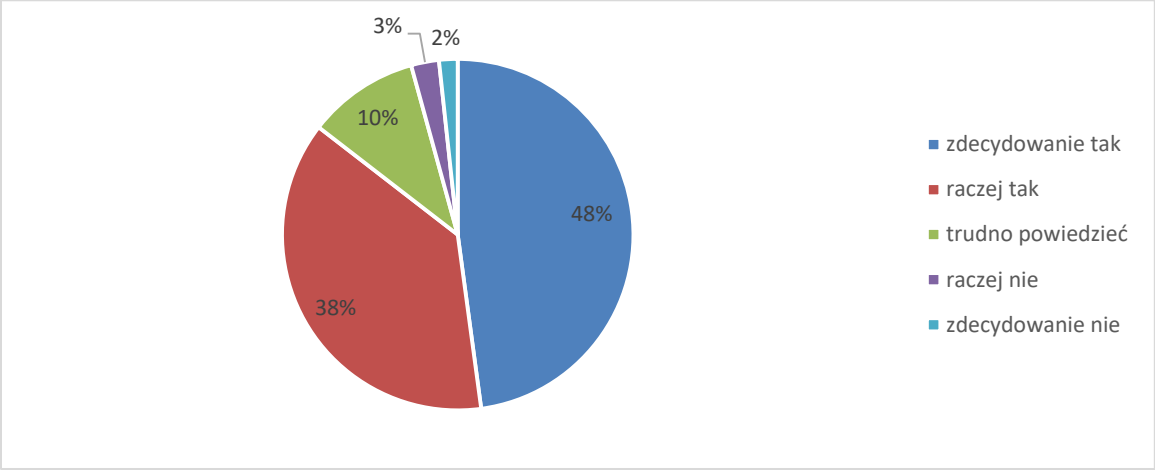

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 153. Czy utożsamia się Pan/i ze swoim Powiatem (poczucie tożsamości lokalnej)?

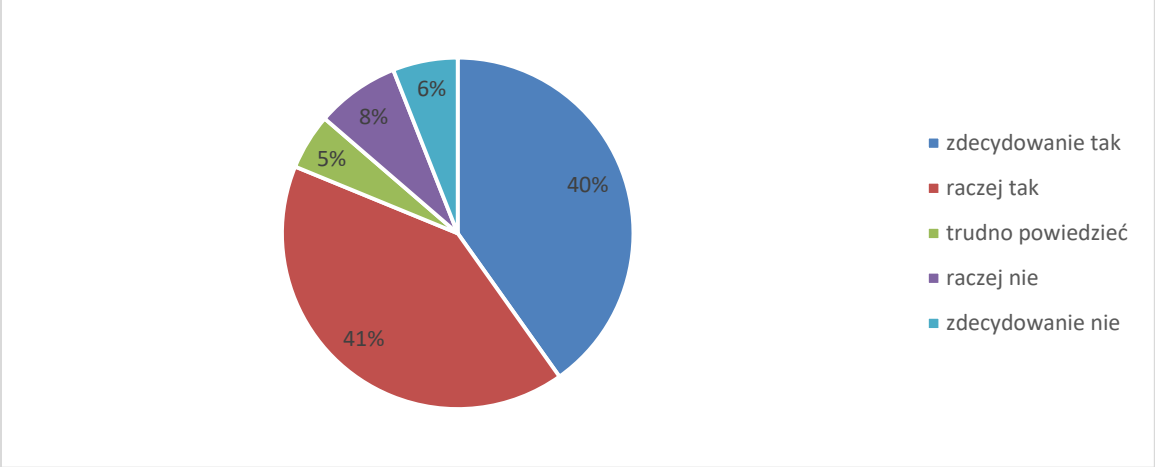

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 154. Czy uważa Pan/i, że Powiat rozwinął się w ostatnich latach (2014 – 2020)?

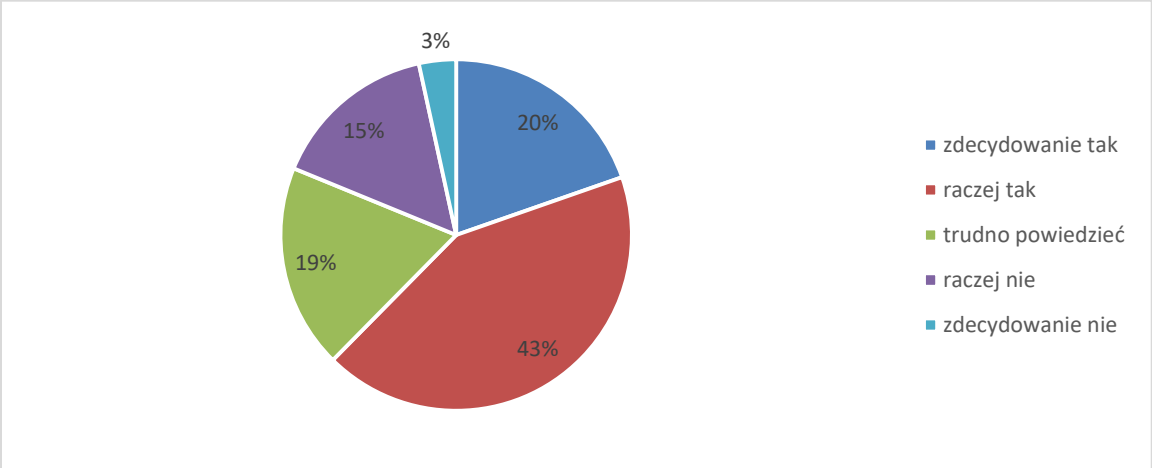

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 155. Czy uważa Pan/i, że ma wpływ na to, co dzieje się w Powiecie Otwockim?

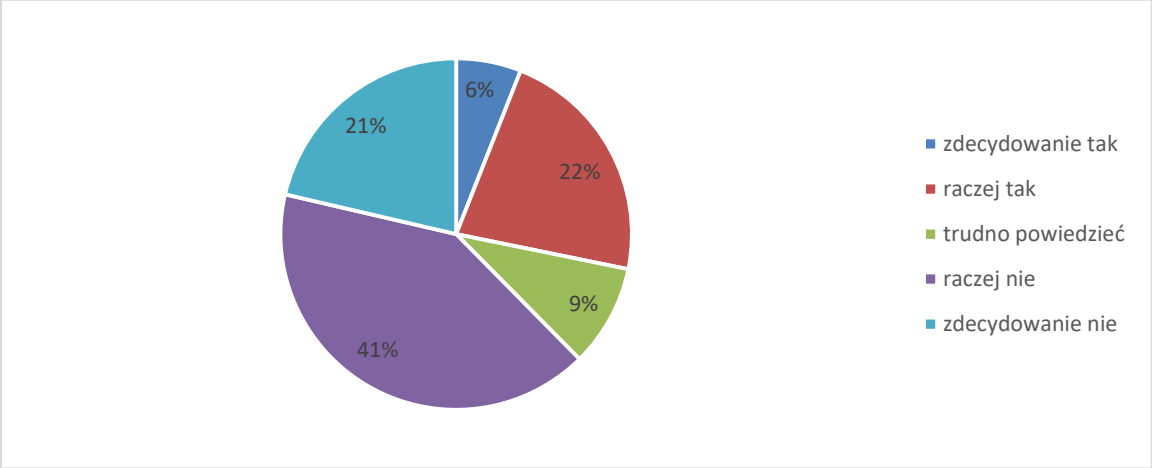

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 156. Czy jest Pan/i zadowolony/a z tego, że mieszka w Powiecie Otwockim?

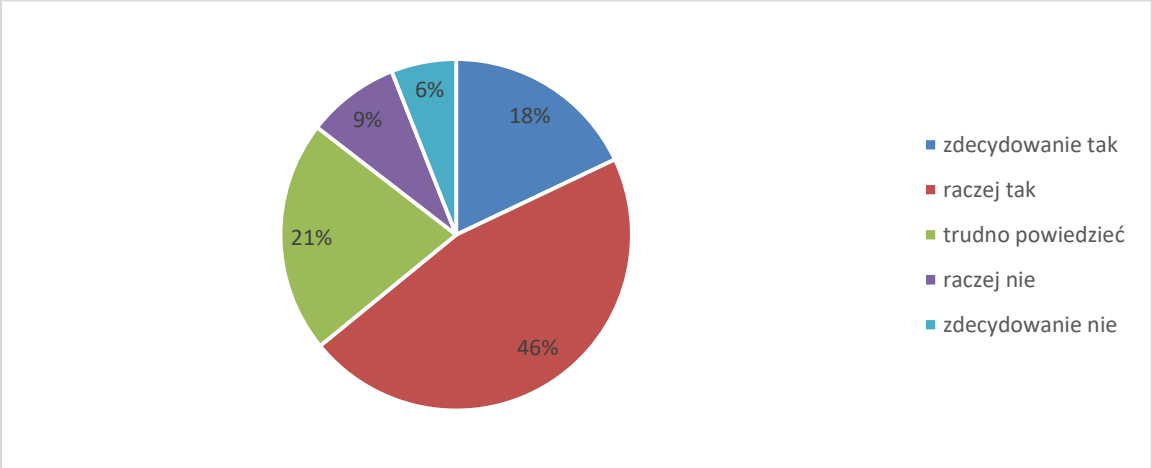

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 157. Czy planuje Pan/i w przyszłości przeprowadzkę do innego Powiatu?

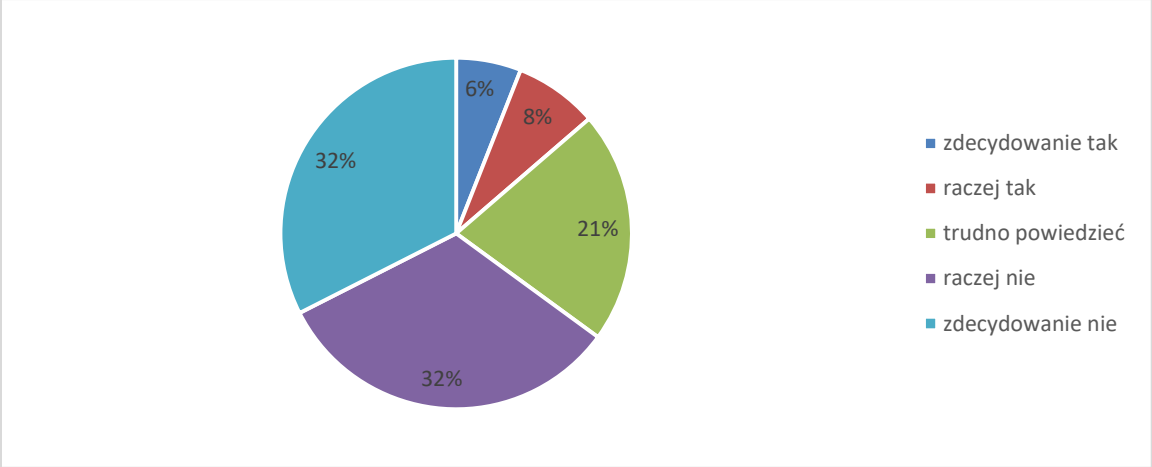

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 158. Czy poleciłby/łaby Pan/i komuś Powiat Otwocki jako miejsce do życia?

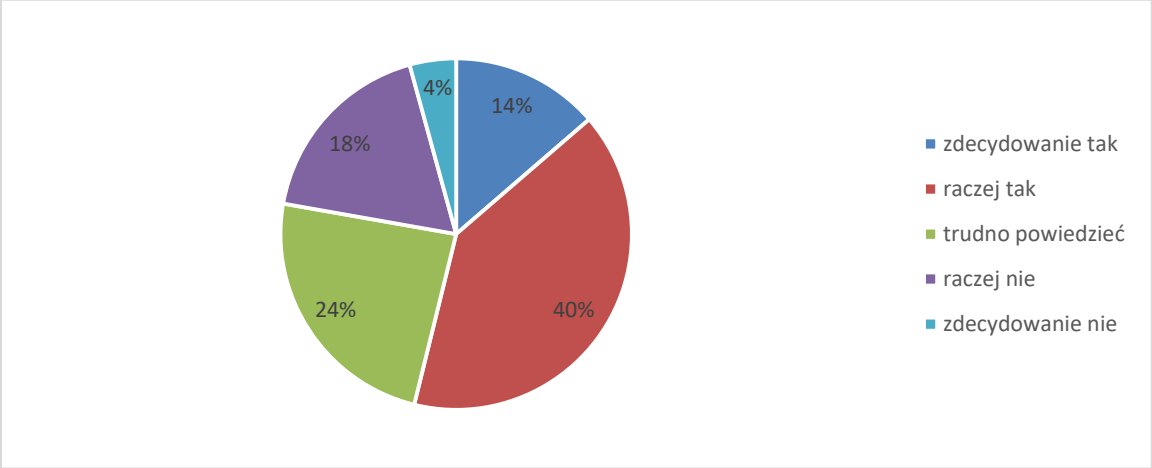

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 159. Czy Powiat Otwocki jest miejscem o znacznym potencjale rozwojowym?

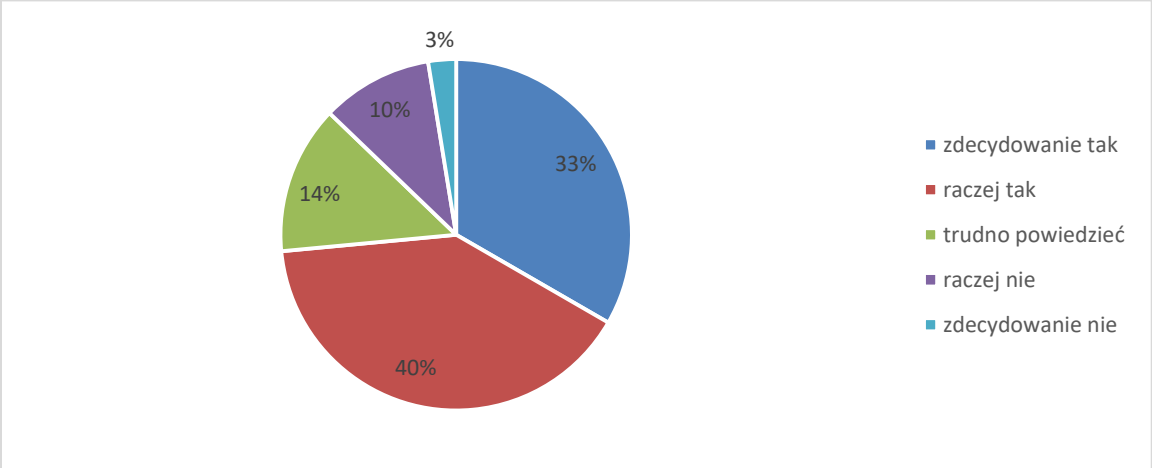

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 160. Czy jakość życia w Powiecie Otwockim poprawi się w najbliższych latach?

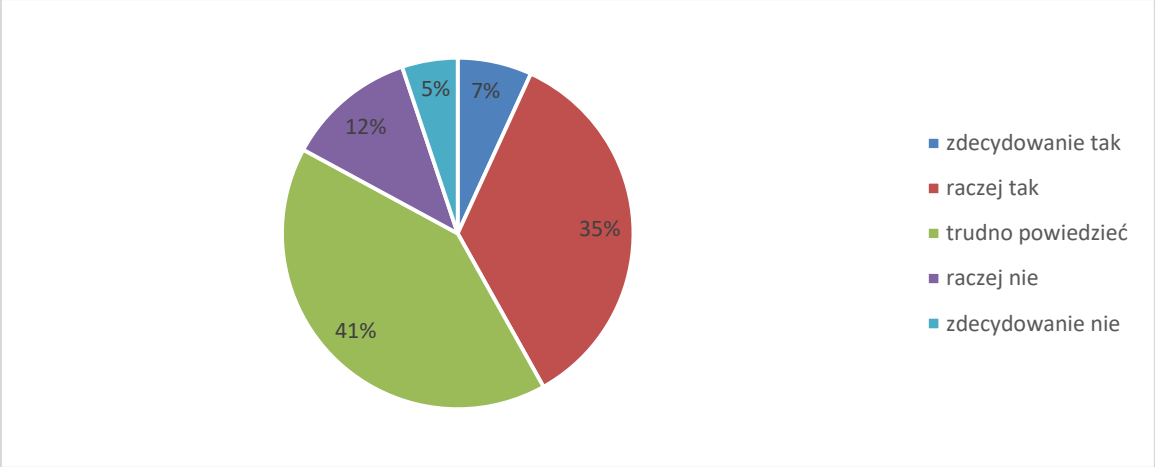

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 161. Które obszary rozwoju powiatu Pana/Pani zdaniem powinny być wspierane w pierwszej kolejności (proszę wybrać maksymalnie 5)?

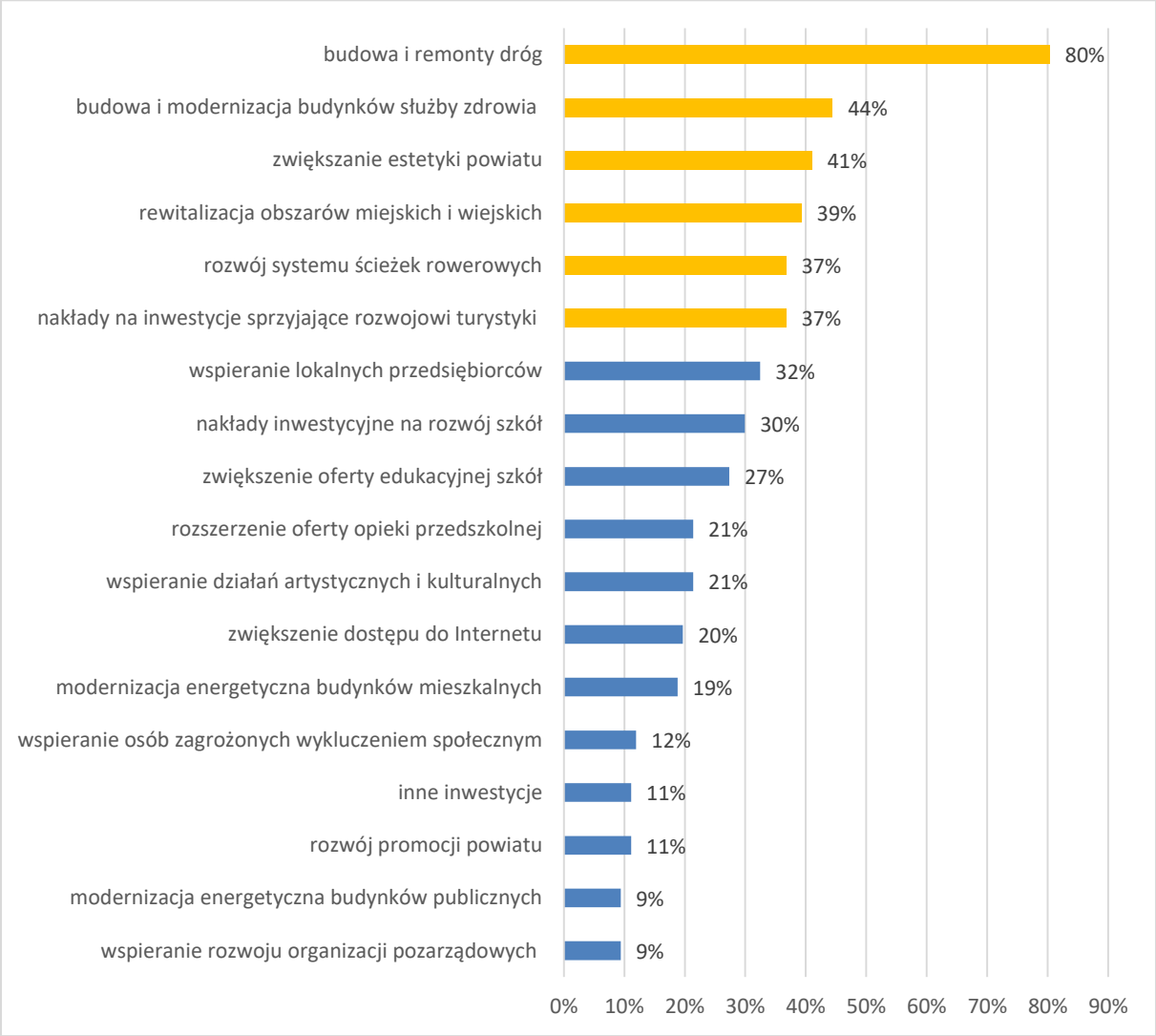

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

3.6. Charakterystyka respondentów

Większość respondentów stanowiły kobiety (68,4% do 31,6%). Odnośnie grup wiekowych najliczniej reprezentowane były grupy: 26-35 oraz 36-50. Zdecydowana większość (78,6%) biorących udział w badaniu miała wykształcenie wyższe, w dalszej kolejności średnie (17,9%). Analizując aktywność zawodową badanych można stwierdzić, że byli to przeważnie pracownicy etatowi (82,9%) oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą (12,8%).

Wykres 162. Płeć respondentów

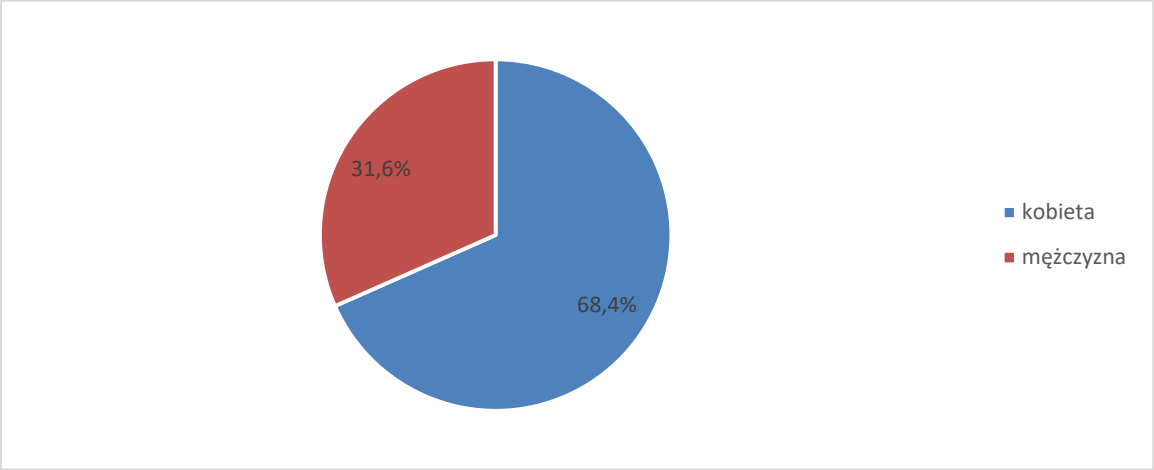

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 163. Wiek respondentów

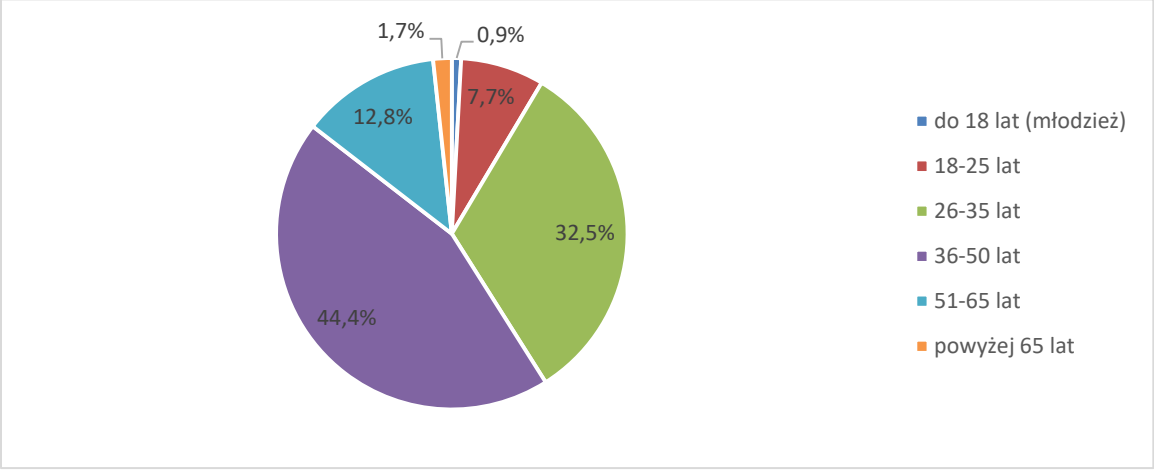

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 164. Wykształcenie respondentów

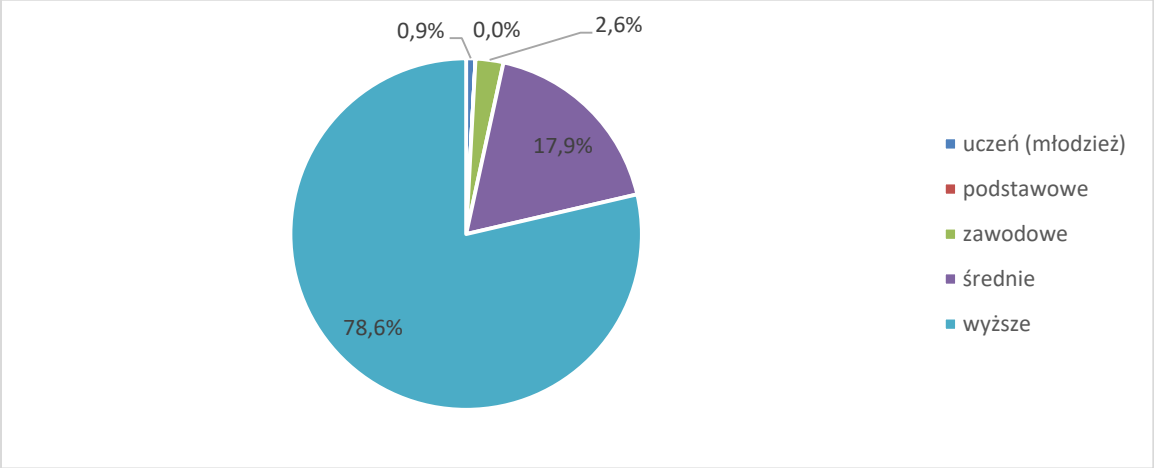

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 165. Jaka jest Pana/i aktywność zawodowa?

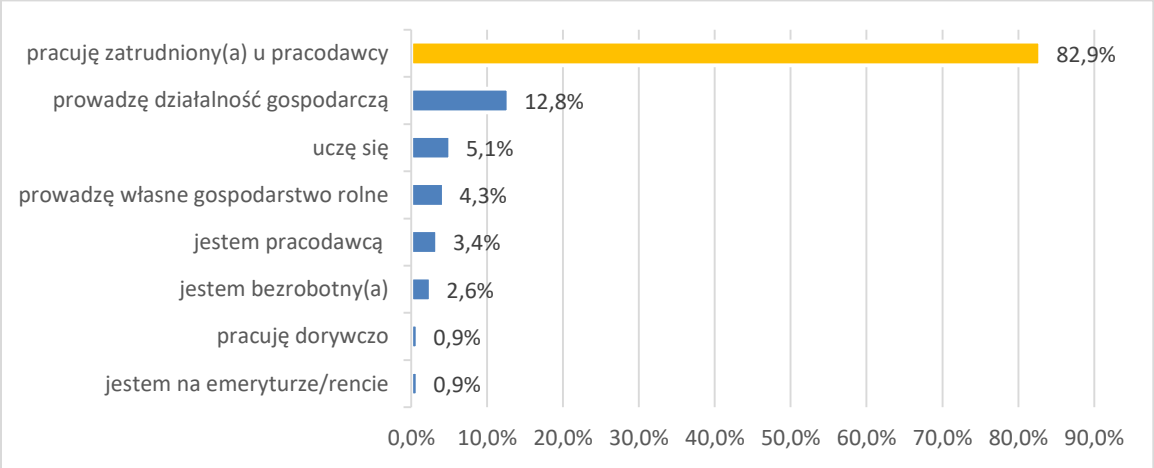

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

4. Analiza SWOT

Można przyjąć, że analiza SWOT jest jedną z najbardziej rozpoznawalnych metod implementowanych w obszarze zarządzania strategicznego służących do analizy wewnętrznej sytuacji organizacji (przedsiębiorstwa, gminy, powiatu, organizacji pozarządowej itd.) oraz jej otoczenia w celu optymalizacji strategii zarządzania lub tworzenia efektywnego planu strategicznego. Sama nazwa SWOT to akronim angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia).

Analiza SWOT ma charakter ekspercki, opiera się na wiedzy i doświadczeniu osób opracowujących analizę. Metodę można stosować dla całej organizacji lub poszczególnych sfer jej funkcjonowania, np. logistyki, promocji, marketingu, finansów, produkcji. Może być również stosowana uzupełniająco z innymi metodami, np. analizą PESTEL, analizą scenariuszy, analizą drzew problemów, analizą pięciu sił Portera, itp.

Poszczególne etapy metody obejmować mogą: określenie celu i przedmiotu analizy, wyjaśnienie wszystkim zainteresowanym stronom zasadności podejmowanych działań; nakreślenie procedury analizy osobom ją współtworzącym; opracowanie indywidualnych list wszystkich czynników obejmujących słabe strony, mocne strony, szanse i zagrożenia; scalenie list indywidualnych, wykreślenie mniej istotnych czynników, opracowanie wspólnej macierzy SWOT; dyskusja panelowa nad otrzymanymi wynikami, przedstawienie zdywersyfikowanych punktów widzenia; formułowanie planów na przyszłość, celów strategicznych do realizacji.

Tabela 1. Analiza SWOT Powiatu Otwockiego

Czynniki wewnętrzne	
Mocne strony	**Słabe strony**
• dobra lokalizacja, bliskość Warszawy (5) • Szybka Kolej Miejska (4) • dobre zaplecze medyczne (4) • stabilna liczba mieszkańców (3) • położenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego (3) • unikatowy styl architektury świdermajer (3) • rzeka Świder, szlaki kajakowe (3) • lokalne produkty turystyczne (4) • tradycje kultury, w tym stroje kołbielskie (3)	• słaba jakość lokalnych dróg (5) • słaba jakość powietrza w okresie jesienno-zimowym (4) • słaba jakość i dostępność chodników (3) • słaba komunikacja lokalna (3) • brak wystarczającej infrastruktury noclegowej, w tym również pól namiotowych i kempingowych (3) • źle oceniany ład przestrzenny (3) • braki w gminnych planach zagospodarowania przestrzennego (2)

• zabytki, w tym Pałac Bielińskich w Otwocku Wielkim (3) • cykliczne wydarzenia kulturalne (2) • Krajowe Święto Pomidora w Janowie (2) • unikatowe ścieżki edukacyjne (3) • hotele z infrastrukturą sportową (3) • przedsiębiorstwa produkujące żywność wysokiej jakości (3) • prom Karczew-Gassy (2) • bliskość Wisły, spływy kajakowe i pontonowe (3) • potencjał wód geotermalnych (2) • Jezioro Rokola (3) • lasy sosnowe (3) • Narodowe Centrum Badań Jądrowych w Świerku (3) • Instytut Wysokich Ciśnień w Celestynowie (3) • funkcjonowanie Kół Gospodyń Wiejskich (2) • dobry poziom edukacji szkolnej (4) • obecność placówek szkolnictwa wyższego (3) • drużyny sportowe (3) • kapitał społeczny wysokiej jakości (4)	• brak miejsc parkingowych (2) • słaba jakość Internetu w powiecie (3) • dzikie wysypiska w lasach (2) • zły stan części zabytków, w tym drewnianych (2) • centrum Otwocka wymagające rewitalizacji (2) • zły stan mieszkań komunalnych (2) • braki w zakresie miejscowego kapitału inwestycyjnego (2) • nierównomierny rozwój przestrzenny na terenie powiatu (3) • w niektórych częściach powiatu słaba komunikacja z Warszawą (3) • niewykorzystany potencjał rozwoju ścieżek rowerowych (3) • brak placów zabaw dla dzieci (2) • brak rozwoju agroturystyki (3) • niedoinwestowana baza turystyczna, w tym hotelowa i gastronomiczna (4) • brak spójnego systemu informacji turystycznej (4)
Czynniki zewnętrzne	
Szanse	**Zagrożenia**
• możliwość pozyskiwania funduszy europejskich w okresie programowania 2021-2027 (5) • możliwości współdziałania kilku samorządów celem wspólnej promocji całego regionu (3) • planowane remonty dróg, ścieżek rowerowych, budowa pływalni (4) • dostępność połączeń kolejowych (3) • centrum handlowe Góraszka w Gminie Wiązowna (3) • funkcja Otwocka jako miejsca sanatoryjnego, letniskowego dla Warszawy (4) • współpraca z dzielnicami Warszawy, np. Wawrem (3) • relatywnie stabilna sytuacja demograficzna w regionie (3) • aktywność organizacji pozarządowych (4) • rozwój turystyki aktywnej, biznesowej, weekendowej, rodzinnej (4) • rozwój projektów senioralnych (4) • postępująca modernizacja obszarów wiejskich (3) • moda na aktywny wypoczynek i zdrowy styl życia (3) • zapotrzebowanie na produkty i usługi ekologiczne (3) • rozwój turystyki medycznej (4)	• pandemie (4) • kryzysy gospodarcze (3) • wysoka inflacja (4) • nierównomierny rozwój samorządów województwa mazowieckiego (3) • brak wystarczającej współpracy pomiędzy władzami lokalnymi oraz regionalnym (3) • brak zaangażowania społecznego w lokalne sprawy (2) • brak wystarczających środków na promocję i rozwój kultury (2) • starzejące się społeczeństwo (2) • spadający przyrost naturalny (2) • niestabilne przepisy prawa (3) • niewystarczające środki finansowe na inwestycje drogowe (4) • niewydolny system opieki nad osobami starszymi (4) • konkurencja ze strony innych jednostek samorządu terytorialnego w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych (3) • zadłużenie samorządów (4) • odpływ mieszkańców powiatu do Warszawy (3) • zbyt duże uzależnienie rozwoju powiatu od Warszawy (3)

Źródło: opracowanie na podstawie materiałów dostarczonych przez Starostwo Powiatowe w Otwocku

Selekcji oraz ewaluacji silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dokonano z uwzględnieniem potrzeby zrównoważonego rozwoju powiatu otwockiego. Poszczególnym czynnikom przyporządkowano ocenę oddziaływania w skali od 1 do 5, przy czym 5 oznacza najsilniejszy wpływ, 1 – najmniej istotny. Następnie dokonano zsumowania poszczególnych ocen czynników uwzględnionych w analizie. Na podstawie otrzymanego wyniku dokonano wyboru strategii postępowania w odniesieniu do kierunku rozwoju powiatu. Wyniki wskazują na zasadność obrania strategii MAXI-MAXI, czyli wykorzystywania okazji, szans rozwojowych przy użyciu własnych mocnych stron.

Tabela 2. Uproszczona tablica analizy SWOT dotycząca określonej strategii postępowania Powiatu Otwockiego

	Mocne strony (83 pkt)	**Słabe strony (60 pkt)**
Szanse (53 pkt)	MAXI-MAXI Strategia ekspansywna, wykorzystać okazje przy pomocy atutów	MINI-MAXI Strategia konkurencyjna, przezwyciężyć słabości by wykorzystać okazje
Zagrożenia (49 pkt)	MAXI-MINI Strategia konserwatywna, wykorzystać mocne strony do pokonania zagrożeń	MINI-MINI Strategia redukcji, zaprzestania inwestycji oraz likwidacji

Źródło: opracowanie własne

5. Misja i wizja powiatu otwockiego

W odniesieniu do definiowania wizji, możemy ją postrzegać jako wizualizację przyszłości, którą chcemy wykreować. W związku z tym jest to podstawowe dążenie, które powinno być wspólne dla wszystkich, którzy chcą osiągnąć oczekiwany stan rzeczywistości. Wizja pełni również funkcje aktywizujące wobec lokalnych środowisk do podejmowania inicjatyw w kierunku rozwoju powiatu. W nawiązaniu do **wizji Powiatu Otwockiego** wyróżnić możemy następujące oczekiwania dotyczące przyszłości:

- rozwój powiatu otwockiego przy jak najszerszym wykorzystaniu potencjału sektora turystycznego z korzyścią dla turystów, lokalnych przedsiębiorców, rolników oraz pozostałych mieszkańców,
- rozwój transportu publicznego na terenie powiatu, lepsza komunikacja z Warszawą oraz pomiędzy poszczególnymi gminami,
- rozpoznawalność powiatu w regionie mazowieckim powodowana wysoką jakością świadczenia usług publicznych dopasowanych do potrzeb wszystkich interesariuszy, użytkowników lokalnej przestrzeni,
- rozwój infrastruktury społecznej i technicznej, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury drogowej,
- przy założeniu konsekwentnego działania wszystkich gmin powiatu rozwiązanie problemu złej jakości powietrza w sezonie jesienno-zimowym,
- wykorzystanie wszystkich potencjałów rozwojowych powiatu otwockiego, przy uwzględnieniu tradycji historycznych, wyjątkowych walorów przyrodniczych oraz bogactwa sektora kultury.

Misja samorządu to zestaw trwałych dążeń, celów, kierunków działania, na które zorientowane są lub być powinny aktywności podejmowane przez władze lokalne przy wsparciu pozostałych środowisk współtworzących lokalną rzeczywistość.

Misja Powiatu Otwockiego to dostarczanie usług publicznych wysokiej jakości, podnoszenie standardu życia mieszkańców przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju w sferach społecznej, ekonomicznej, przyrodniczej, przestrzennej oraz instytucjonalnej.

6. Cel horyzontalny, cele strategiczne i operacyjne, zadania

Na bazie przeprowadzonego procesu konsultacji społecznych, warsztatów strategicznych oraz diagnozy, badań ankietowych, porównania z innymi mazowieckimi powiatami określone zostały kluczowe cele strategiczne Powiatu Otwockiego:

- Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego oraz pomocy społecznej,
- Cel strategiczny 2. Rozwój turystyki, w tym biznesowej i weekendowej,
- Cel strategiczny 3. Poprawa jakości administracji publicznej,
- Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,
- Cel strategiczny 5. Kompleksowa promocja powiatu.

Celem horyzontalnym jest zrównoważony rozwój Powiatu Otwockiego, ze szczególnym uwzględnieniem jakości administracji publicznej oraz turystyki.

Tabela 3. Struktura celów strategii rozwoju Powiatu Otwockiego

CEL HORYZONTALNY **Zrównoważony rozwój Powiatu Otwockiego, ze szczególnym uwzględnieniem jakości administracji publicznej oraz turystyki**	
Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego oraz pomocy społecznej	
Cel operacyjny 1.1.	Wzmocnienie kapitału ludzkiego
Zadanie 1	Szkolenia w obszarze aktywizacji zawodowej dla mieszkańców
Zadanie 2	Propagowanie edukacji ekologicznej
Zadanie 3	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
Zadanie 4	Program promocji zdrowia, edukacja prozdrowotna wśród mieszkańców
Zadanie 5	Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi
Zadanie 6	Badania zapotrzebowania na rynku pracy
Zadanie 7	Rozwój sektora kultury
Zadanie 8	Poprawa jakości opieki zdrowotnej
Zadanie 9	Organizacja szkoleń podnoszących kompetencje rolników
Zadanie 10	Organizacja szkoleń dla przedsiębiorców
Cel operacyjny 1.2.	Poprawa pomocy społecznej
Zadanie 1	Efektywna polityka senioralna
Zadanie 2	Rozwój Domów Pomocy Społecznej
Zadanie 3	Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych
Zadanie 4	Wdrażanie terapii psychologicznych dla dzieci oraz dorosłych
Zadanie 5	Rozwój klastra opieki senioralnej
Cel strategiczny 2. Rozwój turystyki, w tym biznesowej i weekendowej	
Cel operacyjny 2.1.	Rozwój turystyki biznesowej
Zadanie 1	Efektywne Powiatowe Centrum Informacji Turystycznej
Zadanie 2	Kompleksowy przewodnik turystyczny dla całego powiatu
Zadanie 3	Projekt „plaży powiatowej”
Zadanie 4	Wsparcie powstania nowych obiektów hotelowych
Zadanie 5	Wsparcie rozwoju sal konferencyjnych
Zadanie 6	Inicjatywa powiatowego inkubatora przedsiębiorczości

Cel operacyjny 2.2.	Rozwój turystyki weekendowej, aktywnej, senioralnej, medycznej
Zadanie 1	Budowa, rozwój ścieżek rowerowych
Zadanie 2	Atrakcje dla osób odwiedzających seniorów mieszkających w powiecie
Zadanie 3	Rozwój szlaków turystycznych
Zadanie 4	Rozwój szlaków kajakowych, przystanie kajakowe
Zadanie 5	Rozwój turystyki medycznej
Zadanie 6	Nowe pola namiotowe oraz kempingowe
Zadanie 7	Stworzenie skansenu powiatu otwockiego
Cel strategiczny 3. Poprawa jakości administracji publicznej	
Cel operacyjny 3.1.	Wsparcie infrastrukturalne, techniczne
Zadanie 1	Nowa siedziba Starostwa Powiatowego
Zadanie 2	Digitalizacja pracy urzędu (e-urząd)
Zadanie 3	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
Cel operacyjny 3.2.	Inwestycje w obszary wiedzy i umiejętności
Zadanie 1	Szkolenia dla pracowników samorządowych
Zadanie 2	Poprawa jakości obsługi mieszkańców
Zadanie 3	Udział pracowników samorządowych w branżowych konferencjach
Zadanie 4	Szersza integracja gmin powiatu
Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej	
Cel operacyjny 4.1.	Wsparcie infrastruktury społecznej
Zadanie 1	Nowe Domy Pomocy Społecznej, Modernizacja DPS Wrzos
Zadanie 2	Rowery miejskie na terenie całego powiatu
Zadanie 3	Rozwój bazy sportowej
Zadanie 4	Rozwój i modernizacja zaplecza usług zdrowotnych
Zadanie 5	Tworzenie miejsc integracji społecznej
Cel operacyjny 4.2.	Wsparcie infrastruktury technicznej
Zadanie 1	Rozwój transportu publicznego na terenie powiatu
Zadanie 2	Rozwój elektromobilności, w tym stacje ładowania pojazdów
Zadanie 3	Budowa i remonty dróg
Zadanie 4	Zwiększenie liczby miejsc parkingowych
Zadanie 5	Szybki Internet w całym powiecie
Zadanie 6	Szersze wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii (OZE)
Zadanie 7	Zagospodarowanie brzegów rzek
Zadanie 8	W ramach związku komunalnego do spraw komunikacji powiatowej wsparcie dla budowy dworców autobusowych
Cel strategiczny 5. Kompleksowa promocja powiatu	
Cel operacyjny 5.1.	Promocja unikatowych walorów powiatu, w tym kulturowych
Zadanie 1	Filmy promujące Powiat Otwocki
Zadanie 2	Szersze wykorzystanie mediów społecznościowych
Zadanie 3	Promocja produktów lokalnych
Zadanie 4	Realizacja kampanii na bilbordach
Zadanie 5	Zwiększanie budżetu na działania promocyjne w ramach posiadanych zasobów
Zadanie 6	Aplikacje Starostwa Powiatowego w Otwocku na smartfony
Zadanie 7	Eksponowanie oferty powiatowych przedsiębiorstw
Cel operacyjny 5.2.	Wzmacnianie marki powiatu
Zadanie 1	Promocja Mikroregionu Urzecze
Zadanie 2	Wsparcie rozwoju parków kulturowych
Zadanie 3	Wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu
Zadanie 4	Opracowanie wzoru znaku drogowego na bazie „Świdermajer" oraz rozmieszczenie znaków drogowych do atrakcji turystycznych i zabytków powiatu

Źródło: opracowanie na podstawie materiałów dostarczonych przez Starostwo Powiatowe w Otwocku

7. Zbieżność założeń dokumentu z kluczowymi opracowaniami strategicznymi

Na bazie analizy zaprezentowanego poniżej zestawienia tabelarycznego można przyjąć, że strategia rozwoju Powiatu Otwockiego jest zbieżna z najważniejszymi dokumentami strategicznymi poddanymi porównaniom na poziomie celów strategicznych lub, gdy nie było to możliwe wprost, na poziomie najbardziej zbliżonym merytorycznie. Wykazana zbieżność w sposób bezpośredni usprawni proces pozyskiwania funduszy zewnętrznych przez Starostwo Powiatowe w Otwocku, ze szczególnym uwzględnieniem funduszy europejskich w horyzoncie czasowym do roku 2027.

W ramach prowadzonych prac badawczych przeanalizowano następujące dokumenty strategiczne szczebla międzynarodowego, krajowego i regionalnego:

- Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności),
- Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego.

Tabela 4. Zbieżność założeń strategii zrównoważonego rozwoju powiatu z kluczowymi opracowaniami

Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego oraz pomocy społecznej	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• CP1. Bardziej inteligentna Europa przez innowacje, cyfryzację, transformację gospodarczą oraz wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw • CP4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym wdrażająca europejski filar praw socjalnych i inwestująca w wysokiej jakości zatrudnienie, edukację, umiejętności, integrację społeczną i równy dostęp do opieki zdrowotnej • CP5. Europa bliżej obywateli przez wspieranie oddolnych strategii rozwoju i zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w całej UE
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

	• Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Spójność społeczna: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne • Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	• 6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich • 15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych • 17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców • 18. Rozwój priorytetowych dla województwa dziedzin nauki • 19. Włączenie i integracja społeczna
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	• Stan i kierunki zagospodarowania przestrzennego: Dostępność do usług (obszary problemowe); Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego; Turystyka
Opracowanie strategiczne	**Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety**
Cel strategiczny 2. Rozwój turystyki, w tym biznesowej i weekendowej	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• CP1. Bardziej inteligentna Europa przez innowacje, cyfryzację, transformację gospodarczą oraz wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw CP5. Europa bliżej obywateli przez wspieranie oddolnych strategii rozwoju i zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w całej UE
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Reindustrializacja: Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji • Obszar: Rozwój innowacyjnych firm: Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych

	• Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa: Przemiany strukturalne sektora; Nowe formy działania i współpracy; Nowoczesne instrumenty wsparcia • Obszar: Spójność społeczna: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy • Obszar: Kapitał dla rozwoju: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym
Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	• 1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości • 2. Rozwój zintegrowanego systemu sprzyjającego generowaniu i absorpcji innowacji • 4. Rozwój wyspecjalizowanej gospodarki • 5. Rozwój miast jako centrów aktywności gospodarczej • 6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich • 15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	• Stan i kierunki zagospodarowania przestrzennego: Turystyka; Struktury funkcjonalno-przestrzenne; Struktura użytkowania terenu
Opracowanie strategiczne	**Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety**
Cel strategiczny 3. Poprawa jakości administracji publicznej	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• CP 4. Bardziej Społeczna Europa, budowa gospodarki opartej na wiedzy o silnym wymiarze społecznym (rozwój przedsiębiorczości, rynku pracy, edukacji, systemu ochrony zdrowia, kultury i turystyki), • CP 5. Europa Bliżej Obywateli, wzmacnianie współpracy na poziomie lokalnym i regionalnym ukierunkowanej na rozwiązywanie problemów społeczno-gospodarczych, • CP 6. Sprawiedliwa Transformacja (FST), łagodzenie społecznych, gospodarczych i społecznych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu • Cel 17: Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców;

	Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: E-państwo: Cyfrowe państwo usługowe • Obszar: Finanse publiczne: Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne • Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE: Wykorzystanie środków z budżetu UE w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych • 3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej
Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	• 2. Rozwój zintegrowanego systemu sprzyjającego generowaniu i absorpcji innowacji • 3. Cyfryzacja gospodarki • 5. Rozwój miast jako centrów aktywności gospodarczej • 15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	• Stan i kierunki zagospodarowania przestrzennego: Dostępność do usług (obszary problemowe)
Opracowanie strategiczne	**Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety**
Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• CP 4. Bardziej Społeczna Europa, budowa gospodarki opartej na wiedzy o silnym wymiarze społecznym (rozwój przedsiębiorczości, rynku pracy, edukacji, systemu ochrony zdrowia, kultury i turystyki) • CP 5. Europa Bliżej Obywateli, wzmacnianie współpracy na poziomie lokalnym i regionalnym ukierunkowanej na rozwiązywanie problemów społeczno-gospodarczych • CP 6. Sprawiedliwa Transformacja (FST), łagodzenie społecznych, gospodarczych i społecznych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach

	skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Spójność społeczna: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne • Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	• 7. Zwiększenie dostępności transportowej i spójności przestrzennej regionu oraz udziału środków transportu przyjaznych dla środowiska, mieszkańców i przestrzeni • 8. Rozwój uporządkowanej sieci osadniczej, sprzyjającej wykorzystaniu transportu zbiorowego i ruchowi niezmotoryzowanemu • 9. Udrożnienie systemu tranzytowego i ograniczenie ruchu tranzytowego na pozostałych trasach • 10. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska • 11. Proekologiczna transformacja energetyki • 14. Podnoszenie efektywności energetycznej
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	• Stan i kierunki zagospodarowania przestrzennego: Podstawowe elementy sieci osadniczej; Obszary funkcjonalne – granice i zasady zagospodarowania; Struktury funkcjonalno-przestrzenne; Struktura użytkowania terenu; Strategiczne obszary produkcji rolniczej; Infrastruktura energetyczna; Infrastruktura wodno-kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków; Gospodarka odpadami; Ochrona środowiska i zasobów przyrody
Opracowanie strategiczne	**Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety**
Cel strategiczny 5. Kompleksowa promocja powiatu	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• CP1. Bardziej inteligentna Europa przez innowacje, cyfryzację, transformację gospodarczą oraz wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw • CP5. Europa bliżej obywateli przez wspieranie oddolnych strategii rozwoju i zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w całej UE
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 3: Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa: Przemiany strukturalne sektora; Nowe formy działania i współpracy; Nowoczesne instrumenty wsparcia • Obszar: Kapitał dla rozwoju: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym
Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	• 1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości • 5. Rozwój miast jako centrów aktywności gospodarczej • 6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich • 15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	• Stan i kierunki zagospodarowania przestrzennego: Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego; Turystyka

Źródło: opracowanie własne

8. Proces wdrażania, monitoringu i ewaluacji

Proces monitoringu związany jest z gromadzeniem i analizowania danych dotyczących stopnia realizacji wyznaczonych celów, przyporządkowanych im zadań. Mając wiedzę na temat wspomnianego procesu można wprowadzać aktualizację oraz modyfikację zaplanowanych działań. Monitoring pozwala elastycznie reagować na zmiany zachodzące w otoczeniu organizacji, samorządu. Przykładowe zestawienie wskaźników monitorujących, ewaluacyjnych przedstawiono w poniższej tabeli. Odnośnie ewaluacji, należy wziąć pod uwagę dynamikę zmian poszczególnych wartości na przestrzeni badanych lat.

Tabela 5. Zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych

Przykładowe wskaźniki	Wartość bazowa (2020 r.)	Jednostka/Biuro/Wydział wiodący*	Oczekiwany kierunek zmian 2030 r., źródło danych	Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego oraz pomocy społecznej	Cel strategiczny 2. Rozwój turystyki, w tym biznesowej i weekendowej	Cel strategiczny 3. Poprawa jakości administracji publicznej	Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej	Cel strategiczny 5. Kompleksowa promocja powiatu
Liczba osób objętych wsparciem pomocy społecznej (os.)	3608	PCPR	Spadek, GUS	■				
Liczba projektów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (szt.)	3	PCPR	Wzrost, Starostwo	■				
Ćwiczący w klubach sportowych (os.)	2883	BKiP	Wzrost, GUS	■				
Liczba projektów zrealizowanych przez Powiat Otwocki przy udziale NGO (szt.)	-	BKiP PCPR	Wzrost, Starostwo	■		■		
Biblioteki (liczba czytelników) (os.)	16175	Biblioteka Powiatowa	Wzrost, GUS	■				
Liczba osób uczestniczących w lokalnych imprezach (os.)	19433	BKiP	Wzrost, GUS		■			■
Liczba przestępstw ogółem	2298		Spadek, GUS	■		■		
Wskaźnik salda migracji	340		Wzrost, GUS	■				
Poziom tożsamości lokalnej (badania ankietowe w cyklach 3 letnich, %)	81	BKiP	Wzrost, Starostwo	■		■		■

Liczba mieszkańców powiatu (os.)	124283		Wzrost, GUS					
Liczba obiektów publicznych objętych termomodernizacją (ob.) na terenie powiatu otwockiego	-	WOŚ	Wzrost, Starostwo					
Liczba instalacji OZE (szt.) wykorzystywanych w obiektach publicznych na terenie powiatu otwockiego	-	WOŚ	Wzrost, Starostwo					
Stopień emisji dwutlenku węgla (t/r)	14046	WOŚ	Spadek, GUS					
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	96,5	WOŚ	Wzrost, GUS					
Powierzchnia gruntów leśnych (ha)	18576	WOŚ	Wzrost, GUS					
Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej (szt.)	-	WOŚ	Wzrost, Starostwo					
Liczba projektów z zakresu promocji dziedzictwa kulturowego (szt.)	-	BKiP	Wzrost, Starostwo					
Stopa bezrobocia (%)	4,8	PUP	Spadek, GUS					
Liczba bezrobotnych (os.)	2380	PUP	Spadek, GUS					
Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba zarejestrowanych firm na 10 tys. mieszkańców, REGON)	1365	PUP	Wzrost, GUS					
Liczba nowych miejsc pracy utworzonych dzięki PUP w Otwocku	95	PUP	Wzrost, Starostwo					
Liczba nowo powstałych przedsiębiorstw (szt.)	1037	PUP	Wzrost, GUS					
Liczba projektów we współpracy zagranicznej (szt.)	-	BKiP	Wzrost, Starostwo					
Liczba noclegów udzielonych turystom na 10 tys. mieszkańców	6466	BKiP	Wzrost, Starostwo					
Liczba miejsc noclegowych	1041	BKiP	Wzrost, GUS					
Liczba projektów promujących powiat (szt.)	-	BKiP	Wzrost, Starostwo					
Liczba gospodarstw agroturystycznych (ob.)	-	BKiP	Wzrost, Starostwo					
Liczba wejść na stronę internetową powiatu	-	BKiP	Wzrost, Starostwo					
Jakość powiatowej administracji lokalnej (badania ankietowe, %)	29		Wzrost, Starostwo					
Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków UE (mld PLN, 2019 r.)	4,98	WA	Wzrost, GUS					
Liczba projektów z zakresu e-administracji publicznej (szt.)	-	ORiS	Wzrost, Starostwo					

Liczba wydanych pozwoleń na budowę ogółem, 2021 r. (szt.)	2000	WAiB	Wzrost, Starostwo					
Liczba wydanych pozwoleń na budowę, nowe budynki, 2021 r. (szt.)	1532	WAiB	Wzrost, Starostwo					
Powierzchnia zrewitalizowanych terenów (ha)	-		Wzrost, Starostwo					
Liczba zrewitalizowanych obiektów (ob.)	-		Wzrost, Starostwo					
Długość przebudowanych, zmodernizowanych lub wyremontowanych dróg powiatowych (km)	-	ZDP	Wzrost, Starostwo					
Długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (km)	-	ZDP	Wzrost, Starostwo					
Liczba projektów edukacyjnych (szt.)	-	Oświata Powiatowa	Wzrost, Starostwo					
Liczba szkoleń kompetencyjnych dla kadry nauczycielskiej (szt.)	-	Oświata Powiatowa	Wzrost, Starostwo					
Liczba funkcjonujących linii autobusowych na terenie powiatu otwockiego	10	WKiT	Wzrost, Starostwo					

Źródło: opracowanie własne (Starostwo – Starostwo Powiatowe w Otwocku, GUS – Główny Urząd Statystyczny)

*brak wskazania Biura wiodącego oznacza, iż każda komórka organizacyjna Starostwa Powiatowego w Otwocku lub powiatowe jednostki organizacyjne pełnią rolę Biura wiodącego.

Zaproponowane wskaźniki odnoszą się do monitorowania więcej niż jednego celu strategicznego. Dopuszczalna jest modyfikacja listy wskaźników, podyktowana zmieniającą się sytuacją powiatu oraz jego otoczeniem. Dane do monitoringu pozyskiwane będą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Starostwa Powiatowego w Otwocku. W odniesieniu do poziomu tożsamości lokalnej sugerowane są badania ankietowe. Wskaźniki te można jednak potraktować jako fakultatywne.

Poszczególne zmiany wartości wskaźników można obliczać zgodnie z formułą [(wartość wskaźnika w bieżącym roku – wartość wskaźnika w roku poprzednim)/wartość wskaźnika w poprzednim roku]*100%. Proces ewaluacji ma charakter badania dynamiki zmian oraz ich kierunku. Raporty z ewaluacji strategii mogą być opracowywane najdalej w odstępach dwuletnich, jednak rekomendowane jest opracowywanie raportów z ewaluacji w cyklach rocznych począwszy od roku 2023. Osoby odpowiedzialne za proces monitoringu i ewaluacji strategii wskazuje Zarząd Powiatu Otwockiego. Ponadto szczegóły dotyczące wspomnianego

procesu zawarte zostaną w oddzielnym dokumencie wykonawczym, który przyjęty zostanie przez Zarząd Powiatu Otwockiego.

W ramach procesu wdrażania założeń strategii przestrzegane będą następujące zasady:

- zasada koordynacji, związana z łączeniem działań, mechanizmów i instrumentów polityki spójności UE, polityki regionalnej państwa, polityk sektorowych wdrażanych na poziomie województwa oraz polityk lokalnych,
- zasada subsydiarności, będąca jedną z kluczowych zasad polityki rozwoju, zakładająca, że planowanie i realizacja interwencji publicznej prowadzone są na odpowiednim, możliwie najniższym, poziomie zarządzania, gwarantującym jej najwyższą efektywność,
- zasada koncentracji, oznaczająca skupienie ograniczonych środków finansowych i zasobów organizacyjnych na interwencji w działania strategiczne w wybranych dziedzinach decydujących o konkurencyjności regionu, jak również na wyodrębnionych obszarach,
- zasada partnerstwa, rozumiana jako współdziałanie, współdecydowanie oraz współodpowiedzialność różnorodnych środowisk i instytucji zaangażowanych w proces rozwoju regionalnego i lokalnego, traktowanych jako partnerzy w procesie formułowania celów rozwojowych, mechanizmów ich wdrażania i monitorowania efektów,
- zasada wieloszczeblowego zarządzania, uwzględniająca integrującą i koordynacyjną rolę samorządu województwa na poziomie regionalnym oraz znacznie większe włączenie władz samorządowych szczebla lokalnego w programowanie i działania rozwojowe.

Cele rozwojowe Polski, które w założeniach Umowy Partnerstwa wskazano do finansowania z funduszy unijnych 2021-2027 to:

- zwiększenie konkurencyjności gospodarki,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń,
- dobry stan środowiska naturalnego, zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju,
- przejście na gospodarkę niskoemisyjną,
- zrównoważenie systemu energetycznego,
- poprawa stabilności dostaw paliw i energii,

- dobry stan środowiska naturalnego, zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- zwiększanie efektywności funkcjonowania instytucji państwa,
- wzmocnienie połączeń komunikacyjnych, w tym transeuropejskich,
- poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów,
- zwiększenie dostępności transportowej kraju,
- poprawa jakości kapitału ludzkiego oraz zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju,
- ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego,
- zwiększanie efektywności funkcjonowania instytucji państwa,
- poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Przykładowe źródła finansowania projektów, zadań zapisanych w strategii wskazywane dla samorządów przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej:

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym regionalne, powiatowe oraz środki własne gminy,
- środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
- środki funduszy celowych, np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),
- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych.

9. Podsumowanie i rekomendacje

W ramach podsumowania można sformułować następujące wnioski i rekomendacje dotyczące procesu zrównoważonego rozwoju Powiatu Otwockiego:

- przyjmując założenie, że głównymi kierunkami rozwoju powiatu będzie podniesienie jakości świadczenia usług publicznych oraz rozwój turystyki, inwestycje w infrastrukturę turystyczną są niezbędne, ponadto rekomendowane są działania zmierzające do zwiększenia liczby turystów, w tym zagranicznych,
- na podstawie przeprowadzonych badań pierwotnych oraz wtórnych można stwierdzić, że jakość dróg lokalnych w powiecie budzi sporo zastrzeżeń, wymagane są szersze inwestycje celem poprawy sytuacji w najbliższych latach,
- Powiat Otwocki jest niewątpliwie jednostką samorządu terytorialnego o znacznym potencjale rozwojowym, który należy umiejętnie wykorzystać; na potencjał ten składają się m.in.: dziedzictwo kulturowe, uwarunkowania przyrodnicze i krajobrazowe, warunki do uprawiania zróżnicowanych form turystyki, zaplecze medyczne, bliskość Warszawy, stabilna liczba mieszkańców, kapitał społeczny wysokiej jakości,
- należy poszerzać współpracę z organizacjami samorządowymi na rzecz realizacji projektów ważnych dla mieszkańców powiatu,
- współtworzenie przez powiat Obszaru Metropolitalnego Warszawy (OMW) traktować jako akcelerator rozwojowy oraz okazję do dyfuzji strumieni czynników wpływających na rozwój społeczno-gospodarczy,
- kapitał ludzki oraz kapitał społeczny to silne strony powiatu, które należy umiejętnie wykorzystywać do tworzenia nowych rozwiązań,
- należy zadbać o równomierny rozwój w ujęciu terytorialnym, zapobiegać powstawaniu nierówności społecznych,
- duże znaczenie dla rozwoju powiatu będzie miało wykorzystanie funduszy europejskich w perspektywie do roku 2030, należy odpowiednio wcześniej podjąć kroki przygotowawcze do aplikowania o wspomniane środki oraz ich dystrybuowania i rozliczania,
- w powiecie rośnie zużycie wszystkich mediów, zasadna jest implementacja projektów ukierunkowanych na odnawialne źródła energii (OZE).

W okresie od początku 2021 r. do połowy 2022 r., tj., gdy prowadzone były kolejne etapy prac nad Strategią Rozwoju Powiatu Otwockiego nastąpiły na świecie wydarzenia, które miały istotny wpływ na opóźnienie całego procesu, a w przyszłości będą zapewne rzutowały na możliwości realizacji celów Strategii. Zaliczamy do nich przede wszystkim pandemię COVID-19, która spowodowała poważne problemy gospodarcze i ekonomiczne w kraju, a co za tym idzie pogorszenie kondycji ekonomicznej gospodarstw domowych. Drugim czynnikiem determinującym działalność wielu samorządów była agresja Rosji na Ukrainę i trwające tam w czasie prac nad finalizacją strategii działania wojenne, co spowodowało napływ kilku milionów uchodźców wojennych i pilną konieczność zapewnienia im warunków do życia, dostępu do ochrony zdrowia i edukacji.

Misja i cele Strategii nie ulegną modyfikacji, jednak należy zwrócić uwagę na powyższe czynniki i uwzględnić ich wpływ na stopień realizacji tych celów w pierwszym etapie ewaluacji.

10. Literatura pomocnicza

- Anholt S.: Competitive Identity. The New Branding Management for Nations, Cities and Regions. Palgrave Macmillan, New York, p. 75. 2007.
- Bartniczak B., Raszkowski A.: Sustainable Development in African Countries: An Indicator-Based Approach and Recommendations for the Future. Sustainability 2019; 11 (1): 22.
- Bartniczak B., Raszkowski A.: Sustainable development in Asian countries – indicator-based approach. Problemy Ekorozwoju. Problems of Sustainable Development 2019, 14(1), pp. 29-42.
- Bartniczak B., Raszkowski A.: Sustainable development in the Russian Federation – indicator-based approach. Problemy Ekorozwoju. Problems of Sustainable Development 2017, 12(2), pp. 133-142.
- Bartniczak B., Raszkowski A.: Sustainable forest management in Poland. Management of Environmental Quality: An International Journal, 2018, Vol. 29, No. 4, pp. 666-677.
- Clark G., Huxley J., Mountford D.:, Organizing local economic development. The role of development agencies and companies. OECD Publishing, Paris, p. 22. 2010.
- Fiedor B. (red.): Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych; C.H. Beck., Warszawa, Poland; 2002, ISBN 83-7110-868-0.
- Florida R.: Cities and the creative class. Routledge, New York, p. 7. 2005.
- Gelder S.: City Brand Partnership. In: City Branding. Theory and Cases, ed. K. Dinnie, Palgrave Macmillan, New York, p. 37-38. 2011.
- Govers R., Go F.: Place Branding. Global, Virtual and Psychical Identities, Constructed, Imagined and Experienced. Palgrave Macmillan, New York, p. 16-17. 2009.
- Hague C.: Planning and place identity. In: Place identity, participation and planning, eds. C. Hague, P. Jenkins, Routledge, New York, p. 4. 2005.
- Hall P.: Innovative Cities. In: Structural Change in Europe. Innovative Cities and Regions, eds. L. Hagbarth, Hagbarth Publications, Bollschweil, p. 33. 2000.
- Kotler P., Armstrong G., Saunders J., Wong V.: Principles of Marketing. Prentice Hall Europe, Upper Saddle River, p. 772. 1999.

- Kotler P., Asplund C., Rein I., Heider D.: Marketing Places Europe. Prentice Hall, London. 1999.
- Kotler P., Haider D., Rein I.: Marketing Places. Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations. The Free Press, New York, p. 18. 1993.
- Kotler P., Hamlin M., Rein I., Haider D.: Marketing Asian Places. John Wiley & Sons, Singapore, p. 183. 2002.
- Middleton A.: City Branding and Inward Investment. In: City Branding. Theory and Cases, ed. K. Dinnie, Palgrave Macmillan, New York, p. 20. 2011.
- Pawłowski A.: How many dimensions does sustainable development have? Sustainable Development, 2008, 16(2), pp. 81-90.
- Pike A., Rodriguez-Pose A., Tomaney J.: Local and Regional Development; Routledge: New York, USA; 2016, ISBN 978-1317664147.
- Proctor T.:, Public Sector Marketing. Pearson Education, Essex, p. 2. 2007.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: On the Road to Sustainability: Implementation of the 2030 Agenda Sustainable Development Goals (SDG) in Poland. Sustainability 2019, 11 (2), 366.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Sustainable Development in the Central and Eastern European Countries (CEECs): Challenges and Opportunities. Sustainability 2019, 11, 1180.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Towards Sustainable Regional Development: Economy, Society, Environment, Good Governance Based on the Example of Polish Regions. Transformations in Business & Economics 2018, Vol. 17, No 2 (44), pp. 225-245.
- Sobczak E., Bartniczak B., Raszkowski A.: Aging Society and the Selected Aspects of Environmental Threats: Evidence from Poland. Sustainability 2020, 12, 4648.
- Stimson R., Stough R., Roberts B.: Regional Economic Development. Analysis and Planning Strategy. Springer, Heidelberg, p. 88. 2006.

11. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności Powiatu Otwockiego 9
Wykres 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem 9
Wykres 3. Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż rok (%) 9
Wykres 4. Bezrobotni zarejestrowani 10
Wykres 5. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia 10
Wykres 6. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku 10
Wykres 7. Stopa bezrobocia rejestrowanego i stopa napływu bezrobotnych zarejestrowanych 11
Wykres 8. Liczba małżeństw i rozwodów 11
Wykres 9. Zameldowania i wymeldowania ogółem (osoby) 11
Wykres 10. Wskaźniki obciążenia demograficznego i współczynnik feminizacji (osoby) 12
Wykres 11. Współczynniki skolaryzacji (%) 12
Wykres 12. Szkoły ponadgimnazjalne z policealnymi 13
Wykres 13. Przyrost naturalny na 1000 ludności wg miejsca zamieszkania 13
Wykres 14. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (ogółem i grupy wiekowe) 13
Wykres 15. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w % 14
Wykres 16. Rodziny zastępcze 14
Wykres 17. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej, miejsca i mieszkańcy 14
Wykres 18. Najczęstsze przyczyny, na podstawie których przyznano rodzinom pomoc społeczną 15
Wykres 19. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych ogółem (PLN) 15
Wykres 20. Zaległości w opłatach za mieszkania w zasobach gminnych (PLN) 16
Wykres 21. Kadra medyczna, lekarze i lekarze dentyści 16
Wykres 22. Porady lekarskie ogółem 16
Wykres 23. Liczba przestępstw ogółem 17
Wykres 24. Wybrane wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w % 17
Wykres 25. Członkowie i ćwiczący w klubach sportowych 17
Wykres 26. Biblioteki publiczne, księgozbiór i wypożyczenia 18
Wykres 27. Biblioteki publiczne, czytelnictwo 18
Wykres 28. Liczba imprez organizowanych w powiecie ogółem 18
Wykres 29. Liczba uczestników imprez organizowanych w powiecie 19
Wykres 30. Zwiedzający muzeum 19
Wykres 31. Dochody i wydatki Powiatu Otwockiego ogółem (PLN) 21
Wykres 32. Dochody i wydatki na mieszkańca ogółem (PLN) 21
Wykres 33. Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków europejskich (PLN) 22
Wykres 34. Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków europejskich w podziale na programy operacyjne, wydatki ogółem (PLN) 22
Wykres 35. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane wg grup sekcji PKD 2007 22
Wykres 36. Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych . 23
Wykres 37. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców 23
Wykres 38. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (tys. PLN) 23
Wykres 39. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (tys. PLN) 24
Wykres 40. Produkcja sprzedana przemysłu na mieszkańca (PLN) 24
Wykres 41. Sklepy i targowiska (liczba obiektów) 24
Wykres 42. Miejsca noclegowe 25
Wykres 43. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych ogółem (%) 25
Wykres 44. Turyści zagraniczni w 2019 r. (wybrane kraje) 25
Wykres 45. Noclegi udzielone turystom krajowym i zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców 26
Wykres 46. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) 26
Wykres 47. Mediana cen za m2 lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych (rynek pierwotny i wtórny) (PLN) 26
Wykres 48. Średnia cena lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych (rynek pierwotny i wtórny) (PLN) 27
Wykres 49. Sieć cieplna (km) 30

Wykres 50. Kubatura budynków ogrzewanych centralnie ogółem (dam3) ... 30
Wykres 51. Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku (GJ) ... 30
Wykres 52. Budynki mieszkalne podłączone do wodociągów w % ... 31
Wykres 53. Budynki mieszkalne podłączone do kanalizacji w % ... 31
Wykres 54. Zużycie energii elektrycznej (MWh) ... 31
Wykres 55. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca (kWh) ... 32
Wykres 56. Korzystający z poszczególnych instalacji w % ogółu ludności powiatu ... 32
Wykres 57. Sieć gazowa w gospodarstwach domowych ... 32
Wykres 58. Sieć gazowa, zużycie gazu w MWh ... 33
Wykres 59. Sieć rozdzielcza na 100 km2 (km) ... 33
Wykres 60. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na mieszkańca (m3) ... 33
Wykres 61. Mieszkania wyposażone w poszczególne instalacje w % ogółu mieszkań ... 34
Wykres 62. Zasoby mieszkaniowe powiatu ogółem ... 34
Wykres 63. Zasoby mieszkaniowe, powierzchnia użytkowa mieszkań (m2) ... 34
Wykres 64. Zasoby mieszkaniowe, podstawowe wskaźniki ... 35
Wykres 65. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (m2) ... 35
Wykres 66. Mieszkania i nowe budynki mieszkalne ... 35
Wykres 67. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w powiecie ogółem (m2) ... 36
Wykres 68. Budynki niemieszkalne w powiecie ogółem, powierzchnia użytkowa (m2) ... 36
Wykres 69. Pozwolenia wydane na budowę ... 36
Wykres 70. Powierzchnia gruntów komunalnych w powiecie ogółem (ha) ... 37
Wykres 71. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, powierzchnia gmin ogółem objęta obowiązującymi planami (ha) ... 37
Wykres 72. Emisja zanieczyszczeń gazowych (t/r) ... 37
Wykres 73. Oczyszczalnie przemysłowe, przepustowość projektowa oczyszczalni w powiecie ogółem (m3/dobę) ... 38
Wykres 74. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności ... 38
Wykres 75. Przemysłowe i komunalne oczyszczalnie ścieków, przepustowość ogółem (m3/dobę) ... 38
Wykres 76. Obszary prawnie chronione (ha) ... 39
Wykres 77. Odpady komunalne zebrane podczas likwidacji dzikich wysypisk (t) ... 39
Wykres 78. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku (t) ... 39
Wykres 79. Tereny zieleni, nasadzenia i ubytki (szt.) ... 40
Wykres 80. Tereny zieleni, powierzchnia (ha) ... 40
Wykres 81. Powierzchnia gruntów leśnych (ha) ... 40
Wykres 82. Drogi powiatowe (km) ... 41
Wykres 83. Pojazdy w powiecie ... 41
Wykres 84. Ludność ... 47
Wykres 85. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ... 47
Wykres 86. Urodzenia żywe na 1000 ludności ... 48
Wykres 87. Zgony na 1000 ludności ... 48
Wykres 88. Przyrost naturalny na 1000 ludności ... 48
Wykres 89. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na pobyt stały na 1000 ludności ... 49
Wykres 90. Dochody ogółem budżetu powiatu na mieszkańca w złotych ... 49
Wykres 91. Wydatki ogółem budżetu powiatu na mieszkańca ogółem ... 49
Wykres 92. Turystyczne obiekty noclegowe (obiekty posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych) ... 50
Wykres 93. Liczba ludności na przychodnię ... 50
Wykres 94. Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności ... 50
Wykres 95. Odpady wytworzone w ciągu roku w tys. t (z wyłączeniem odpadów komunalnych) ... 51
Wykres 96. Lesistość w % ... 51
Wykres 97. Drogi publiczne o twardej nawierzchni (powiatowe i gminne) na 100 km2 w km ... 51
Wykres 98. Samochody osobowe zarejestrowane na 1000 ludności ... 52
Wykres 99. Pracujący na 1000 ludności (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie ... 52
Wykres 100. Stopa bezrobocia rejestrowanego w % ... 52
Wykres 101. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym ... 53

Wykres 102. Liczba ludności na aptekę ogólnodostępną 53
Wykres 103. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem 53
Wykres 104. Emisja dwutlenku węgla w tys. t 54
Wykres 105. Infrastruktura społeczna (w tym obiekty rekreacyjne, kulturalne, sportowe, szkoły) 57
Wykres 106. Poziom edukacji ponadpodstawowej 57
Wykres 107. Dostęp do wiedzy (szkolnictwo, szkolenia, kształcenie ustawiczne, biblioteki, Internet) 57
Wykres 108. Poziom pomocy społecznej 58
Wykres 109. Poziom aktywności mieszkańców na rzecz rozwoju powiatu 58
Wykres 110. Funkcjonowanie organizacji pozarządowych 58
Wykres 111. Poziom równouprawnienia 59
Wykres 112. Dostęp do opieki zdrowotnej 59
Wykres 113. Poziom profilaktyki zdrowotnej 59
Wykres 114. Ułatwienia dla osób niepełnosprawnych 60
Wykres 115. Możliwości spędzania czasu wolnego 60
Wykres 116. Dostępność kultury w powiecie 60
Wykres 117. Poczucie ogólnego zadowolenia z życia 61
Wykres 118. Poziom życzliwości społecznej 61
Wykres 119. Poziom tożsamości lokalnej 61
Wykres 120. Proces migracji zagranicznej mieszkańców 62
Wykres 121. Infrastruktura techniczna, w tym rozwój sieci internetowej 63
Wykres 122. Infrastruktura komunikacyjna, w tym drogi powiatowe 64
Wykres 123. Położenie powiatu, dostępność komunikacyjna 64
Wykres 124. Produkty, obiekty turystyczne 64
Wykres 125. Dostępność mieszkań 65
Wykres 126. Dostępność sklepów 65
Wykres 127. Natężenie ruchu drogowego 65
Wykres 128. Dostępność miejsc parkingowych 66
Wykres 129. Ład przestrzenny 66
Wykres 130. Walory i potencjał turystyczny 68
Wykres 131. Dochody mieszkańców 68
Wykres 132. Ceny nieruchomości 69
Wykres 133. Poziom posiadanych oszczędności 69
Wykres 134. Jakość rynku pracy 69
Wykres 135. Poziom bezrobocia 70
Wykres 136. Możliwość otwarcia i prowadzenia działalności gospodarczej 70
Wykres 137. Dostępność terenów inwestycyjnych 70
Wykres 138. Innowacyjność gospodarki 71
Wykres 139. Poczucie satysfakcji z osiągnięć zawodowych 71
Wykres 140. Poczucie bezpieczeństwa publicznego 71
Wykres 141. Czystość, porządek i estetyka 72
Wykres 142. Promocja powiatu 72
Wykres 143. Siła marki „Powiat Otwocki" (rozpoznawalność marki, wizerunek powiatu, pozytywne skojarzenia) 72
Wykres 144. Jakość zarządzania kryzysowego 73
Wykres 145. Jakość powiatowej administracji lokalnej 73
Wykres 146. Stan środowiska naturalnego ogółem 74
Wykres 147. Jakość powietrza 75
Wykres 148. Jakość wody 75
Wykres 149. Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii przez mieszkańców i samorząd 75
Wykres 150. Jakość produktów lokalnych (żywność i napoje) 76
Wykres 151. Uroki krajobrazu 76
Wykres 152. Czy w Pana/Pani opinii dalszy rozwój Powiatu Otwockiego przyczyni się do znaczącej poprawy komfortu życia jego mieszkańców? 78
Wykres 153. Czy utożsamia się Pan/i ze swoim Powiatem (poczucie tożsamości lokalnej)? 78
Wykres 154. Czy uważa Pan/i, że Powiat rozwinął się w ostatnich latach (2014 – 2020)? 78
Wykres 155. Czy uważa Pan/i, że ma wpływ na to, co dzieje się w Powiecie Otwockim? 79

Wykres 156. Czy jest Pan/i zadowolony/a z tego, że mieszka w Powiecie Otwockim? 79
Wykres 157. Czy planuje Pan/i w przyszłości przeprowadzkę do innego Powiatu? 79
Wykres 158. Czy poleciłby/łaby Pan/i komuś Powiat Otwocki jako miejsce do życia? 80
Wykres 159. Czy Powiat Otwocki jest miejscem o znacznym potencjale rozwojowym? 80
Wykres 160. Czy jakość życia w Powiecie Otwockim poprawi się w najbliższych latach? 80
Wykres 161. Które obszary rozwoju powiatu Pana/Pani zdaniem powinny być wspierane w pierwszej kolejności (proszę wybrać maksymalnie 5)? 81
Wykres 162. Płeć respondentów 82
Wykres 163. Wiek respondentów 82
Wykres 164. Wykształcenie respondentów 83
Wykres 165. Jaka jest Pana/i aktywność zawodowa? 83

12. Spis tabel

Tabela 1. Analiza SWOT Powiatu Otwockiego 84
Tabela 2. Uproszczona tablica analizy SWOT dotycząca określonej strategii postępowania Powiatu Otwockiego 86
Tabela 3. Struktura celów strategii rozwoju Powiatu Otwockiego 88
Tabela 4. Zbieżność założeń strategii zrównoważonego rozwoju powiatu z kluczowymi opracowaniami 90
Tabela 5. Zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych 96

13. Spis map

Mapa 1. Powiat Otwocki 6

14. Załącznik nr 1: Kwestionariusz ankietowy

Szanowni Mieszkańcy,

Starostwo Powiatowe w Otwocku rozpoczęło prace nad nową **„Strategią Rozwoju Powiatu Otwockiego na lata 2022-2030”.** Dokument ma określić między innymi kluczowe kierunki rozwojowe, obszary strategiczne Powiatu na najbliższe lata oraz przyczynić się do wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego. Długofalowym efektem opracowania i wdrożenia strategii powinna być wyższa jakość życia mieszkańców Powiatu. Ponadto, opracowanie będzie pomocne w procesie aplikowania o nowe środki pomocowe z funduszy Unii Europejskiej. Niniejsza ankieta pozwoli zapoznać się z Państwa opiniami, sugestiami oraz w znacznym stopniu wspomoże proces tworzenia nowej strategii.

Ankieta jest anonimowa, a Państwa odpowiedzi zostaną wykorzystane wyłącznie do prac nad „Strategią Rozwoju Powiatu Otwockiego na lata 2021-2030” oraz raportem z badań ankietowych, będącym jej integralnym komponentem.

Dziękujemy za pomoc i zaangażowanie

1.Jak ocenia Pan/i poszczególne czynniki wpływające na jakość życia w Powiecie Otwockim?

Wybrane czynniki wpływające na jakość życia w podziale na poszczególne sfery zrównoważonego rozwoju	**Bardzo dobrze**	**Dobrze**	**Trudno powiedzieć**	**Źle**	**Bardzo źle**
Sfera społeczna					

Infrastruktura społeczna (w tym obiekty rekreacyjne, kulturalne, sportowe, szkoły)	☐	☐	☐	☐	☐
Poziom edukacji ponadpodstawowej	☐	☐	☐	☐	☐
Dostęp do wiedzy (szkolnictwo, szkolenia, kształcenie ustawiczne, biblioteki, Internet)	☐	☐	☐	☐	☐
Poziom pomocy społecznej	☐	☐	☐	☐	☐
Poziom aktywności mieszkańców na rzecz rozwoju powiatu	☐	☐	☐	☐	☐
Funkcjonowanie organizacji pozarządowych	☐	☐	☐	☐	☐
Poziom równouprawnienia	☐	☐	☐	☐	☐
Dostęp do opieki zdrowotnej	☐	☐	☐	☐	☐
Poziom profilaktyki zdrowotnej	☐	☐	☐	☐	☐
Ułatwienia dla osób niepełnosprawnych	☐	☐	☐	☐	☐
Możliwości spędzania czasu wolnego	☐	☐	☐	☐	☐
Dostępność kultury w powiecie	☐	☐	☐	☐	☐
Poczucie ogólnego zadowolenia z życia	☐	☐	☐	☐	☐
Poziom życzliwości społecznej	☐	☐	☐	☐	☐
Poziom tożsamości lokalnej	☐	☐	☐	☐	☐
Proces migracji zagranicznej mieszkańców	☐	☐	☐	☐	☐
Sfera przestrzenna oraz infrastrukturalna					
Infrastruktura techniczna, w tym rozwój sieci internetowej	☐	☐	☐	☐	☐
Infrastruktura komunikacyjna, w tym drogi powiatowe	☐	☐	☐	☐	☐
Położenie powiatu, dostępność komunikacyjna	☐	☐	☐	☐	☐
Produkty, obiekty turystyczne	☐	☐	☐	☐	☐
Dostępność mieszkań	☐	☐	☐	☐	☐
Dostępność sklepów	☐	☐	☐	☐	☐
Natężenie ruchu drogowego	☐	☐	☐	☐	☐
Dostępność miejsc parkingowych	☐	☐	☐	☐	☐
Ład przestrzenny	☐	☐	☐	☐	☐
Sfera ekonomiczna oraz instytucjonalna					
Walory i potencjał turystyczny	☐	☐	☐	☐	☐
Dochody mieszkańców	☐	☐	☐	☐	☐
Ceny nieruchomości	☐	☐	☐	☐	☐
Poziom posiadanych oszczędności	☐	☐	☐	☐	☐
Jakość rynku pracy	☐	☐	☐	☐	☐
Poziom bezrobocia	☐	☐	☐	☐	☐
Możliwość otwarcia i prowadzenia działalności gospodarczej	☐	☐	☐	☐	☐
Dostępność terenów inwestycyjnych	☐	☐	☐	☐	☐
Innowacyjność gospodarki	☐	☐	☐	☐	☐

Poczucie satysfakcji z osiągnięć zawodowych	☐	☐	☐	☐	☐
Poczucie bezpieczeństwa publicznego	☐	☐	☐	☐	☐
Czystość, porządek i estetyka	☐	☐	☐	☐	☐
Promocja powiatu	☐	☐	☐	☐	☐
Siła marki „Powiat Otwocki" (rozpoznawalność marki, wizerunek powiatu, pozytywne skojarzenia)	☐	☐	☐	☐	☐
Jakość zarządzania kryzysowego	☐	☐	☐	☐	☐
Jakość powiatowej administracji lokalnej	☐	☐	☐	☐	☐
Sfera środowiskowa					
Stan środowiska naturalnego ogółem	☐	☐	☐	☐	☐
Jakość powietrza	☐	☐	☐	☐	☐
Jakość wody	☐	☐	☐	☐	☐
Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii przez mieszkańców i samorząd	☐	☐	☐	☐	☐
Jakość produktów lokalnych (żywność i napoje)	☐	☐	☐	☐	☐
Uroki krajobrazu	☐	☐	☐	☐	☐

2.Czy w Pana/Pani opinii dalszy rozwój Powiatu Otwockiego przyczyni się do znaczącej poprawy komfortu życia jego mieszkańców?
☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ trudno powiedzieć ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie

3.Czy utożsamia się Pan/i ze swoim Powiatem (poczucie tożsamości lokalnej)?
☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ trudno powiedzieć ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie

4.Czy uważa Pan/i, że Powiat rozwinął się w ostatnich latach (2014 – 2020)?
☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ trudno powiedzieć ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie

5.Czy uważa Pan/i, że ma wpływ na to, co dzieje się w Powiecie Otwockim?
☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ trudno powiedzieć ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie

6.Czy jest Pan/i zadowolony/a z tego, że mieszka w Powiecie Otwockim?
☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ trudno powiedzieć ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie

7.Czy planuje Pan/i w przyszłości przeprowadzkę do innego Powiatu?
☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ trudno powiedzieć ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie

8.Czy poleciłby/łaby Pan/i komuś Powiat Otwocki jako miejsce do życia?
☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ trudno powiedzieć ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie

9.Czy Powiat Otwocki jest miejscem o znacznym potencjale rozwojowym?
☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ trudno powiedzieć ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie

10. Czy jakość życia w Powiecie Otwockim poprawi się w najbliższych latach?
☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ trudno powiedzieć ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie

11. Które obszary rozwoju powiatu Pana/Pani zdaniem powinny być wspierane w pierwszej kolejności (proszę wybrać maksymalnie 5)?

Działanie	Wybór
Budowa i remonty dróg	☐
Nakłady inwestycyjne na rozwój szkół	☐

Zwiększenie oferty edukacyjnej szkół	☐
Wspieranie lokalnych przedsiębiorców	☐
Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych	☐
Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich	☐
Nakłady na inwestycje sprzyjające rozwojowi turystyki	☐
Modernizacja energetyczna budynków publicznych	☐
Modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych	☐
Budowa i modernizacja budynków służby zdrowia	☐
Zwiększanie estetyki powiatu	☐
Rozwój systemu ścieżek rowerowych	☐
Wspieranie działań artystycznych i kulturalnych	☐
Rozszerzenie oferty opieki przedszkolnej	☐
Zwiększenie dostępu do Internetu	☐
Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	☐
Rozwój promocji powiatu	☐
Inne inwestycje (proszę wymienić)	☐

Metryczka

12. Płeć

☐ kobieta ☐ mężczyzna

13. Wiek

☐ do 18 lat (młodzież) ☐ 18-25 lat ☐ 26-35 lat ☐ 36-50 lat ☐ 51-65 lata ☐ powyżej 65 lat

14. Wykształcenie

☐ uczeń (młodzież) ☐ podstawowe ☐ zawodowe ☐ średnie ☐ wyższe

15. Jaka jest Pana/i aktywność zawodowa?

Może Pan/i zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

☐ pracuję zatrudniony(a) u pracodawcy
☐ jestem pracodawcą
☐ prowadzę działalność gospodarczą
☐ jestem bezrobotny(a)
☐ jestem na emeryturze/rencie
☐ uczę się
☐ pracuję dorywczo
☐ prowadzę własne gospodarstwo rolne